

รายงานผลการวิจัย
เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายเกี่ยวกับการจัด
การศึกษาระดับพื้นฐานของประเทศต่าง ๆ
โดย ดร. กมล สุดประเสริฐ*

ฯพณฯ รัฐมนตรี ท่านผู้มีเกียรติที่เคารพรัก ผมขออนุญาตเริ่มบรรยาย ผมอยากใช้เวลาเพียงสั้น ๆ เพื่อให้ทางคณะผู้ที่จะอภิปรายเรื่องนี้ได้ให้ความคิดเห็น การปฏิรูปการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยกฎหมายต่าง ๆ เราได้ฟังจากท่านรัฐมนตรีพูดไปแล้วว่า นอกจากเราจะมีกฎหมายการศึกษาที่เป็นแม่บทแล้วเราจำเป็นต้องมีการแก้ไขกฎหมายอื่น ๆ ตามมา เท่าที่ผมได้รับมอบภาระหน้าที่จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ให้ทำการศึกษาค้นคว้ากฎหมายประเทศต่าง ๆ เพื่อเป็นการวิเคราะห์รายละเอียดว่าประเทศเหล่านั้นได้จัดการศึกษาต่าง ๆ อย่างไร เป็นวิธีการที่ดี สามารถให้เราได้รับรู้ถึงกฎหมายของประเทศต่าง ๆ

ขออนุญาตดำเนินไปตาม Frame เรื่องของกฎหมายที่เราได้ศึกษาค้นคว้ามีหลายประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่พัฒนาแล้ว ประเทศที่อยู่ระดับกำลังพัฒนา วัตถุประสงค์ที่สำคัญคือว่าต้องการที่จะหาคำประกอบและสาระสำคัญของกฎหมายของประเทศต่าง ๆ เหล่านั้นว่าเรามีองค์ประกอบมีสาระอะไร อยากจะทราบเรียกว่ากฎหมายประเทศต่าง ๆ นั้นไม่เป็นการกฎหมายการศึกษาภาคบังคับแต่กลายเป็นกฎหมายการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งมีสาระว่าด้วยการบังคับส่วนหนึ่งประการที่สองคือ อยากให้มีข้อเสนอแนะสำหรับการจัดทำกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนว พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 วัตถุประสงค์อันนี้เป็นแนวคิดที่ทาง สกศ. ได้วางกรอบให้ผมได้ศึกษาวิจัยในเรื่องนี้

ขอบเขตของการวิจัย ผมได้ดำเนินการตามขอบเขตที่เขากำหนดที่เรียกว่า Term of Reference คือวิจัยเอกสารกฎหมายโดยเปรียบเทียบองค์ประกอบและสาระของกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาภาคบังคับของประเทศต่าง ๆ 7 ประเทศ รวมทั้งประเทศไทยด้วย มีประเทศสหรัฐอเมริกา เราเน้นไปที่ 2 มลรัฐ เพราะจริง ๆ เขามี 50 มลรัฐ หยิบเอามลรัฐที่สมควรนำเสนอมีมลรัฐฟลอริดา มลรัฐนิวเจอร์ซีย์ ส่วนประเทศแคนาดาไปที่แคว้นบริติชโคลัมเบีย ส่วน สหราชอาณาจักร ไปที่แคว้นอังกฤษ กับเวลส์ ออสเตรเลีย ก็เอาแคว้นวิกตอเรีย กับทาสมาเนีย ประเทศเพื่อนบ้านของเราคือประเทศมาเลเซีย ประเทศเดนมาร์ก ซึ่งเขามีระบบไปทางเทศบาล และรวมทั้ง

* ดร.กมล สุดประเสริฐ จบการศึกษาระดับปริญญาเอก สาขา Foundation of Education จากมหาวิทยาลัยฟลอริดา สหรัฐอเมริกา เคยดำรงตำแหน่งผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการและเป็นที่ปรึกษาประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟลอริดา สหรัฐอเมริกา เป็นที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการการศึกษาสภาผู้แทนราษฎร นอกจากนี้ ดร.กมล สุดประเสริฐ ยังเป็นผู้มีบทบาทสำคัญกับการดำเนินงานด้านการศึกษาของชาติและของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

และรวมทั้งประเทศไทยรวมทั้งหมด 7 ประเทศ

วิธีการและขั้นตอนการวิจัยได้พยายามศึกษาประมวลกฎหมายต่าง ๆ เหล่านี้ออกมาเป็นรายละเอียดก่อนแล้วถึงนำมาทำการเปรียบเทียบ คือ หลังจากที่ได้สาระของทุกประเทศมาแล้ว ผมได้มาเปรียบเทียบว่ามีเรื่องอะไรบ้าง ประเทศไทยมีเรื่องนี้ ประเทศไทยไม่มี แล้วทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อสรุปให้ออกมาเห็นชัดเจน เพื่อนำเสนอแนะในการทำกฎหมายการศึกษาไทย

จากตารางที่ 1 ที่ผมนำเสนอ สหรัฐอเมริกาโดยเฉพาะมลรัฐฟลอริดาและนิวเจอร์ซีย์ กฎหมายของเขาจะมีชื่อต่างกัน แม้แต่กฎหมายปฏิรูปก็จะมีชื่อต่าง ๆ กัน กฎหมายปฏิรูปใหญ่ของอเมริกาจะเรียกว่า Goal America 2000 Educate America Act แต่พอไปตามรัฐเขาจะมีของเขาโดยเฉพาะ เช่นรัฐฟลอริดา จะใช้คำว่า Blueprint 2000 จะมีชื่อเรียก กฎหมายพื้นฐานว่า Florida School Code หรือ Florida School Act สำหรับมลรัฐนิวเจอร์ซีย์จะมีชื่อ Newjersey Basic Education School Law School ในที่นี้ไม่ได้หมายถึงโรงเรียน แต่ หมายถึงการศึกษา School Law ทางแคนาดาจะใช้คำว่า School Act สหราชอาณาจักรก็จะใช้คำว่า Education Act ความมุ่งหมายก็ชัดเจนว่าเป็นความมุ่งหมายที่พยายามจัดตั้ง ดำรงและให้การสนับสนุนการศึกษาของประชาชน อเมริกาใช้คำว่า Public Education เป็นการศึกษาเพื่อประชาชน เป็นของรัฐที่จะช่วยเหลือประชาชน ส่วนของแคนาดาเป็นในแบบเดียวกัน เป็นการจัดการศึกษาระดับประถมและมัธยมเพื่อให้เห็นความชัดเจน และสหราชอาณาจักรก็เพื่อบังคับให้พ่อแม่ผู้ปกครองส่งเด็กเข้าเรียนเต็มเวลาในโรงเรียน คือสมัยก่อนไม่เป็นเวลา ตอนหลังพยายามต้องให้เข้าเรียนเต็มเวลา ในอายุระหว่าง 5-16 ปี คำนวณดูแล้วกลายเป็นว่าทั้งหมด 12 ปี

ส่วนประเทศออสเตรเลีย ใช้คำว่า Education Act ของวิกตอเรียเก่าหน่อยใช้ว่า Education Act 1958 ส่วนเกาะทาสมาเนียนี้เนื่องจากว่าเป็นรัฐใหม่หรือปรับปรุงใหม่กฎหมายออกมาเป็น Education Act 1994 ความมุ่งหมายเพื่อจัดการศึกษาพื้นฐานสำหรับนักเรียนและประชาชนโดยทั่วไป ของมาเลเซียน่าสนใจเพราะว่าเป็นกฎหมายที่ครอบคลุมการศึกษาระดับชั้นพื้นฐานต่าง ๆ ไม่เป็นกฎหมายที่เน้นในเรื่องการบังคับ แต่ใช้คำว่า Education Act เหมือนกัน ของมาเลเซียเริ่มตั้งแต่ 1961 แต่ว่ามีการแก้ไขหลายฉบับตามมา จุดมุ่งหมายเพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับชุมชน เชื้อชาติ เพราะว่ามีหลายเชื้อชาติ ส่วนเดนมาร์กเป็นกฎหมายสำหรับประชาชนโดยแท้ ใช้คำว่า Act on the Folkskole 1995 หมายความว่า การศึกษาสำหรับประชาชน โดยเฉพาะใช้คำว่าจัดการศึกษาพื้นฐานเพื่อประชาชน ส่วนของไทย ผมอยากจะกราบเรียนไล่ตั้งแต่กฎหมายฉบับแรก พ.ร.บ. ประถมศึกษา พ.ศ. 2464 และปรับปรุงแก้ไขเรื่อยมาจนถึง พ.ศ. 2523 เราได้ศึกษาเริ่มตั้งแต่ 2464 เป็นต้นมา เพื่อดูการเปลี่ยนแปลงของกฎหมายฉบับนี้ จนถึง 2523 เป็นการจัดการศึกษาพื้นฐานเหมือนกัน แต่ไปในเรื่องของการศึกษาภาคบังคับ เริ่มบังคับ 4 ปี และมาขยับเป็นบังคับ 6 ปี ซึ่งตอนแรกคิดจะทำ 7 ปี แต่ว่าพอมาถึง พ.ศ. 2520 เกิดตัดสินใจทำแค่ 6 ปี เพราะจะเปลี่ยนระบบจาก 7-3-2 มาเป็น 6-3-3

ส่วนตารางที่ 2 ผมได้พยายามที่จะเอารายละเอียดต่าง ๆ เหล่านี้มาเปรียบเทียบให้เห็นสาระบัญญัติที่มีอยู่ในกฎหมายว่าเขามีเรื่องอะไรบ้าง เรื่องแรกได้แก่การเรียนในพื้นที่ที่ตั้งบ้านกฎหมายเกือบทุกประเทศจะเขียนไว้เลยว่า เมื่อตั้งโรงเรียนขึ้นมาแล้ว คนที่อยู่ในบริเวณโรงเรียนใกล้ ๆ โรงเรียนต้องมาเรียนในโรงเรียนนี้ ในกรณีถ้าไปเรียนของที่อื่นต้องเสียภาษีให้เขา เพราะว่าตัวเสียภาษีให้เฉพาะเขตตรงนี้ ถ้าไปเรียนที่อื่นต้องเอาเงินส่วนนี้ไปให้เขตนั้น พูดเหมือนกับว่าเป็น School Zone ที่กำหนดให้นักเรียนเรียนใกล้บ้านและจะต้องกำหนดอายุให้ชัดเจนว่าอายุเท่าไรถึงเท่าไร ในกรณีของอเมริกา มี 4-5 มลรัฐที่กำหนดอายุ 5 ปี แต่บางมลรัฐ 6 ปี และ 29 มลรัฐกำหนดถึง 7 ปี ส่วนในรายละเอียดมีอีกมากซึ่งผมไม่นำเสนอ ท่านจะหาอ่านได้ในเล่มใหญ่

การนับอายุเข้าเรียนบอกไว้ชัดเจน อย่างในสหรัฐอเมริกาบอกเลยว่าวันที่เท่าไร เด็กเกิดวันที่เท่าไร ถึงวันที่เท่าไรถึงจะมาเข้าเรียน เพื่อไม่ให้เกิดการตีความในเรื่องปัญหาการนับอายุของเด็ก มีการกำหนดไว้เลยว่านักเรียนเมื่อถึงเกณฑ์อายุแต่ยังไม่ถึง 16 ปี ต้องอยู่ในขบวนการของโรงเรียน แต่ว่าถ้าเกิดมีปัญหา เช่น เกิดเด็กไปสมรสหรือตั้งครรภ์ระหว่างเรียนต่าง ๆ เหล่านี้ เขาก็หาวิธีการที่จะให้เด็กได้เรียน โดยจัดทำแผนเพิ่มเติมขึ้นมา พูดง่าย ๆ ว่าความประสงค์ต้องการให้เรียนจบ 12 ปี ให้ได้ ให้จบมัธยมปลายให้ได้ มาถึงจุดนี้ก็ได้ออกถึงรายละเอียดในเรื่องอื่น นอกจากจะบังคับแล้วยังมีการพูดถึงการศึกษาขั้นปฐมวัยต่าง ๆ เพราะจำเป็นต้องมี ที่เขาพูดไว้ในกฎหมาย การศึกษาพื้นฐาน คือ เรื่องเด็กพิการ ถ้าพบว่าเด็กพิการ 3 ขวบ ต้องได้รับการบริการการศึกษาพิเศษ เด็กที่เร่ร่อนทั้งหลายต้องได้รับการเรียนโดยที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย เขียนไว้ในกฎหมายเลย ส่วนเด็กอนุบาล ในกฎหมายเขียนไว้ชัดเจนว่าอายุก่อนจะครบ 5 ปี จะต้องมามีสิทธิเข้าเรียนอนุบาล พูดง่าย ๆ ว่าไม่ใช่การศึกษาภาคบังคับแต่เป็นเรื่องที่รัฐจะต้องให้การสนับสนุน ซึ่งในรายละเอียดมีอีกมากในวิธีการสนับสนุน ในสหรัฐอเมริกาจะมีโปรแกรมออกมาเลย เช่น โปรแกรม Head Start Program หรืออย่างบางรัฐใช้ Smart Start Program เพื่อช่วยเหลือประชาชนพิเศษ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนในการพัฒนาโรงเรียนต่าง ๆ เป็นศูนย์ปฐมวัยต่าง ๆ ได้ นอกจากนี้ได้พูดถึงเรื่องการยกเว้นไม่ต้องเข้าเรียน และการจะต้องได้รับความยินยอมของพ่อแม่ ไม่ใช่ว่าเด็กไม่เข้าเรียนจะหมายความว่าจะเป็นอย่างนั้นได้ การขอยกเว้น จะมีหลายรูปแบบ เช่น เด็กพิการขอยกเว้นการเข้าเรียนได้ แต่เขาจะจัดการศึกษาแบบไหนให้ เด็กอายุ 14 ปี ที่มีใบขออนุญาตทำงานเพราะว่าเป็นลูกของพ่อแม่ที่ยากจน และได้รับการอนุญาตให้ทำงานได้ อย่างนี้ก็จะมีการเรียนแบบอื่นให้

ตารางที่ 3 บอกรายละเอียดชัดเจนเพื่อไม่ให้เกิดเป็นปัญหาโดยจะพูดถึงว่าตั้งแต่การพาเด็กไปสมัครเข้าเรียน และต้องไปสมัครต่อหน้าครูใหญ่ ผมก็ยังคงจะต้องเอารายละเอียดมาให้ดูว่าทำไมถึงต้องทำอย่างนั้น คือสมัครกับคนอื่นไม่ได้ ในกรณีที่มีการจัด Home School ต้องมีการลงทะเบียนทำอะไรต่าง ๆ กับครูที่สอนที่บ้าน ที่เรียกว่า Educator เป็นนักการศึกษาที่ทำการสอนที่บ้าน ต้องให้ข้อมูลของเด็ก ของตนเอง ของพ่อแม่ผู้ปกครองแก่สถานศึกษาเพื่อได้เก็บ Record ไว้ ในอนาคตเราจะต้องจัดให้มีข้อมูลที่เรียกว่า Information Management System ระบบการเก็บข้อมูลให้ชัดเจน ต้องรับผิดชอบในการส่งเด็กเข้าเรียน อันนี้เขียนไว้ชัดเจน จนออกมาเป็นว่าถ้าไม่รับผิดชอบต้องถูกปรับ ในอเมริกาก็ปรับ ออสเตรเลียก็ปรับ ถ้าไม่ส่งเด็กเข้าเรียนให้ถูกต้อง ต้องแสดงหลักฐานวัน เดือนปีเกิด เพราะเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะรัฐจะต้องรับผิดชอบ ถือว่าเป็นเรื่องที่รับผิดชอบเพราะว่าเด็กที่อยู่ในเกณฑ์จะต้องเสียเงินทองอะไรต่าง ๆ ให้ ต้องรับผิดชอบต่อความชำรุดของสื่อ ตรงนี้ผมอยากจะกราบเรียนว่า ทุกประเทศไม่ได้บังคับให้เด็กต้องซื้อสื่อเอง แต่ทุกประเทศมีห้องสมุดในสถานที่เขาเรียกว่า Media Center สำหรับการเก็บสื่อและหนังสือต่าง ๆ ไว้ครบครัน นับว่าเป็นวิธีการที่ประหยัดมากถ้าทำหนังสือให้ดีหนังสือเล่มนั้นจะอยู่ได้หลายปี เด็กสามารถขอยืมไปเรียนในห้องเรียนได้แต่เด็กต้องรับผิดชอบร่วมกับพ่อแม่ว่าจะไม่ทำสื่อเสียหาย ถ้าเสียหายจะต้องชดใช้ เพราะฉะนั้นเด็กจะต้องไม่หลงใหลอีกต่อไปในการที่จะมาหัวหนังสือที่รุ่งรัง เป็นเรื่องที่ประเทศเหล่านั้นสามารถทำได้

มีสิทธิในการรับแจ้งข้อมูลของเด็ก พ่อแม่จะต้องมีสิทธิรับแจ้งข้อมูลว่าเด็กจะเป็นอย่างไร มีปัญหาอะไร คงจะต้องติดต่อกับโรงเรียนอย่างใกล้ชิด สามารถจะรู้ปัญหาต่าง ๆ ยื่นคำคัดค้านในการร่วมกิจกรรมของเด็ก คือ หมายความว่าถ้าเด็กไม่พอใจในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน พ่อแม่สามารถจะร่วมกับเด็กที่จะคัดค้าน เช่น เกิดมีการสอนศาสนาซึ่งเด็กไม่ต้องการอย่างนี้พ่อแม่ก็อาจจะร่วมคัดค้านถ้าไม่ปรารถนาที่จะให้ลูกทำอย่างนั้น ร่วมเป็นกรรมการที่ปรึกษาของสภาผู้ปกครอง เขาก็มีสภาผู้ปกครอง แล้วก็พ่อแม่จะมีส่วนร่วมเข้าไปเป็นสมาชิกในสภา จะมีการมาพบปะกับครู ไม่ใช่พบปะแบบว่าทางโรงเรียนเรียกมาแบบของเรา แต่ว่าในฐานะสภาผู้ปกครอง เด็กในวัยเรียนออกจากโรงเรียนต้องยื่นคำร้องต้องเป็นไปตามระบบการยื่นคำร้องต่าง ๆ ต้องประกันว่าเด็กต้องมาเรียนทุกวัน เป็นเรื่องสำคัญมาก ไม่ใช่พ่อแม่ผู้ปกครองไม่รู้ว่าจะเด็กไปอยู่ที่ไหน แต่ว่าจะต้องสามารถประกันว่าเด็กจะต้องมาเรียน มีวิธีการที่จะทำได้ ต้องมีคุณสมบัติและจดทะเบียนหากจัดการศึกษาในบ้าน อันนี้หมายถึงว่า ในกรณีที่พ่อแม่คนใดจะทำการศึกษาในบ้าน จะต้องมีความดีตามที่รัฐกำหนด และถ้าตัวเองไม่มีคุณสมบัติ ครูจะต้องมีความดีตามที่รัฐกำหนด สุดท้ายผมก็พูดถึงเรื่องการลงทะเบียน ถ้าล้มเหลวในการที่จะส่งเด็กเข้าเรียนจะต้องถูกลงโทษ อันนี้มีเกือบทุกประเทศ แต่ที่จริงบอกไว้เพียง 3 ประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย ไทย ประเทศอื่นจะไม่พูดถึงจนนัก

ตารางที่ 4 การก่อตั้งการศึกษาระดับโรงเรียนต่าง ๆ แม้จะเป็นโรงเรียนของรัฐ ก็จะต้องมีระบบการก่อตั้ง ระบบการยุบ แม้แต่ของไทยผมไม่ได้เอาใส่ไว้ เนื่องจาก พ.ร.บ.ประถมศึกษา พ.ศ. 2523 ไม่มีแต่ พ.ร.บ.ประถมศึกษา พ.ศ. 2464 มีการพูดไว้ว่าโรงเรียนที่ประชาชนจัดตั้งเรียกว่า โรงเรียนประชาบาลเก่า โรงเรียนที่นายอำเภอจัดตั้งมีอีกแบบหนึ่ง ซึ่งจะต้องมีระบบวิธีการ และมีการเก็บเงิน เก็บภาษีศึกษาต่าง ๆ ให้มีคณะกรรมการโรงเรียน หรือสภาโรงเรียนใน พ.ร.บ.ประถมศึกษา พ.ศ. 2523 ของเราไม่ได้พูดถึงชัดเจนนัก แต่ พ.ร.บ. ประถมศึกษา พ.ศ. 2464 พูดชัดเจนว่า มีคณะกรรมการของโรงเรียน ให้โรงเรียนในสมัยนั้นเป็นเหมือนกับนิติบุคคลด้วย ใช้คำว่าบุคคลตามกฎหมาย ไม่ได้ใช้ภาษาว่าเป็นนิติบุคคล นอกจากนี้พูดรายละเอียดของการจัดการศึกษาในบ้านโดยพ่อแม่และผู้ปกครอง มีการลงทะเบียน ถ้าหากเรียนแล้วจะต้องมีการไปสอบเทียบต่าง ๆ สมัยก่อนของเราก็มี ผมเองได้เรียนกับโรงเรียนประเภทนั้น เรียนกับโรงเรียนที่ชาวบ้านตั้งขึ้นมาเอง ผมเรียกว่าโรงเรียนครูทอง คือคนที่เขาเป็นคนตั้ง ชื่อครูทอง ผมก็เรียนไปเรียนไป ไม่มีการสอบ แล้วผมก็ไปสมัครสอบสมทบ ป.3 ผมก็ไปสมัครกับโรงเรียนประชาบาลชื่อโรงเรียนวัดเสม็ดเหนือที่ฉะเชิงเทรา นี่คือตัวอย่างของสมัยก่อนที่ทำได้ ให้ประชาชนจัดทำขึ้นมาและไปสอบสมทบ แม้แต่ผมไปเรียนโรงเรียนราษฎร์แล้ว พอไปถึง ม.3 ผมก็ไปสอบสมทบโรงเรียนประจำจังหวัด ผมก็ได้ใบประกาศนียบัตรของโรงเรียนประจำจังหวัด ทั้งที่ผมเรียนโรงเรียนราษฎร์ นี่คือตัวอย่างสมัยก่อนที่เราทำมา เพราะฉะนั้นจำเป็นจะต้องมีการจดทะเบียนโรงเรียนเพื่อให้ชัดเจนและจะได้มีการควบคุม นอกจากนี้การจัดการศึกษาในบ้านโดยนักการศึกษาจะต้องมีกระบวนการต่าง ๆ

การเข้าเรียนในโรงเรียนหรือชั้นอนุบาล จะต้องมีการกำหนดรายละเอียดต่าง ๆ การเข้าเรียนในสถานศึกษาก่อนอนุบาลต้องมีการพูดรายละเอียด และการจัดการศึกษาในที่อื่น ๆ เช่น ในโรงพยาบาล หรือแม้แต่ในโรงเรียนมัธยมซึ่งเกิดมีชาวบ้านมาขอเรียนด้วย แต่มีลูกติดมาก็ยังเปิดอนุบาลหรือชั้นเด็กเล็ก ๆ ให้ด้วย นี่คือตัวอย่างที่เขาบริการเต็มที่ ในที่สุดมาพูดถึงการเดินทางของเด็กที่จะมาโรงเรียนว่า ถ้าไกลเกินไปโรงเรียนจะต้องจัดรถรับส่ง เท่านั้นไม่พอเขายังพูดถึงรายละเอียดมาตรการควบคุมการเดินทางว่า พนักงานขับรถโดยสารนักเรียนจะต้องทำตัวอย่างไร ไปถึงขั้นว่าถ้าเด็กในรถนั้นก่อเรื่องวุ่นวายไม่ดี พนักงานขับรถยังสามารถมีมาตรการที่จะช่วยเหลือไม่ให้เด็กคนอื่นได้รับปัญหาจากเด็กเกเรคนนั้น กฎหมายจะเขียนเอาไว้ นอกจากนี้ยังมีการจัดรถนักเรียน ผมเห็นว่าเรื่องนี้มีความสำคัญมาก แม้แต่ในมาเลเซีย ท่านจะเห็นว่าโรงเรียนของเขามีรถบัสแต่ของเรายังไม่ถึงขั้นนั้น มีพูดถึงเรื่องการจัดสุขภาพและความปลอดภัยของนักเรียน จุดนี้พูดไว้ดีมาก ให้กระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงศึกษาร่วมกันจัดมาตรการเรื่องการตรวจนักเรียน กำหนดเลยว่าให้หมอมาตรวจปีละครั้งกับทุกโรงเรียน นี่เป็นเรื่องที่เป็นการตกลงกันข้ามกระทรวง การตรวจสุขภาพ มีการเช็คดูแลเรื่องอาหาร นมต่าง ๆ เขาไปถึงขั้นประชาชนมาร่วมกันทำอาหารอย่างที่เคยไปกับคณะกรรมการการศึกษาไปที่โรงเรียน Thomas Middle School ที่มลรัฐเวอจิเนีย

เราไปพบว่าประชาชนผู้หญิงสามารถมาทำอาหารกลางวันเลี้ยงเด็กให้กับโรงเรียน บริเวณโรงเรียนนี้มีอีก 18 โรงเรียน ซึ่งเขาสามารถทำได้ ไม่จำเป็นที่ครูต้องเดือดร้อนมาทำเรื่องนี้ ซึ่งเขาเขียนเป็นกฎหมายไว้ชัดเจน

มีบทบัญญัติด้านหลักสูตร ตรงนี้ผมเรียนว่าชัดเจนมาก บังเอิญ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เราได้เขียนไว้ในมาตรา 22, 23, 24 มากมาย ซึ่งอันนี้ก็เป็นการเบิกทางในการวางรายละเอียดให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ในประเทศเดนมาร์กเขียนชัดเจนเลยว่าชั้นไหนเรียน Course อะไรบ้าง แล้วได้บอกไปถึงขั้นการสอนเลยว่า การสอนแบบอะไร การสอนศาสนาควรเป็นศาสนาอะไร ไม่ให้วุ่นวายไปเอาศาสนามาทะเลาะกัน อย่างกรณีของเดนมาร์ก จะบอกว่าเป็น Evangelical Lutheran Christianity ไม่ใช่ในกายอื่น อย่างนี้เป็นต้น ผมอยากเรียนว่าทุกประเทศกำหนดเรื่องการสอนศาสนา การสอนจรรยา การสอนต่าง ๆ จะกำหนดไว้หมด แม้แต่การสอนเรื่องโรคเอดส์ก็กำหนดไว้ ของเรามีปัญหามาก พอจะสอนเรื่องเพศ บอกว่าสอนไม่ได้ เกิดทะเลาะกัน ก็หลีกเลี่ยงได้ว่าสอนเรื่องโรคเอดส์

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบสาระบัญญัติในการควบคุมด้านวินัยต่าง ๆ การควบคุมนักเรียน การดำเนินการทางวินัยเขียนไว้ละเอียด ว่าจะต้องมีการควบคุมวินัย สิทธิหน้าที่ความรับผิดชอบ หน้าที่ของเด็ก แม้แต่ระเบียบวินัยจะมี แต่ก็ยังเป็นสิทธิความรับผิดชอบของเด็กเป็นอันมาก มีความสามารถที่จะตรวจสอบนักเรียนได้ หรือให้นักเรียนหยุดเรียนในกรณีที่ประพฤติผิดอะไรต่าง ๆ จะมีบอกว่า ครั้งแรกผิดให้หยุดได้ไม่ให้ไล่ออก หยุดได้ 2 สัปดาห์ เป็นต้น จะมีการกำหนดไว้ในกฎหมาย ถ้าไล่ออกต้องหมายความว่าอย่างไร ไล่ออกแล้วจะเอาการศึกษาอะไรมาให้ เป็นเรื่องเขียนไว้ชัดเจน จะมีบทห้ามในการลงโทษ ลงโทษทางกาย ห้ามเด็ดขาดทุกประเทศ แต่ของเรายังเขียนไว้ในกฎหมายของกระทรวงว่า ไม่เรียวต้องขนาดเท่านั้น ผมจำไม่ได้ว่าอาจารย์สุนทรเขียนไว้ว่าไม่เรียวต้องขนาด 5 มิล หรือ 6 มิล หลายประเทศห้ามแม้แต่การตัดเกรดตัดคะแนน ซึ่งของเราไม่ได้พูดถึงเรื่องนี้เลย ทำให้ครูของเราใช้วิธีอะไรที่ไม่ค่อยเหมาะสมในการเอาเกรดเป็นตัวบังคับนักเรียนมากเกินไป ซึ่งอันนี้ก็เป็นเรื่องที่กำหนดไว้ในกฎหมายด้วย บางประเทศพูดถึงว่ามีการกักบริเวณได้ เช่น ออสเตรเลีย แต่ว่าขณะที่กักจะให้ทำอะไร ไม่ใช่กักเฉย ๆ อาจให้กักแล้วเรียนเพิ่มเติม จัดบริการให้

ให้เด็กมีเสรีภาพในการพูด เป็นเรื่องสำคัญ ของเราบางครั้งพูดไม่ได้ หาวปากมาก แม้แต่พ่อแม่ห้ามเด็กพูดมาก การไว้ผมหรือการแต่งกายก็พูดถึง ว่าเป็นสิทธิอะไรต่าง ๆ เขาก็ไม่ห้าม แต่เขาก็ได้สอนให้ระมัดระวังให้รู้จักรักษาสุขภาพของตนเอง เรื่องสมาคมลับเป็นเรื่องสำคัญ เขาถือว่าเป็นเรื่องห้ามเด็กไม่ให้เข้าร่วมสมาคมลับ จะมีการตรวจสอบ มีการตรวจค้นตู้เอกสารของเด็ก ตามโรงเรียนจะมี Locker สำหรับให้เด็กเอาของไปใส่ไว้ แต่การที่จะตรวจได้ ครูผู้ตรวจจะต้องบอกเด็กให้รู้ล่วงหน้า แต่ไม่ใช่ว่ารู้นาน ไม่ใช่อยู่ ๆ ไปตรวจโดยที่เด็กไม่ทราบ เพราะว่าถ้าเด็กไม่ทราบ เดี่ยวจะบอกว่าเอาอะไรไปใส่ให้เขา เขาเขียนไว้ชัดเจนเลยว่าจะไม่ทำให้เกิดปัญหาเหล่านั้น เรื่องการสอนให้รักชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอเมริกาเน้นเอาไว้ ออสเตรเลียก็เหมือนกัน มีการให้ปฏิญาณต่อหน้าเสาธง เขามีเขียนไว้ชัดเจนว่าเมื่อกล่าวปฏิญาณจะต้องพูดอย่างไร แต่มีข้อยกเว้นว่าถ้าเป็นลูกทูตของประเทศทั้งหลาย ไม่ต้องกล่าวคำสาบาน ขอให้ยื่นทำความเคารพต่อธงของเขา เพราะเขาถือว่าธงของเขาเป็นตัวแทนของคนในชาติ การสอนเกี่ยวกับโรคเอดส์ การสอนเกี่ยวกับการจรจร การสอนเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด กำหนดไว้ชัดเจนว่าจะต้องมีการสอนเรื่องนี้

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบสาระบัญญัติ เรื่องการบริหารต่าง ๆ กฎหมายของประเทศต่าง ๆ ได้มีการเขียนรายละเอียดเกี่ยวกับหน้าที่ของผู้บริหาร ของมาเลเซียก็เขียนชัดเจน เริ่มตั้งแต่กำหนดเลยว่าให้ตั้งใครบ้าง รัฐมนตรีตั้งใครได้บ้าง กษัตริย์ตั้งใครได้บ้าง พูดถึงผู้บริหารระดับชาติว่าคือใคร พูดถึงระดับรัฐหรือมลรัฐคือใคร พูดถึงผู้บริหารระดับเขตการศึกษาว่าคือใคร เขตการศึกษาที่เรียกว่า School District ผมอยากจะเรียนว่า School District ที่เรากำลังไม่เข้าใจ หรือเกิดความสับสนเพราะเป็นเรื่องใหม่เรื่องเขตการศึกษาของเรา เขาถือว่าเขตการศึกษาเป็น Social Institute เป็นสถาบันสังคมซึ่งพ่อแม่ผู้ปกครองจะมีบทบาทเข้ามาร่วม เขาถือว่าถ้าประชาชนเข้ามาร่วมจัดการศึกษาได้ ในอนาคตประชาชนจะมาร่วมในด้านการปกครองต่าง ๆ ได้ เพียงแค่ในเรื่องการศึกษาประชาชนเข้าร่วมไม่ได้แล้วจะไปร่วมอย่างอื่นได้อย่างไร เพราะในเรื่องของเด็กยังทำไม่ได้แล้วอย่างอื่นย่อมจะทำไม่ได้ด้วย เขาถือว่าเขตการศึกษาเป็นเขตที่ประชาชนต้องมามีส่วนร่วมเต็มที่ เขาจึงจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเขตการศึกษา และมีภาระหน้าที่ต่าง ๆ คณะกรรมการการศึกษาไม่ใช่เป็นตรายางเพื่อมา Stamp ให้กับผู้บริหารหรือครูใหญ่เท่านั้น ไม่ใช่ เขาโตดมาบริหารมาทำอะไรต่าง ๆ แม้แต่ระดับมลรัฐ ระดับรัฐ ระดับเขตการศึกษาก็จะเหมือนกัน ยิ่งที่โรงเรียนจะมีสภาที่ปรึกษาโรงเรียนโดยเฉพาะ ทุกโรงเรียนจะมี School Advisory Council เป็นสภาที่ปรึกษาโรงเรียน สมาชิกมาจากประชาชน มาจากครู ในระดับมัธยมจะมีเด็กมัธยมมาร่วมด้วย

ตารางที่ 7 เรื่องเขตการศึกษาต้องรับผิดชอบโดยการประเมินในวิชาหลัก ๆ พูดถึงเรื่องการประเมินผลการเรียนอะไรต่าง ๆ นั้น รัฐข้างบนเป็นคนดูแลก็จริง แต่ผู้ที่จะลงมือทำจริง ๆ คือระดับเขตการศึกษา เขาก็เขียนชัดเจนว่าเขตการศึกษาจะต้องมีการประเมินในวิชาหลัก วิชาที่เป็น Skill ทั้งหลาย เขาเปลี่ยนวิธีการสอบ การวัดผลต่าง ๆ ไปมากพอสมควร แทนที่จะไปวัดด้วยข้อสอบมาตรฐานแบบเก่า อย่างที่เราเคยเห็น เช่น SAT หรือข้อสอบมาตรฐานที่องค์กรบางแห่งทำ เขาก็ทำข้อสอบขึ้นมา อย่างมลรัฐฟลอริดาก็ทำขึ้นมาใหม่ FCAT คือ Florida Comprehensive Assignment Test คือการประเมินผลรวมหลาย ๆ ด้านไม่ใช่ประเมินอย่างที่มีครูบาอาจารย์ทำหนังสือส่งมาว่าเราสอบเป็น Multiple Choice เหมือนกับเด็กที่มหาวิทยาลัยเวอร์จิเนียพอลิเทคนิคการศึกษาระดับ 4-5 ข้อไม่ใช่พ้องแต่บอกว่าอยู่เมืองไทยครูไม่ค่อยได้ให้เขียนหนังสือ เขียนไม่ออก ถ้าให้เขียนก็จะตามที่ครูให้เขียน ข้อสาม ใช้ข้อสอบ Multiple Choice และ Choice ที่ถูกมักจะ เป็น Choice ที่ครูบอกว่าถูก อย่างนี้เป็นต้น เราก็ได้พบข้อเท็จจริงว่าเด็กไทยได้ประสบปัญหา ผมอยากจะเรียนว่าตรงนี้เป็นเรื่องสำคัญมาก แต่ว่ารัฐต้องมีการทำขึ้นมาก่อน แล้วก็ทางเขตการศึกษา กำหนดว่าเขตของตัวเองจะเอาระดับไหนแค่ไหน แล้วไม่กำหนดเฉพาะแต่ปลายทางปีที่ 12 เท่านั้น แต่กำหนดเป็นมาตรฐานช่วงชั้นที่เรียกว่า Benchmark เช่น ถ้ามองเกรด 3, เกรด 6, เกรด 9 และ เกรด 12 ปลายทางเด็กจะทำอะไรได้ นี่ก็ทำเป็นมาตรฐานช่วงชั้น นอกจากนี้จะต้องมี Indicator ต่าง ๆ ซึ่งเขากำหนดไว้ละเอียดมากมาย

นอกจากนี้พูดถึงเกณฑ์การจบ มีเกณฑ์การจบมากมายหลายอย่าง นอกจากเกณฑ์การจบในโรงเรียน หรือถ้าหาก Drop ไปจากโรงเรียนเมื่อตอนเกรด 9 คือเมื่อตอนพ้นการศึกษาภาคบังคับ เธอต้องกลับมาสอบที่เรียกว่าข้อสอบ GED :General Education Development ถ้าเธอมีความรู้ความสามารถสอบข้อสอบนี้ผ่านเราก็จะเทียบให้คุณได้เหมือนเกรด 12 แต่ข้อสอบแบบนี้จะให้สอบเมื่ออายุเกิน 18 ปีไปแล้ว แต่จะอนุญาตให้ถ้าไม่ถึง 18 แต่ต้องเกิน 16 ทั้งนี้การอนุญาตให้สอบได้จะต้องเป็นกรณีรายบุคคล เพราะฉะนั้นมีวิธีการ มีเงื่อนไขต่าง ๆ เหล่านี้ การสื่อสารการสอนและมาตรฐาน ผมอยากจะเรียนว่าสื่อการสอนสื่อการเรียนต่าง ๆ นี้ต้องมีกรรมการ ของเขามีกรรมการที่จะพิจารณาให้สื่อต่าง ๆ ที่จะนำเข้ามาใช้ในระบบโรงเรียน ถ้าเราชินปล่อยเขาให้เขานำเอาหนังสืออะไรมาสอนที่เราไม่รู้ ซึ่งไม่ถูกต้อง เป็นเรื่องสำคัญอันหนึ่งในเรื่องของสื่อ ในเวลาเดียวกันพูดถึงการสอบเพื่อรับประกาศนียบัตรมีวิธีการที่เราจะจัดให้ได้ ซึ่งขณะนี้เราเป็นทุกขี้ใจว่าเราจะจัดการศึกษา 12 ปี นี้ได้หรือไม่ ถ้าเด็กเกิดไป Drop จะมีมาตรการอย่างไรที่สามารถทำให้เขาไปเรียนด้วยตนเองได้ แล้วมาสอบได้ คงต้องพูดไว้ในกฎหมายพอสมควร

ตารางที่ 8 ผลของการวิจัยสรุปให้เห็นชัด ๆ ว่าทุกประเทศจัดทำกฎหมายเหล่านี้ ออกมาเป็นกฎหมายพื้นฐาน ตรงนี้ผมอยากสรุปง่าย ๆ ถ้าเราคิดแค่กฎหมายภาคบังคับของเรา อย่างแต่ก่อนนี้ เราคิดแค่การให้เด็กมีสมรรถนะแค่ด้าน Literacy ให้อ่านออกเขียนได้ แต่การศึกษา ชั้นพื้นฐานจะ Cover ทักษะด้านต่าง ๆ ความคล่องด้านต่าง ๆ อีกมาก ความคล่องด้านการสื่อสาร ยังไม่พอ ทั้งการบวก ลบ คูณ หาร การคิดแค่เลขก็ไม่พอ ต้องไปถึงการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ Critical Thinking ความคิดอะไรต่าง ๆ มากมาย ทักษะในการเข้าสังคมกับเพื่อนฝูง ที่เรียกว่า Social Skill จนถึงทักษะการจัดการ เขามี Course ว่า เด็กชั้นนั้นต้องเรียน Course นี้ อย่างมลรัฐฟลอริดา บอกเลยว่า High School ต้อง Take Course Life Management Skill 3 หน่วย เป็น การกำหนดให้ เด็กไม่ต้องโดดตึกตาย คือรู้จักจัดชีวิตตัวให้ถูกกว่าจะเป็นอย่างไร ตรงนี้กฎหมายรัฐ ธรรมนูญที่กำหนดไว้ยากเห็น แม้แต่ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดว่าจะต้อง เป็นอย่างนี้ แม้แต่สาระบัญญัติน่าจะเป็นแบบการศึกษาพื้นฐานแบบเดียวกัน ทุกประเทศนิยม คำศัพท์ไว้ชัดเจนหมดว่ามีคำพูดอะไรอยู่ใน พ.ร.บ. ก็จะมีนิยามศัพท์ไว้ข้างหน้าก่อน เพื่อให้การดำเนินการ ตามกฎหมายได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะฉะนั้นกฎหมายในอนาคตของเราจะเป็นการเหมาะที่จะต้องมี นิยามคำศัพท์ไว้เพื่อให้ชัดเจน

ทุกประเทศกำหนดภาระหน้าที่ที่ต้องการให้โรงเรียนและสถานศึกษาและองค์กรการ ศึกษาระดับต่าง ๆ ปฏิบัติและสนับสนุนในการปฏิบัติอะไรบางอย่างเขาจะเขียนไว้ชัดเจน มีการกำหนด ภาระหน้าที่ครูใหญ่ อะไรต่าง ๆ มากมาย สามารถบอกว่าครูใหญ่สามารถปลดครูน้อยได้ ทั้งนี้ต้อง ได้รับความเห็นชอบจากศึกษาธิการเขต เขาจะเขียนไว้ชัดเจน นโยบายข้อนี้คือนโยบายคืนความรับผิดชอบ การบริหารการศึกษาไปสู่ผู้ใกล้ชิดตัวเด็กมากที่สุดคือพ่อแม่ผู้ปกครองต่าง ๆ ที่ได้มาดูแล เพื่อประกันคุณภาพ คนประกันจริง ๆ คือคนที่อยู่ใกล้ชิดตัวเด็ก คนอื่นมาประกันไม่ได้ คุณต้อง ประกัน คุณต้องรับผิดชอบ ในกรณีของไทย ผมเห็นว่าควรให้โรงเรียน สถานศึกษา คณะกรรมการ โรงเรียนสามารถพัฒนาตามกระบวนการของการมีส่วนร่วมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมสร้างวิสัยทัศน์ในเรื่องนี้ให้ชัดเจน ผมอยากเรียนว่าไม่ใช่เราทำไม่ได้ เราได้ทำมาแล้ว และได้ทำนาร่องมา ก่อนปฏิรูปที่เราพูดมานี้หลายแห่งแล้ว อย่างกรณีที่ทางสทศ. ไปดูที่โรงเรียนบ้านโนนจัน โรงเรียน โชคชัยพัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร โรงเรียนเอกชนหลายแห่งก็ทำแล้ว โรงเรียนรุ่งอรุณ ทุกประเทศ กำหนดวัตถุประสงค์และความรับผิดชอบในการสงวนความคิดของท้องถิ่นชัดเจน ชัดเจนมากที่สุด คือโรงเรียนทำขึ้นมาจากประชาชน บอกออกมาชัดเจนเลยว่าอยากเห็นโรงเรียนของเราเป็นอะไร ในอนาคต เป็นต้น เป็นแผนยุทธศาสตร์ ตรงนี้จุดนี้โรงเรียนทุกแห่งในอนาคตจะต้องมีแผนปรับปรุ้งของตนเอง รายงานให้ประชาชนได้ทราบต่อเนื่อง ถ้าเป็นเช่นนี้จะทำให้กระบวนการข้อมูล นโยบายต่าง ๆ ชัดเจน สามารถรวบรวมได้ อาจจะได้แผนยุทธศาสตร์ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์

กำหนดว่าโรงเรียนต่าง ๆ จะต้องมึธรรมนูญโรงเรียน แม้แต่อเมริกา บอกว่าโรงเรียนต้องมี Schooling plan มีแผนปรับปรุงโรงเรียนเป็นแผนยุทธศาสตร์

เกือบทุกประเทศกล่าวถึงโครงสร้างหลักสูตร เอาไว้ในกฎหมายการศึกษาพื้นฐานที่ชัดเจนมาก ของเราไม่ได้พูดไว้ แต่เอาไปไว้ในระเบียบต่าง ๆ ของกระทรวงที่แล้วมา หลายประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเดนมาร์ก เกรตเท่านี้เรียนอะไร บอกชัดเจน ไม่ให้ครูบิดพลิ้วไปสอนเรื่องนอกรอบหลักสูตร กรอบหลักสูตรกำหนดไว้เลยว่าเรียนอะไรบ้าง ของฟลอริดาบอกไว้เลยว่าเกรด 9 ถึง เกรด 12 ใน 4 ปีนี้จะต้องเรียน 24 หน่วย มีอะไรบ้าง บอกไว้ชัดเจน เพื่อให้สถานศึกษามีภาระหน้าที่ต่อการพัฒนาหลักสูตรแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ไม่ได้แปลว่ากำหนดกรอบแล้วจะต้องดำเนินตามกรอบของครู แต่ว่าเป็นกรอบกว้าง ๆ ซึ่งจะให้นักเรียนสามารถสร้างความรู้ในกรอบนั้นได้ เช่น ถ้าเป็นเรื่อง Course Earth and Space เรื่องชีวิต เรื่องโลกกับอวกาศ เด็กจะสนใจอะไร ทุกคนเรียนคนละเรื่อง แต่ว่ามา Present มาแสดงก็จะทำให้ทุกคนรู้ทุกเรื่อง นี่คือตัวอย่างของการสร้างโครงสร้างของหลักสูตรให้หลากหลายได้ แล้วให้อยู่ในกรอบนั้นได้ เพราะฉะนั้นตรงจุดนี้เราก็มองเห็นว่าในอนาคตต้องกำหนดโครงสร้างหลักสูตรการเรียนการสอนให้ชัดเจนกว่านี้ เพราะที่แล้วมาเรากำหนดเป็นรายวิชา และเป็นปีนโต คือเป็น Lock เลยว่าต้องเรียนเหมือนกัน เป็นปัญหา เพราะเด็กคนหนึ่งไม่ถนัดอย่างนี้ก็ตก ตกแล้วตกอีก

ข้อ 8 บอกทุกประเทศวางระเบียบควบคุมค่าใช้จ่ายการศึกษาเป็นรายหัวนักเรียน บอกชัดเจนว่าประมาณเท่าไร อย่างอเมริกาบอก 5,000 กว่าเหรียญ เขาจะบอกชัดเจน บางประเทศบอกถึงขั้นว่าให้ทำงบประมาณแบบ Foundation Budget ให้ทำออกมาให้เห็นชัด ๆ เลยว่ามีอะไรที่เป็นงบประมาณที่เป็นหลัก และส่วนต่อเติมเติมเป็นเรื่องที่เอกชนหรือองค์กรต่าง ๆ จะมาเพิ่มเติมเติม ถามว่า Foundation คืออะไร ทั้งนี้เพื่อเป็นกระจายอำนาจ วางแผนการดำเนินงานในรายละเอียดตามแผนยุทธศาสตร์ แผนยุทธศาสตร์ที่ทำไปแล้วไม่สำเร็จเพราะเงินไม่มา Authority Go with Money อำนาจไปกับเงิน เราให้เขาไปทำงานแต่ไม่ให้เงินเขาไป คืออำนาจยังอยู่ข้างบน เพราะฉะนั้นต้องเป็นหลักการหรือนโยบายในการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ชัดเจนต่อไป แม้ว่าจะมีใน พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แล้ว แต่จะต้องบอกอีกว่าจะเป็นอย่างไร เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วม มิฉะนั้นประชาชนจะไม่มีส่วนร่วม หมายความว่าถ้าคุณมีเงินแล้วเราเข้ามาช่วยบริหารเงินแล้วเงินไม่พอ เราจะมา Donate ถ้ามาดูแล้วไม่พอจริง ๆ

ข้อ 9. ทุกประเทศจัดระบบการศึกษา เดนมาร์ก ถือว่าเป็นหน้าที่ของเทศบาลแต่ว่าไม่ใช่จัดแบบเทศบาล เทศบาลมีก็จริงคุณต้องมีบอร์ดเป็นเขตการศึกษา แต่ว่าดูแลโดยเทศบาล ผมเรียนว่าให้เข้าใจถึงองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น องค์กรจัดแต่ไม่ได้จัดแบบองค์กร ไม่ได้จัดแบบที่คุณบริหารอยู่ แต่จัดแบบให้ประชาชนมีส่วนร่วม เป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะฉะนั้นจุดนี้เองคงจะต้องเป็นจุดที่ช่วยแก้ปัญหาได้ ทั้งนี้เพื่อตอบสนองนโยบายการกระจายอำนาจที่ถูกต้องให้เกิดเป็นภาวะผู้นำที่เรียกว่าไม่ Overmanage สร้างภาวะผู้นำให้เขา ควรต้องกำหนดไว้เป็นหลักการ

การกำหนดคุณวุฒิครูและเงื่อนไขที่จะสอนระดับต่าง ๆ เอาไว้ให้ชัดเจน ไม่ใช่ว่าเรียนอะไรก็เป็นครูได้ จะมาเป็นครูต้องรู้อย่างน้อยที่สุดรู้เหมือนหมอ หมอรักษาคนไข้ต้องสามารถสำรวจก่อน ว่าคนไข้เป็นอะไร ไม่ใช่จับมือนิดเดียวก็ให้ยา ในทำนองเดียวกันครูเป็นหมอรักษาโรคคนลาตน้อย ตรงจุดนี้จะมีเรื่องกำหนดคุณวุฒิ กำหนดมาตรฐานของผู้เป็นครูว่าคนเป็นครูต้องรู้อะไร บางรัฐเขียนไว้ชัดเจนว่าต้องทำอะไรได้ อย่างกรณีมลรัฐแคลิฟอร์เนียจะบอกว่าคุณต้องอยู่ในข้อบังคับเหล่านี้ ๆ จึงจะเป็นครูมลรัฐแคลิฟอร์เนียได้ ถ้ามลรัฐฟลอริดาจะบอกว่าคุณต้องผ่าน Method of Teaching ได้เกรด 3.5 ผมเรียนว่า เป็นเรื่องที่เราได้สำรวจมาทั้งหมด ซึ่งคิดว่าจะเป็นประโยชน์กับนักการศึกษาในอนาคต

การอภิปรายนำ

เรื่อง พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กับสาระที่ควรปฏิบัติในกฎหมาย

โดย ศ.ดร.อมร

รักษาสัตย์

ดร. ชุมพล

พรประภา

รศ.ดร.ตรีราชา

เจริญพานิช

ดร. รุ่ง

แก้วแดง

ผู้ดำเนินการอภิปราย

ผู้ดำเนินการอภิปราย

สวัสดีท่านผู้ร่วมสัมมนาที่เคารพทุกท่านอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ท่านได้ทราบอีกครั้งว่าใครเป็นใคร หลังจากที่ขอให้งาน ดร.กมล สูดประเสริฐ กับอาจารย์สุนทร สุนันท์ชัย ได้ทำการวิจัยเอกสารในลักษณะของการศึกษาขั้นพื้นฐาน คิดว่าเป็นเอกสารที่ดีในระดับหนึ่ง ขั้นตอนต่อไปเพื่อให้มั่นใจทางสำนักงานฯ จึงให้ท่านผู้ทรงคุณวุฒิอีก 3 ท่าน ได้กรุณาไปศึกษางานวิจัยของท่านอาจารย์ดร.กมล กับอาจารย์สุนทร อีกครั้งหนึ่ง และผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่านได้ทำหน้าที่วิเคราะห์และถ้อยแถลงเพิ่มเติมให้กับท่าน หลังจากนั้นก็ขอความกรุณาทุกท่านในห้องประชุมได้ให้ความคิดเห็นกันว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย สิ่งที่ทั้งผู้วิจัยได้ดำเนินการมา และที่ผู้เข้าไปร่วมศึกษารายละเอียดเพิ่มเติม เนื่องจากว่า พระราชบัญญัติที่เราพูดถึงยังตั้งชื่อไม่ได้ ยังไม่สามารถตั้งชื่อว่าพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับหรือพระราชบัญญัติการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตรงนี้ยังเถียงกันอยู่ และอยากให้เถียงกันต่อไป ส่วนรายละเอียดที่ท่านอาจารย์กมลเสนอ เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ผมขออนุญาตโดยเริ่มต้นฟังความคิดเห็นของผู้อาวุโสที่สุดที่นี่ คือ ท่านอาจารย์อมร รักษาสัตย์ ได้พิจารณาเพิ่มเติม

ศ.ดร. อมร รักษาสัตย์*

ผมอยากเรียนว่าในการที่จะมาพูดวันนี้ ผมอาจจะมีจุดอ่อนอยู่ การต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยมากเหลือเกิน ทุกวันจะมีคนพูดว่ารัฐธรรมนูญไม่ดี ความจริงรัฐธรรมนูญดี

*ศ.ดร.อมร รักษาสัตย์ จบการศึกษาระดับปริญญาเอก สาขารัฐศาสตร์จากสหรัฐอเมริกา เคยดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิกระหว่างปี 2526-2532 และเป็นกรรมการวิสามัญพิจารณาแก้ไขรัฐธรรมนูญของสภาผู้แทนราษฎร ปี 2535-2537 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่กำหนดให้ประเทศไทยต้องมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติขึ้น

แต่นักการเมืองแล้ว ทางสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ อยากจะให้ผมมาพูดเรื่องนี้ ผมบอกว่าไม่มีเวลาอ่าน ตกงก็อ่าน อยากจะเรียนว่าโดยภาพรวมรายงานของอาจารย์กมลดีมาก โดยเฉพาะรายการที่ฉาย ดีกว่าที่เขียนมาอีก เรียกว่าท่านทำการบ้าน 2 ชั้น หรือ Staff ของท่านดี ถ้าพวกผมทำงานมักจะหัวเดียวกระเทียมลีบ ไม่มี Staff มาช่วย ประเทศไหนเขาทำอย่างไร อาจารย์กมลทำมาถูกหรือทำมาผิด ประเทศเหล่านั้นหลายประเทศเป็นประเทศที่ผมมีความรู้พอสมควร พอจะติชมได้ ในภาพรวมบทเรียนจากต่างประเทศ เป็นประโยชน์สำหรับประเทศเรา เราชอบเป็นประชาธิปไตยแบบเหาะ ๆ ที่ผมเรียกว่า แหกคอก จอมปลอม ประชาธิปไตยก็เป็นแบบนี้ เราเป็นประชาธิปไตยปลอมมาตลอด ระบบการศึกษาที่ว่าฟรี ไม่ฟรี ก็ลำบากเหลือเกิน เวลานี้ผมมีหลาน ยุ่งเหลือเกินว่าจะเรียนที่โรงเรียนไหน มีโรงเรียนให้เขาเรียนหรือเปล่า ซึ่งประเทศที่เป็นประชาธิปไตยอื่น ปัญหาอย่างนี้เขาแก้ไปนานแล้ว จะเข้าอนุบาลที่ไหน ประถมที่ไหน มัธยมที่ไหน ก็ยังแก้ไม่ตก นี่คือข้อเท็จจริง รัฐธรรมนูญประกันการศึกษาฟรี 12 ปี ฟรีไม่ฟรีไม่สำคัญหรอก มีที่เรียนหรือเปล่านั้นจะสำคัญทีเดียว อันดับหนึ่งมีที่เรียนหรือเปล่า อันดับสอง ถูกหรือแพง อันดับสาม คุณภาพสูงหรือต่ำ ผมนึกภาพ น่าจะเป็นอย่างนี้ Comment อย่างแรง อยากจะฝากเอาไว้ ประสบการณ์ของต่างประเทศจะเป็นประโยชน์สำหรับประเทศเราในหลาย ๆ เรื่อง ผมเห็นด้วย อย่างที่เดนมาร์ก ท่านอาจารย์กมล เขียน Cheer เอาไว้หลายเรื่อง ผมเห็นด้วยหลายเรื่อง เป็นแนวความคิดแบบยุโรป ซึ่งบังเอิญผมมีความรู้เรื่องเกี่ยวกับเยอรมันมากพอสมควร การศึกษาระบบเยอรมันจะใช้กับสิ่งที่อาจารย์กมลเขียนในเรื่องของเดนมาร์ก เป็น Model ที่ไม่แล้ว แต่จุดอ่อนสำคัญในงานวิจัยของอาจารย์กมลทั้งหมดคือ เรื่องที่เกี่ยวกับการจัดระบบการศึกษาและการกระจายอำนาจการศึกษาลงไปว่ากระจายอย่างไร

อยากจะชี้แจงเกี่ยวกับคำว่า School District ของสหรัฐอเมริกา School District เป็นเทศบาลชนิดหนึ่ง ฟังดี ๆ นะครับ เป็นหน่วยการปกครองชนิดหนึ่ง การปกครองท้องถิ่นของอเมริกา อเมริกามีรัฐบาลกลาง รัฐบาลมลรัฐ ภายในมลรัฐเขาจะแบ่งงานการปกครองเป็น County เทียบง่าย ๆ ก็เหมือนระบบการบริหารส่วนภูมิภาคของเรา เพราะ County ขึ้นโดยตรงต่อมลรัฐแต่ว่าเมืองต่าง ๆ นั้นเป็นการปกครองแบบเทศบาล พุดง่าย ๆ ถ้าเทียบกับประเทศไทย เทศบาลของอเมริกาคือ อบต. และเทศบาลระบบที่เราเรียกว่า ระบบอบจ. เกือบ ไม่มีในโลกนี้ อาจจะมีคล้าย ๆ กันที่เยอรมันที่อเมริกาไม่มี คือหน่วยการปกครองท้องถิ่นปกติ คือเทศบาล เทศบาลของเขานั้นชุมชนที่มีผู้อยู่บ้านตั้งแต่ 5 หลังขึ้นไปสามารถขอตั้งเป็นเทศบาลได้ ชุมชนจะเล็กจะใหญ่สามารถขอตั้งเป็นเทศบาลได้ แล้วเทศบาลจะเล็กจะใหญ่ก็เป็นเทศบาล ผู้บริหารเมืองเล็กเขา

เรียกว่า แมร์ เมืองใหญ่เขาเรียกว่า ลอร์ดแมร์ แต่ว่าอำนาจหน้าที่เหมือนกัน คือเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นสามารถทำหน้าที่ได้เหมือนกัน ซึ่งกฎหมายเทศบาลเราไม่เคยยอมรับในข้อนี้ กฎหมายท้องถิ่นเราจะบอกว่า อบต. มีหน้าที่แค่นี้ เทศบาลมี 3 ระดับ เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง เทศบาลนคร อำนาจหน้าที่จะไม่เหมือนกัน แต่ของอเมริกาทุกเทศบาลมีหน้าที่คล้ายคลึงกัน เทศบาลบางแห่งไม่สามารถจะจัดระบบการศึกษาหรือระบบการปกครองท้องถิ่นที่ให้บริการทุกชนิดได้ทั่วถึง จึงจัดการปกครองท้องถิ่นพิเศษเรียกว่า Special District ทั้งหมด คำว่า District คือเทศบาลชนิดหนึ่ง เทศบาลแบบพิเศษ การศึกษาเป็นเทศบาลแบบพิเศษแบบหนึ่งเรียกว่า School District ปกติเขาจะมีการจรรยา การทางหลวงไฮเวย์ อย่างนี้เป็นบริการประชาชน วัตถุประสงค์คือบริการประชาชน ถ้างานไหนมี Network ของมันเอง สามารถบริหารมีประสิทธิภาพมากกว่า ก็จัดเป็นแบบนี้ไปเลย เพราะฉะนั้น Special District ของอเมริกามี 20 รูปแบบ 20 ประเภท School District เป็นหนึ่งใน 20 ประเภทนั้น การปกครองจะแบ่งมลรัฐ มลรัฐก็จะแบ่งตัวเองออกมาเป็นเขต ๆ จะมีก็เขตก็แล้วแต่ ปกติจะเท่ากับ County พุดง่าย ๆ เทียบกับไทย ใหญ่กว่าอำเภอ เล็กกว่าจังหวัด รัฐหนึ่งผมไม่เข้าใจ รัฐนิวยอร์กมีเท่าไร แต่จำได้ว่ารัฐอินเดียนามีประมาณ 30 County เพราะฉะนั้น County ก็เป็นเขตบริการประชาชนด้านการศึกษาในฐานะการปกครองตนเองของท้องถิ่น เพราะฉะนั้นประชาชนในแต่ละ County เขาจะเลือก School Board และ School Board จะทำหน้าที่บริหารโรงเรียนเอง ครูทั้งหลายก็ขึ้นกับ School Board ถ้าเราเอาความคิดอันนี้มาใช้ในประเทศไทยเดี๋ยวต้องทะเลาะกันอีก ว่าครูอยากเป็นข้าราชการของประเทศคือกระทรวงศึกษาธิการ หรืออยากจะเป็นพนักงานของเทศบาล ซึ่งเดี๋ยวนี้มีอยู่มากแล้ว หรือเป็นคนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งเคยเป็นมาแล้ว เกือบกันมา 20 ปี เอากลับมาขึ้นกระทรวงศึกษาใหม่ บัดนี้กฎหมายการศึกษาใหม่จะเอาอย่างไร จะให้ครูซึ่งเป็นข้าราชการอยู่ในปัจจุบันไปเป็นอะไร ไปเป็นคนของ School District แท้ ๆ คือพุดง่าย ๆ สมมติกรุงเทพฯ จะเป็น 1 District เป็นคนของกรุงเทพฯ ไม่เป็นคนของกระทรวงศึกษาธิการ จะยอมรับกันได้หรือเปล่า อันนี้เป็นเรื่องท่านคงจะต้องพุดกันไปอีกนาน เพราะว่าเรื่องที่ศักดิ์ศรีเป็นเรื่องสำคัญมาก

ข่าวดีอันหนึ่งคือเมื่อวานคณะรัฐมนตรียอมให้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยนอกระบบ ตามกฎหมายไทยปัจจุบันเรียกว่าองค์การมหาชน เวลานี้การปกครองของประเทศไทยมีรัฐบาลไทย และรัฐบาลเทศบาล และมีองค์การรัฐวิสาหกิจ ซึ่งมีหลายรูปแบบ ไม่ใช่มีรูปแบบเดียว รัฐวิสาหกิจบางแห่งต้องทำเป็นพระราชบัญญัติ เพราะเหตุที่จะต้องไปเอาสิทธิเอาอำนาจของรัฐไปบังคับประชาชน เช่น การทางด่วนจะ

ต้องเวนคืนที่ดิน การประปาจะต้องเจาะถนน การไฟฟ้าต้องพาดสายผ่านบ้านคนอื่น ใช้อำนาจของรัฐเข้าไปทำ อย่างนี้ใช้เป็นพระราชบัญญัติ ส่วนรัฐวิสาหกิจบางแห่งไม่กระเทือนใครถึงขนาดนั้น เช่นองค์การพอกหนัง ซึ่งไม่กระเทือนใคร อย่างนี้อาจจะออกโดยพระราชกฤษฎีกา หรืออาจจะออกโดยมติคณะรัฐมนตรี เพราะฉะนั้นสิ่งที่เขาเขียนกันเมื่อเร็ว ๆ นี้ว่าศาลรัฐธรรมนูญตัดสินผิดใหม่ที่บอกว่ามติคณะรัฐมนตรีสามารถล้มล้างพระราชบัญญัติไม่ได้ แต่มาล้มล้างมติคณะรัฐมนตรีได้ เช่นมติคณะรัฐมนตรีให้มีองค์การแบดเตอร์ี ดังนั้นมติคณะรัฐมนตรีบอกว่าจะไม่มีองค์การแบดเตอร์ีอย่างนี้ได้ แต่ว่าการไฟฟ้า ประปา ซึ่งเป็นอำนาจของรัฐไปบังคับให้ประชาชนยอม อย่างนี้ล้มเลิกโดยมติคณะรัฐมนตรีไม่ได้

ถ้าครุเข้าใจได้ ผมคิดว่าระบบเยอรมันผสมระบบอเมริกาจะเหมาะกับประเทศไทย เยอรมันมีรัฐบาล 3 ชั้น มีรัฐบาลสหพันธ์ รัฐบาลมลรัฐ และเทศบาล และบางรัฐจะมีลักษณะคล้าย ๆ County หรือจังหวัดอยู่ด้วย เพราะฉะนั้นการศึกษาจะอยู่ที่ท้องถิ่นทั้งหมด ไม่อยู่ที่รัฐบาลสหพันธ์ แต่ถ้าเป็นมหาวิทยาลัย รัฐบาลจะดูแลมาก แต่ถ้าเป็นมัธยมลงมาอำนาจจัดการศึกษาจะอยู่ที่จังหวัดและเทศบาล เทศบาลจะดูแลโรงเรียนประถม และจังหวัดจะดูแลมัธยมเป็นหลัก แบ่งงานกัน แต่ข้อสำคัญคือวิชาชีพทั้งหมดนั้น สมาคมวิชาชีพของแต่ละวิชาชีพเขาจะมาร่วมวางหลักสูตรให้ เยอรมันมี 330 อาชีพ แต่ละอาชีพเขามีมาตรฐาน ช่างชั้นที่ 1 ช่างชั้นที่ 2 ช่างชั้นที่ 3 สมาคมเขาเป็นคนกำหนด เขาเป็นคนออกประกาศนียบัตร ที่ผมมองที่สุดเมืองไทยเราช่างก่อสร้างค่าจ้างต่ำฝีมือต่ำ ของเยอรมันตรงกันข้าม และเยอรมันตรงกันข้ามกับฮอลแลนด์ด้วย เยอรมันช่างก่อสร้างเป็นช่างฝีมือที่มีคุณภาพสูงที่สุด เพราะว่าบ้านเยอรมันจะตั้งอยู่ได้มีอายุไม่ต่ำกว่า 70 ปี ถนนเยอรมันทุกสายไม่เหมือนกัน จะมีวิธีปูอิฐ ลวดลายต่าง ๆ กัน ไม่เหมือนกันเลย แต่ฮอลแลนด์นั้นน้ำท่วมบ่อย บ้านฮอลแลนด์อายุเพียง 20 ปี เพราะฉะนั้นคุณภาพช่างฮอลแลนด์จะต่ำกว่าคุณภาพช่างเยอรมัน สรุปสมาคมวิชาชีพมาร่วมกับระบบการศึกษาของรัฐโดยบอกว่าจะวางมาตรฐานอย่างนี้ แล้วช่วยกันจัด เพราะฉะนั้นที่เราเรียกมัธยมแบบผสม สอนวิชาชีพได้ แต่ว่าคนที่ออกประกาศนียบัตรคือสมาคมของแต่ละช่าง สารพัดช่าง ช่างทำขนมปัง ช่างทอผ้า ฯลฯ ถ้าเราศึกษาตรงนั้นได้ และครูยอมทำใจได้ เราก็เป็นครูของเทศบาล เวลานี้ครูของกทม. เขาไม่เดือดร้อนอะไร การกระจายอำนาจการศึกษาจริง ๆ จึงจะเกิดขึ้น ถ้ามีฉะนั้นจะเป็นการย้ายกระทรวงศึกษาไปไว้ที่เขตเท่านั้นเอง แล้วจะทำให้ค่าใช้จ่ายการศึกษาเราสูงมาก ผมชอบใจประเทศหนึ่งที่บอกว่าค่าบริหารการศึกษาต้องไม่เกิน 3% ของค่าใช้จ่ายการศึกษาทั้งหมด ถ้าผมเดาไม่ผิด อาจารย์รุ่งจะตอบได้ว่าค่าบริหารการศึกษาของเราไม่ต่ำกว่า 20%

เพราะเรามีผู้บริหารมากเกินไป 12 % เฉพาะผู้ประสานงานการบริหารการศึกษา สูงกว่าเขาแล้ว 4 เท่า เราจะต้องหาทางทำให้ครูได้เป็นผู้สอนไม่ใช่ว่าระบบการศึกษาประกอบด้วยนายของครูเป็นหลัก ผมฝากไว้อย่างแรงเลย คุณจะแก้กฎหมายอย่างไรไม่ว่า แต่อย่าให้กระทรวงศึกษาธิการ หรือผู้บริหารการศึกษากลายเป็นนายของครูแล้วตัวเองสอนไม่เป็น หรือไม่ได้สอนมานานแล้ว ใครก็ตามที่มีประกาศนียบัตรวิชาชีพครู แล้วไม่สอนภายใน 5 ปี ถือว่าเลิก เอาใหม่ สู้ใหม่ คือต้องสอน ขอภัยอย่างพวกผมเกษียณอายุมาแล้วหลายปี ผมก็ยังสอนอยู่เป็นปกติ เพราะฉะนั้นถ้าผมมีตัวใบนี้ผมไม่มีวันถูกถอน แต่คนบางคนที่มาเป็นผู้บริหารการศึกษา ผมประกันเลยว่าไม่เคยสอนวิชาอะไรมานานแล้ว อาจจะไม่ได้สอนมา 20 ปีแล้วก็ได้ แต่อยากจะเป็นผู้อำนวยการครูสภาบ้าง อะไรบ้าง หรือเป็นอธิบดีอยู่ในวงการศึกษา แต่ตัวเองห่างการศึกษามากเกินไป ห่าง การปฏิบัติทางการศึกษา ก็อาจจะเหมือนกระทรวงสาธารณสุขที่มีผู้บริหารการแพทย์มากกว่าที่จะมีแพทย์ คือเงินที่ใช้ในส่วนนี้ มีสัดส่วนมาก น่าเสียดาย เราควรจะต้องทำเรื่องนี้

สำหรับเรื่องกฎหมายผมไม่ค่อยแน่ใจว่าแนวทางที่ท่านวางนี้ถูกไหม คือท่านอยากจะมีกฎหมายการศึกษาที่ชื่อว่า กฎหมายการศึกษาพื้นฐาน ซึ่งอาจารย์กมลบอกว่าในต่างประเทศเขามี แต่ในต่างประเทศเขามีเพราะเขาไม่มีกฎหมายการศึกษาแห่งชาติ ของเรามีกฎหมายการศึกษาแห่งชาติเล่มเหลือง เล่มแดง เล่มเขียว มาแล้วเป็นกฎหมายรวมทุกเรื่องเอาไว้แล้ว จำเป็นจะต้องแยกออกอย่างนั้นไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผมอยากเรียนว่า เมื่อประมาณ เดือนสองเดือน มีคนเชิญผมไปพูดเรื่องการศึกษาเสมอ ๆ ผมก็เอากฎหมายการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งผมเป็นผู้หนึ่งที่มีส่วนร่วมบ้างในกฎหมายฉบับนี้ไม่เกิน 20 % ของเนื้อหาทั้งหมด แต่โดยภาพรวมผมเห็นด้วยกับกฎหมายการศึกษาแห่งชาติ มีทั้งจุดแข็งจุดอ่อน แต่ผมไม่มีเวลามากผมจะให้เขาพิมพ์บทวิจารณ์พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ คือวันนี้ผมหนักใจผมจะพูดติชมกฎหมายการศึกษาหรือจะมาติชมเล่มของอาจารย์กมล จะเรียนว่าสิ่งที่ผมมีความรู้มากหน่อยคือ เกี่ยวกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เกรงท่านจะต้องออกกฎหมายมาก กางดูแล้วยกตัวอย่าง ในบทความของผมว่าจะต้องออกกฎหมายหลายฉบับซึ่งจะต้องเป็นภาระต่อรัฐสภาและรัฐบาลมาก และที่น่าเป็นห่วงว่ากฎหมายเหล่านี้จะไปขัดแย้งกันเอง เขียนกันคนละที่ ผมยกตัวอย่างไว้ในหน้า 4 ว่ามีกฎหมายที่จะต้องออกคือ กฎหมายกำหนดเงินอุดหนุนของรัฐสำหรับจัดการศึกษา มีเขียนไว้ในกฎหมายมาตรา 13 วรรคสอง มาตรา 14 วรรคสอง วงเล็บสอง เขียนไว้ในกฎหมายการศึกษา เล่มเขียว สอง กฎหมายกำหนดการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา อันนี้ไปอยู่มาตรา 13 วงเล็บสาม

มาตรา 14 วงเล็บสาม กฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อย่างนี้ ต้องออก เพราะคุณบอกเอาไว้แล้ว เพราะเป็นแม่บท เมื่อแม่บทบอกว่าต้องมีลูก รวมกันแล้ว 11 ลูก ถ้าผมอธิบายก็ยาวเลย มี 11 ฉบับ ที่ต้องออก ต่อไปยังจะต้องมีกฎหมายที่เกี่ยวกับการเงิน เรื่องที่เกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณแผ่นดินให้กับการศึกษา ที่ผมเขียนไว้ในบทนี้ ในส่วนกฎหมายนั้น เฉพาะเรื่องการเงิน จะต้องมีกฎหมายจัดสรรงบประมาณของรัฐบาลเข้าไป 12 กองทุนด้วยกัน ท่านกำลังจะแหวกลงมาเพราะว่าจะทำกฎหมายการศึกษาพื้นฐานจะมีสาระอะไรบ้าง ท่านต้องแหวกให้ดี ไม่ให้ไปซ้ำกับกฎหมายที่แม่บทบอกแล้วจะต้องออก จะต้องมีย่อตรงนั้นให้ได้

ผู้ดำเนินการอภิปราย

ขอบพระคุณในเรื่องที่อาจารย์พูดถึง เป็นเรื่องของความห่วงใยและพวกเราที่ดูแลตรงนี้อยู่ อาชีพอื่นเราไม่มี เราทำเฉพาะเรื่องการศึกษาอย่างเดียว วันนี้เอาเฉพาะเรื่องพระราชบัญญัติที่จะเป็นเรื่องการศึกษาภาคบังคับ การศึกษาพื้นฐานก็ดี ผมเข้าใจว่าอีกท่านหนึ่งซึ่งสนใจเรื่องพระราชบัญญัติการศึกษา ได้ติดตามคุยกัน เมื่อเช้า ท่านได้ออกรายการช่อง 5 อยากเชิญท่านอาจารย์ได้สรุปว่าสิ่งที่อาจารย์กมลได้ทำมาเป็นอย่างไรบ้าง โดยวัฒนธรรมแล้ว อาจารย์กมลและคณะคงรับฟังได้ที่ทางท่านทำวิจัยอาจจะมีข้อขาดตกบกพร่องหรืออาจจะเสริมบางประเด็น ขอกราบเรียนเชิญนักกฎหมาย ดร.ศรีราชา ครับ

รศ.ดร. ศรีราชา เจริญพานิช*

ขอบคุณท่านดร.รุ่ง ท่านได้ชวนผมมาทำงานเกี่ยวกับกฎหมายการศึกษา ตั้งแต่ 2 ปีที่แล้ว ผลักดันจนกระทั่งมีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญและในท้ายที่สุดก็มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งถือว่าเป็นความสำเร็จของสำนักงานฯ ผมได้รับเอกสารเมื่ออาทิตย์ที่แล้ว มีการศึกษาบ้าง ผมพยายามพลิกเอกสารฉบับย่อของท่านมาเทียบดูปรากฏว่ามีหัวข้อสมบูรณ์เหมือนกันทุกอย่าง ท่านย่อไว้ให้เสร็จ จะไม่มีอย่างเดียวคือ

*รศ.ดร.ศรีราชา เจริญพานิช จบการศึกษาปริญญาเอกด้านกฎหมายจาก Tulan University สหรัฐอเมริกา ปัจจุบันเป็นอาจารย์พิเศษบรรยายด้านกฎหมายในมหาวิทยาลัยหลายแห่ง และมีส่วนสำคัญกับการศึกษาไทย มีตำแหน่งและบทบาทในคณะกรรมการและอนุกรรมการของสำนักงานกฤษฎีกา กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ตาราง แต่เมื่อเข้าท่านก็ Present ตารางไปหมดแล้ว ท่านที่ได้อ่านเอกสารย่อมาบวกกับ ตารางที่ท่าน Present แล้วคือเหมือนอ่านงานวิจัยฉบับตัวจริง เป็นผลงานที่ท่านได้ทำให้ เราด้วยความเคารพอย่างสูงในฐานะที่ท่านเป็นผู้อาวุโสตัวจริง ส่วนของงานวิชาการ ผม มีข้อวิจารณ์นิดหน่อย ประเด็นแรกที่ผมอยากจะกราบเรียน งานวิจัยนี้ โดยสภาพเป็นงาน เชิง Survey การสำรวจว่าประเทศไหนมีกฎหมายการศึกษาพื้นฐานหรือกฎหมายการ ศึกษาภาคบังคับอย่างไร มีประเด็นใดในเรื่องใดบ้าง การสำรวจในลักษณะนี้ เป็นการ สำรวจที่กว้างขวางมาก เพราะฉะนั้นการที่จะหาข้อยุติในเรื่องนี้ ผมเข้าใจว่าท่านผู้วิจัยหา ข้อยุติได้ลำบาก เมื่อสำรวจไปก็จะเหมือนหลงเรือไปในมหาสมุทร ท่านไปเจออะไรก็เก็บ มาเล่าให้พวกเราฟัง ข้อจำกัดของงานวิจัยในเรื่องนี้คือ ผมเข้าใจว่าเอกสารค่อนข้างจะหา ยาก แม้ว่าจะมี Internet ก็ตาม แต่โดยสภาพแล้วผมก็เคยลองใช้อยู่ จริง ๆ ไม่มีอะไร เจาะลึกไปในข้อมูลห้องสมุดใหญ่ ในลักษณะของงานวิจัย เป็นเชิงดูข้อมูลในเชิงสำรวจว่า มีใครเขาบัญญัติ ในลักษณะงานวิจัยที่ท่านได้กระทำเนื่องจากมีข้อจำกัดดังกล่าว จึงไม่ได้ เจาะลึกลงไปประเด็นต่าง ๆ ที่เป็นเรื่องที่น่าวิเคราะห์ห้อย่างเช่น ที่อาจารย์ ดร.อมร ใต้กล่าวถึงว่าการที่เราจะจัดแบ่งเขตพื้นที่การศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ นั้น ซึ่งตรงนั้นเป็น เรื่องสำคัญมาก เวลานี้กฎหมายในส่วนนี้ที่เกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาได้มีทิศทางจาก ข้อสรุปที่เป็นผลงานที่ ศ.ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน ได้ทำแล้ว คือจะลงเขตพื้นที่การศึกษา ตรงนี้มันจะมีข้อดีข้อเสียอย่างไร ถ้าเผื่องานวิจัยได้ศึกษาอย่างที่ ดร.อมรกล่าวจะเป็น ประโยชน์ ว่าทำแล้วจะใช้ได้หรือเปล่า

ทุกคนตื่นเต้นมากในการที่จะแบ่งแยกพื้นที่การศึกษา 300 กว่าเขต แต่ การตื่นเต้นของคนอาจจะมีลักษณะแตกต่างกันไป บางคนตื่นเต้นที่จะได้เห็นรูปแบบของ การจัดแบบใหม่ บางคนตื่นเต้นทำอะไรแก้อีฟอ.เขตจะเป็นของเรา ประชาชนคนไทย เฝ้ารอดูอยู่ด้วยความกระวนกระวาย เพราะว่าประเทศไทยค่อนข้างจะโชคร้ายหน่อย คือ เปลี่ยนแปลงอะไรแล้ว ไม่ค่อยไปถึงดวงดวง มักจะไปติดอยู่แถว ๆ ตินบันได ขึ้นไปไม่ ถึง เป็นความล้มเหลว ที่เราเฝ้าแต่มองว่าเมื่อไรจะเปลี่ยนแปลงอีก จากการแก้ไข กฎหมายประถมศึกษา พ.ศ. 2523 ตรงนั้นเราก็คิดว่าน่าจะเป็นจุดเริ่มต้นใหม่ของการ ศึกษายุคใหม่ที่สำเร็จ แต่ก็ไปไม่สำเร็จ จากวันนั้น ที่เปลี่ยนแปลงกฎหมายในเรื่องของ การปฏิรูปการศึกษาในยุคหลัง 14 ตุลาคม 16 กับ 6 ตุลาคม 19 มาถึงจุดนี้อีก 1 จุด ที่เป็นความหวังของคนทั้งชาติ เป็นความสำเร็จของอาจารย์ดร.รุ่ง ที่ปลุกกระแสนี้อย่าง ต่อเนื่อง 2 ปี เป็นเรื่องที่ดี แต่คนทั้งประเทศให้ความหวัง คนเราอยู่ด้วยความหวัง ถ้าเผื่อไม่ได้อยู่ด้วยความหวังก็แย่ แม้ว่าจะหวังเรื่องการเมืองไม่ค่อยได้มาก แต่เราก้ หวังว่าการศึกษาของชาติจะเป็นแรงผลักดันในการไปสร้างคนรุ่นใหม่ นักการเมืองรุ่น

ใหม่ เพื่อมาทำประเทศเราให้ดีขึ้น ผมอาจจะไม่พูดเหมือนดร.อมร เพราะฉะนั้นในส่วนงานวิจัยของท่านอาจารย์ดร.กมล นั้นมีความครอบคลุมสูง แต่เนื่องจากความครอบคลุมมีเรื่องมาก จึงไม่มีโอกาสที่จะลงไปถึงจุดหลัก ๆ ที่เป็นหลักการสำคัญที่จะเอามาเป็นจุดสำคัญในการยึดโยงในการที่จะปฏิรูปการศึกษา โดยเฉพาะที่จะเอามาใส่ไว้ในกฎหมายการศึกษาฉบับใหม่ ซึ่งอาจจะเป็นกฎหมายการศึกษาพื้นฐาน

ผมเข้าใจว่าในท้ายที่สุดแล้วกฎหมายตัวนี้ต้องออกมาอีกฉบับหนึ่งเพราะว่าจะอาศัยพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2523 คงไม่ได้ จะต้องมีการปรับแก้แน่นอน อย่างน้อยเรื่องเกณฑ์อายุที่เปลี่ยนไป และหลักการที่เปลี่ยนไป ถ้าจะแก้เฉพาะเกณฑ์อายุใน พ.ร.บ.ประถมศึกษา พ.ศ. 2523 อย่างเดียว ผมว่าเป็นเรื่องที่น่าเสียดาย เพราะว่าจะไม่สามารถเอาหลักการดี ๆ ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติซึ่งมีมากมายเอามาถ่วงสู่การปฏิบัติได้อย่างชัดเจน ผมใช้คำว่าถ่วงจากตัวพระราชบัญญัติแม่บทลงไปสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน การที่จะถ่วงไปสู่จุดนั้นจุดยึดโยงที่สำคัญต่าง ๆ นำที่จะมีการวิจัยหรือพัฒนา ทดสอบ ทดลองนำร่องในตัวนี้อย่างค่อนข้างจะชัดเจนเพื่อให้เห็นปัญหาและอุปสรรค ผมไม่อยากจะเปลี่ยนไปโดยที่ทำไมทราบว่าจะอะไรจะเกิดขึ้น ถ้าเกิดเปลี่ยนโดยค่อย ๆ เป็นค่อย ๆ ไป แล้วศึกษาความล้มเหลว หรือข้อผิดพลาดแล้วปรับแก้ไปเรื่อย ๆ ผมคิดว่าจะเป็นการเปลี่ยนที่ค่อนข้างจะมั่นคงและจะนำไปสู่ความสำเร็จมากกว่าที่จะเปลี่ยนไปโครมเลยโดยที่ยังไม่ทราบว่าดีหรือไม่ดี อย่างเช่น เขตพื้นที่การศึกษา ผมเองอยู่ในกรรมการชุดนั้นด้วย เขตพื้นที่การศึกษา แนวความคิดเป็นสิ่งที่ดี เป็นการกระจายอำนาจ เป็นหลักการที่ถูกต้อง แต่สภาพสังคมไทย กับประเทศที่พัฒนาแล้ว อาจจะมองสิ่งนี้ไม่เหมือนกัน บริบทต่าง ๆ อาจจะไม่เหมือนกัน ปัญหาอุปสรรคที่เรามองไม่เห็น เรายังไม่รู้ว่าเป็นอะไรบ้าง การเมืองจะเข้าแทรกไหม ต่างประเทศเขาอาจจะไม่เข้าแทรก แต่ประเทศเราอาจจะเข้าแทรก เพราะโรงเรียนเป็นฐานที่จะเข้าไปสู่การเมือง อบต. อบจ. จะเข้ามาไหม จะเข้ามาแสวงหาในการประมูลกินหัวคิวหรือเปล่า ใครทราบ บริบทเหล่านี้ คงจะต้องพิจารณาค่อนข้างจะลึกซึ้ง ตรงนี้ผมคิดว่าประเด็นปัญหาที่เป็นเรื่องหลัก ๆ น่าจะต้องหยิบยกลงมาเปรียบเทียบและวิเคราะห์ในเชิงลึกลงหนึ่งเพื่อดูว่าอย่างนี้ใช้ได้ ใช้ไม่ได้ สำหรับบ้านเราหรือเปล่า อันนี้คือข้อที่ผมตั้งเป็นข้อที่สอง ถ้าเผื่อได้มีการวิเคราะห์ที่มา หลักการ และเหตุผลของกฎหมายออกมาจะทำให้งานวิจัยฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ประเด็นที่สาม ผมคิดว่าการที่นำเอาแนวคิดของกฎหมายต่างประเทศทุกเรื่องมาประมวลไว้เป็นสิ่งที่ดี แต่ในบางเรื่องเราอาจจะนำมาใช้ในบ้านเราไม่ได้หมด ต้องคิดตามสภาพพื้นฐานสังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะคนไทยไม่เหมือนคนฝรั่งในหลาย

ๆ เรื่อง การที่จะเอาอะไรมา คิดว่าต้อง Selective พอสมควร และมีความมั่นใจแม้ว่าจะไม่ได้มีเวลาไปทดลอง จนกระทั่งเกิดความแน่ใจ อย่างน้อยการจะนำมาใช้ต้องคิดให้ดี ๆ ตั้งหลักก่อน ว่าเหตุและผล ดูบริบทอื่น ๆ ประกอบด้วยจะไปได้ไหม เพราะฉะนั้นจะกลายเป็นเรื่องที่เราก้าวไปสู่ความเสี่ยงอีกก้าวหนึ่งก้าวที่สอง ผมค่อนข้างจะเห็นว่าหลัก ๆ แล้วเกือบจะไม่มีข้อติดงำอะไร นอกจากจุดเล็ก ๆ 3 จุดที่ว่าไปแล้ว

อันที่สี่ ท่านอาจารย์ได้กรุณามาก คือจัดโครงสร้างกฎหมายพระราชบัญญัติที่น่าจะมีจัดเป็นหมวดเป็นหมู่ เป็นเรื่องที่น่าสนใจ แต่ในขณะที่เดียวกันผมยังไม่แน่ใจว่าโครงสร้างเหล่านี้จะสามารถสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันได้มากเพียงใด แล้วอีกประการหนึ่งการบูรณาการเรื่องนี้เข้ามาด้วยกัน ผมคิดว่าจะมีกฎหมายที่อาจจะต้องเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่อย่างน้อย 2-3 เรื่อง อย่างเช่น พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน ซึ่งเป็นของภาคเอกชนที่จะต้องมาร่วมจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาจจะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอาชีวะ เข้าใจว่าทางกระทรวงศึกษาฯ พยายามที่จะผลักดันร่างอะไรอยู่พอสมควร ผมคิดว่าอาจจะเป็น พ.ร.บ.ที่แยกออกไป หรืออาจเป็นพ.ร.บ.ที่เข้ามาเกี่ยวกัน ยังไม่มีความตกลงในเชิงหลักการว่าจะเอาแบบไหน แต่ทราบว่ากระทรวงศึกษาฯ ได้เตรียมการไปมาก สร้างแผนต่าง ๆ เท่าที่ทราบประมาณ 19 แผนงาน ที่จะนำไปสู่การปฏิรูป แต่ผมคิดว่าการที่ยังไม่มีองค์กรกลางที่จะดูภาพรวม ต่างคนต่างทำไปจะเป็นจุดหนึ่งที่ไม่อาจไม่ทราบจะเป็น Attempt ที่สูญเปล่าหรือเปล่า เพราะในท้ายที่สุดเราจะมองในภาพรวมภาพเดียวกัน ไม่ใช่ต่างคนต่างทำ คงจะต้องเป็นเรื่องที่ผมอาจจะก้าวล่วงไปนิดหนึ่ง ผิดถูกอย่างไรขอกราบอภัยด้วย

สำหรับผมเองอยู่ในกลุ่มนักนิติศาสตร์ รู้ตัวว่าค่อนข้างจะล่าหลัง หรือใครจะมี Specialization ในเรื่องของกฎหมายสำคัญ ๆ ในรูปแบบต่าง ๆ ขณะนี้ผมกำลังจะได้อำนาจจากทาง World Bank ผ่านทาง สกว. ให้ทำงานวิจัยว่าจะปรับหลักสูตรนิติศาสตร์อย่างไรให้ก้าวทันโลกทันสมัย ผมกำลังอาสาเข้าไปทำงานวิจัยส่วนนี้ จะสามารถทำให้นิติศาสตร์บ๊องน้อยลง จะเป็นความคาดหวัง เป็นความพยายามที่เราจะปรับปรุงเปลี่ยนแปลง การที่เราจะสร้างกฎหมายการศึกษาพื้นฐาน ผมขอสรุปว่า กฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายที่สำคัญมาก ผมอยากจะให้นำเอาหลักการในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยเฉพาะมาตราที่สำคัญ อย่างมาตรา 6 มาตรา 7 ถ่ายทอดออกมาเป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติให้ได้ตรงนั้นจะเป็นความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งพูดถึงคุณลักษณะที่เราจะสร้างอุโมงค์ที่จะหล่อหลอมให้เด็กไทยหรือคนไทยในอนาคตเป็นอย่างไรใน 15-20 ปีข้างหน้า อย่างไรก็ตามผมยังคิดว่าสิ่งที่น่าจะสำคัญมาก ในขณะที่ผมมองไม่เห็นทิศทางในสภาพการเมืองปัจจุบัน คือรัฐบาลไม่เคยคิดไม่เคยฝันที่จะทำ

วิสัยทัศน์ล่วงหน้า 20-30 ปี ไม่เหมือนมาเลเซีย เพราะฉะนั้นเราไม่รู้ทิศทางต่อไปเราจะไปอย่างไรในอนาคต ผมอยากจะฝากว่าเมื่อทำตรงนั้นไม่ได้ หรือรัฐบาลเปลี่ยนบ่อยเกินไปจนไม่ได้ทำไม่มีเวลาที่จะทำ เราเอาตรงนั้นมาใส่ไว้ใน พ.ร.บ.การศึกษาพื้นฐานได้ไหม ที่จะสร้างสิ่งเหล่านี้ให้มีทิศทางที่เป็นภาพของเราที่ชัดเจน เช่นกำลังคน จะไปส่วนไหนเท่าไรอย่างไร เราจะเอาอย่างท่าน ดร.อมร ท่านว่าหรือเปล่า ที่จริงแล้วแรงงานไทยหาเงินเข้าประเทศจากการส่งไปขาย 5-6 แสนคน จากตะวันออกกลาง ในช่วงรัฐบาลพลเอกเปรม เงินก้อนนั้นหรือเปล่าที่กลายเป็นเงินคงคลังที่กลับมาสู่ประเทศ เราไม่เคยพูดถึงคำว่าประหยัด ท่ามกลางความยากจนของประเทศ ไม่มีสิ่งใดที่จะทำให้ประเทศหลุดจากนี้ได้ นอกจากคำว่าประหยัด สิ่งเหล่านี้น่าจะอยู่ใน Conscious ของนักการศึกษา เล็กน้อยเหล่านี้ น่าจะเป็นจุดที่จะนำไปสู่การกอบกู้สถานการณ์ เราคงไม่พยายามที่จะไปกู้เงินเพิ่มและถลุงต่อไป แต่เราต้องการประหยัด ในที่นี้อยากเห็นคำชั้กคำจากรัฐบาลออกมาว่าต้องการประหยัดพลังงาน ประหยัดน้ำ ประหยัดไฟ ประหยัดทุกอย่างใช้ของไทยเงินไม่รั่วไหล ผมเคยพูดถึงชาตินิยม เคยถูกผู้ใหญ่ท่านดู ผมขอพูดต่อไป ถ้าท่านไม่สร้างชาตินิยมแล้วจะสู้กับ WTO พวกประเทศที่พัฒนาชอบมาเอาเปรียบแล้วสิ้นชาติไม่ได้ สิ่งเหล่านี้ต้องเป็นจุดสำคัญในพ.ร.บ.การศึกษาพื้นฐาน ซึ่งจะต้องสร้างถ่ายทอดมาตรา 6 มาตรา 7 ให้มีความเข้มข้นและนำไปปฏิบัติจริง ๆ ให้ได้ ในชั้นเรียน แฝงอยู่ในคุณลักษณะของเด็กที่เราจะผลิตในอนาคต นั่นคือการกอบกู้เอกราชทางเศรษฐกิจในอนาคต ผมคิดว่าในส่วนนี้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพูดในเรื่องของทิศทาง

นอกจากนั้นจะมีเรื่องเกณฑ์อายุ ระดับการศึกษา ประเภท วิธีการจัดการศึกษา หลักสูตร แนวทางการสอน การจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย หน้าที่ของบิดามารดา รวมตลอดจนถึง ถ้าเป็นกรณีมีธรรมนูญโรงเรียน คงจะพูดอันนี้เป็นทิศทางไว้ คณะกรรมการโรงเรียนมีอำนาจหน้าที่อย่างไร รับผิดชอบอย่างไร การจัดการศึกษาให้กับเด็กด้อยโอกาส เด็กเก่งเป็นพิเศษ Gifted Child การบริหารและการจัดการศึกษา สื่อการสอนอย่างที่ท่านดร.รุ่งว่า ทรัพยากรการศึกษา ค่าใช้จ่าย การตรวจค้นสิ่งผิดกฎหมาย อีกสิ่งหนึ่งที่ผมอยากเรียนเน้นว่า การศึกษาและเยาวชนไทยกำลังวิบัติเรื่องยาเสพติด เป็นเรื่องที่ร้ายแรงมาก ผมเห็นมีรัฐมนตรีพยายามทำเรื่องโรงเรียนสีขาว แต่ผมว่ามาตรการท่านเบาเกินไป ทำไมไม่เอาผิดครูที่ไม่ดูแลนักเรียนในห้องว่าพบที่ไหน อยู่ในห้องไหน ครูไม่ต้องขึ้นเงินเดือน ถ้าเมื่อครูขายยาเสพติดเอง ติดคุกตลอดชีวิตหรือประหารชีวิต ถ้าเมื่ออย่างนี้หมด ผมอาจจะรุนแรงเกินไป ท่านดร.สืบแสง ท่านช่วยไปออกกฎหมายนี้ให้หน่อย การสอบ การทดสอบ มาตรฐานการศึกษา การเทียบโอน และสุดท้ายสิ่งที่เอกชนพูดและมีปัญหามาโดยตลอด คือเรื่องการสนับสนุนการศึกษาของภาค

เอกชนโดยรัฐ คือสิ่งที่เขาขออย่างเดียวคือว่า ให้นโยบายรัฐบาลค่อนข้างแน่นอนหน่อย ไม่ใช่ตามนักการเมือง พอถึงเวลาแล้วให้เอกชนทำอย่างหนึ่ง เสร็จแล้วรัฐบาลมาอย่างเดียวกันแข่งกันภายหลัง ผมเห็นด้วยในหลักการ สิ่งเหล่านี้ ผมว่ากฎหมายควรที่จะ Lock เอาไว้เลย จะได้ Fair กับทุกคนที่จะดำเนินการ ขอบพระคุณครับ

ผู้ดำเนินการอภิปราย

ขอบคุณอาจารย์ดร. ศรีราชาที่ให้ความเห็นทั้ง 2 ส่วน คือ ในเรื่องของ ส่วนงานวิจัย และส่วนที่ท่านอยากเห็นในกฎหมาย ผมขอแก้ตัวนิดหน่อยที่ท่านบอกว่า ความสำเร็จของความพยายามในการปฏิรูปการศึกษาเป็นของ สกศ. นั้น ไม่ใช่ พวกเราทุกคนที่อยู่ที่นี่มีส่วนช่วยกันทั้งหมด โดย สกศ. ทำหน้าที่คล้าย ๆ กับเป็นแกนกลางเท่านั้นเอง และกฎหมายต่อไปพวกเราก็มีส่วนคล้าย ๆ กันอีก คือท่านเป็นคนบอก เป็นคนสั่ง พวกเราช่วยให้ ประเด็นที่ 2 เพื่อความชัดเจน คนที่ดูแลภาพรวมเรื่องการปฏิรูปการศึกษานี้ ทาง สกศ. เป็นคนดูทั้งหมด เหมือน Jigsaw เรานั่งดูทีละจุด เพียงแต่ท่านบอกทีละจุดให้เรา บางเรื่องถ้าเป็นเรื่องในหมวด 5 หมวด 7 และหมวด 8 เราทำส่งให้คณะกรรมการปฏิรูป แต่ถ้าเป็นหมวดอื่นยกเว้น 3 หมวดนี้ เราทำแล้วเสนอเข้า ครม. อย่างเช่น พ.ร.บ. ตรงนี้ไม่ต้องเสนอเข้าคณะกรรมการปฏิรูปหลังจากปรึกษากับทุกคนเสร็จหมดแล้ว ก็จะร่วมกันกับกระทรวงศึกษาฯ ท้องถิ่น แล้วเสนอเข้าไปเลย เราเสนอภาพรวมตรงนี้ด้วยกัน

ดร. ชุมพล พรประภา*

สิ่งที่ดร.กมลนำมาเป็นสิ่งที่สมควรทำอย่างยิ่ง เพราะชุนวุตดูไว้ว่า “รู้เขารู้เรา รบร้อยครั้งชนะร้อยครั้ง” แต่ยังมีส่วนหนึ่งที่เรายังไม่ค่อยได้ Quote กันคือว่า “รู้เขาแต่ไม่รู้เรา หรือรู้เราแต่ไม่รู้เขา ภายใต้อัยชนะซ่อนเร้นไว้ซึ่งความพ่ายแพ้” ผมคิดว่าเราคงจะลืมประโยคหลัง เมืองไทยเลยมีปัญหาอยู่ทุกวันนี้ คงจะต้องเจาะลึกลงไปนิดหนึ่ง

*ดร.ชุมพล พรประภา จบการศึกษาจาก Juniata College Pennsylvania สหรัฐอเมริกา ปัจจุบันดำรงตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นกรรมการอนุกรรมการในมหาวิทยาลัยหลายแห่งทั้งของรัฐและเอกชน และเป็นผู้มีบทบาทกับการจัดทำกฎหมายการศึกษาโดยเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการโครงการร่างกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ และประธานคณะกรรมการจัดทำนโยบายและแนวยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำหรับเรื่อง พ.ร.บ.การศึกษา ผมมีส่วนร่วมด้วย หลาย ๆ ส่วน อยู่ที่สภาการศึกษา ที่กระทรวง ที่ทบวงก็มีส่วนร่วมไปในอีกลักษณะหนึ่ง อยากจะเรียนว่า 1. พ.ร.บ.การศึกษา ต้องทำขึ้นมาเพราะรัฐธรรมนูญกำหนดไว้ คงต้องการเห็นประเทศชาติเจริญก้าวหน้า เทียบกับประเทศอื่น ในฐานะที่มาจากภาคเอกชน ผมค่อนข้างรู้สึกหนักใจแทนทุกท่านที่จะมาช่วยกันออกกฎหมายการศึกษา รายละเอียดสำหรับวันนี้ผมถือว่าท่านเป็น Checklist สำหรับคณะกรรมการซึ่งกระทรวงศึกษามีอยู่ 20 ชุด แล้วสภาการศึกษา 16 ชุด ทบวงฯมี 4 ชุด และยังมีกระทรวงอื่น ๆ ที่จะมาเป็น Checklist ผมคิดว่าเรากำลังยก ร่างกฎหมายลูกกัน โดยที่อย่างน้อยที่สุดเราน่าจะมองไปถึงปี ค.ศ. 2020 หรือมองล่วงหน้าไป 20 ปีข้างหน้า เพราะการศึกษาโดยปกติแล้วมักจะไม่ค่อยเปลี่ยน เมื่อมีออกมาแล้วจะใช้กันสัก 60 ปี 80 ปี 100 ปี สำหรับเรื่องใหญ่ เรื่องเล็กก็คงมีเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ

สำหรับการที่จะออกกฎหมายนั้น เมื่อไม่กี่สัปดาห์ก่อนผมได้รับเชิญไปประชุมที่ฮานอย แต่รัฐบาลญี่ปุ่นเป็นคนออกเงิน กลุ่มอาเซียนได้รับเชิญไปประเทศละ 2 คน เป็นนักวิชาการ 1 คน เป็นภาคเอกชน 1 คน คำถามที่เขาตั้งสำหรับบุคคลเหล่านั้นคือว่า แต่ละประเทศอยากจะเห็นประเทศของตัวเองเป็นอย่างไรใน 20 ปีข้างหน้า ในอาเซียน 10 ประเทศ แต่ละประเทศอยากจะเห็นญี่ปุ่นเป็นอย่างไรใน 20 ปีข้างหน้า ตัวแทนของแต่ละประเทศอยากจะเห็นว่าบทบาทของญี่ปุ่นที่จะมีความสัมพันธ์กับประเทศของตัวเองใน 20 ปีข้างหน้าคืออะไร เขาหลอกเอาความคิดของเราว่าเราต้องการจะทำอย่างไร แล้วนี่เป็น 1 ในหลายสิบสายที่ญี่ปุ่นเวลานี้ส่งออกไปทั่วโลก ไม่ใช่แค่เมืองไทย อเมริกา ยุโรปทั่วโลก ไปรวบรวมความคิดต่าง ๆ ทั่วโลก เขาไปทำ Counter Pressure ที่จะเอาชนะประเทศต่าง ๆ เหล่านี้ ซึ่งนักการเมืองไทยเท่าที่ผมทราบตั้งแต่มีการปกครองยังไม่เคยมีการทำ และยังไม่ได้อำนาจ และคงใน 5 ปีข้างหน้า คงไม่มีนักการเมืองคนไหนคิดจะทำ วันที่ 13 และ 20 เดือนหน้า World Bank จะจัดเท่าที่ทราบจะเชิญตัวแทนจากอาเซียนทุกประเทศ 5-7 คน แล้วหัวข้อคือ How to Develop Country to Education ก็อยากจะรู้จัก ใครเป็นสปอนเซอร์ให้ World Bank OECD เป็นสปอนเซอร์ ประเทศร่ำรวยทั้งหลาย 7-8 ประเทศ ผมก็ตอบรับเชิญ แต่ยังไม่รู้ว่าจะไปไหม ผมเป็นเอกชนคนเดียวที่ได้รับเชิญ ส่วนอีก 6 ท่านที่เขาเชิญก็ระดับปลัดกระทรวงทุกท่าน ไม่ทราบจะได้ไปหรือจะส่งรองปลัดหรืออธิบดีไปแทน ผมกำลังมองหาสิ่งที่ทางสภาการศึกษาทำ เพียงแต่ทำ Survey เพื่อเป็น Guideline และเป็นสิ่งที่คนอื่นเขากำลังทำอยู่ แล้วเขาทำเรื่องของปัจจุบันและแผนอนาคตว่าเรากำลังทำอะไรอยู่และเราคิดจะทำอะไรต่อไป ผมเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการศึกษาในลักษณะนี้ อันดับแรกควรจะมี

เรื่องที่ 2 ผมเห็นด้วยกับอาจารย์ศรียาว่า ควรจะศึกษาลึกไปอีกทั้งหมดอันนี้เพื่อจะเป็น Guideline เพื่อจะมามีกฎหมายลูก เราทำไปเพื่ออะไร ผมอยากจะเรียนว่าจากภาคเอกชน ตรงนี้เป็นของซึ่งเขาทำมาในอดีต ผมไม่ทราบว่าทำไมท่านเลือกแต่ฟลอริดา ผมคิดว่าถ้ามีเวลาทำอีกครั้งหนึ่ง หวังว่าท่านจะดูรัฐแคลิฟอร์เนียด้วย ผมดีใจที่ท่าน ดร.อมร ท่านพูดถึงระบบการศึกษาของเยอรมัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง 2-3 ประเด็นหลัก ประเทศเยอรมันเขาเรียนฟรี เพราะเขามีภาษีการศึกษา เรียนฟรีถึงระดับมหาวิทยาลัย ตรงนี้ผมยังไม่ทราบว่ารัฐบาลจะมี Political View มีความมุ่งมั่นอย่างแน่วแน่ที่จะกล้าเก็บภาษีเพื่อการศึกษา เพราะผมดูแล้วโครงสร้างภาษีที่มีอยู่ในปัจจุบันนั้น จะไม่สามารถสนองตอบสิ่งที่รัฐธรรมนูญก็ดี และ/หรือพ.ร.บ.การศึกษา ผมใช้ประโยคง่าย ๆ ว่ารัฐเองไม่มีปัญญาที่จะ Fulfil กฎหมายนี้ให้สำเร็จได้ แต่ประเทศไทย คนไทย 62 ล้านคน ถ้าวาง Pool Resource ทั้งหมด ซึ่งหมายถึง ภาคเอกชน NGO องค์กรศาสนาต่าง ๆ รวมทั้งรัฐ เรามีโอกาสที่จะทำสิ่งนี้ให้สำเร็จได้ เรื่องทรัพยากรผมคิดว่าเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ความสำคัญนี้มองอย่าง ดร.ศรียาว่า ความจริงผู้ที่ร่าง พ.ร.บ.การศึกษาได้ให้ความสำคัญกับภาคเอกชนและ NGO และสิ่งต่าง ๆ ในส่วนที่ไม่ใช่ของรัฐมากเกินไป ผมกลัวว่ากฎหมายลูกต่าง ๆ ที่ร่างขึ้นมา จะให้ความสำคัญตรงนั้นน้อย สิ่งที่ภาคเอกชนกลัวและเกลียดที่สุดคือความไม่แน่นอนที่มาจากพรรคการเมืองที่สั่งเลี้ยวซ้ายเลี้ยวขวาแล้วอาจจะทำให้ภาคเอกชนซึ่งมาร่วมให้การศึกษามีโอกาสแจ้งไปได้ง่าย ๆ ส่วนหนึ่งมาจากนโยบายที่เปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตามรัฐบาลต่อไปคงอยู่ได้ทนตามรัฐธรรมนูญใหม่ อยู่ได้ 4 ปี แต่ไม่แน่ใจเพราะเป็นรัฐบาลร่วม อาจจะเปลี่ยนรัฐมนตรีไปเรื่อย ๆ สำหรับสิ่งที่ท่านได้นำมาเปรียบเทียบ ผมคิดว่า 1. เป็น Guideline ที่ดี ใครก็ตามที่จะใช้ Guideline เหล่านี้ จะต้องเข้าใจให้ซึ่งว่าแต่ละประเทศเขาออกมาในภายใต้อะไร สังคม สิ่งแวดล้อม ศาสนา เทคโนโลยีและปัญหาของเขาอย่างไร อเมริกาจะต้องมีตรวจค้นเด็กมัธยมก่อนเข้าโรงเรียน บังเอิญ 2 ปีที่แล้ว เท่าที่จับได้มีดและปืนที่นำเข้าโรงเรียนจับได้ 6 หมื่นกว่าราย ที่ไม่พบไม่รู้อีกเท่าไร ที่บ้านเรายังไม่มีและหวังว่ายังไม่มี

เรื่องสุดท้าย เรื่องอาชีวศึกษา ในฐานะที่เป็นประธานของสภาอุตสาหกรรมทางด้านเศรษฐกิจระหว่างไทยกับญี่ปุ่นและเป็น Co-Chairman อาเซียนญี่ปุ่น และเป็นรองประธาน Thailand-US Business Council สิ่งที่ได้ Feedback จากทางญี่ปุ่น หรือนักลงทุนจากต่างประเทศ คือว่า ทางด้านอาชีวะบ้านเราแย่มากเกินไป ไม่ได้รับการสนใจที่แท้จริง คือแก้ทฤษฎี ทำอะไรไม่ค่อยเป็น หวังเป็นอย่างยิ่งว่า กฎหมายการศึกษาคงจะให้ความสำคัญกับอาชีวะที่จะแข่งกับเขาได้ อยากจะกราบเรียนว่า WTO เป็นการแข่งขัน

ซึ่งดูแล้วบนสมมุติฐานว่าพลเมืองโลกจะมีโอกาสอยู่ดีกินดีเท่ากัน แต่ผมคิดว่าสมมุติฐานนั้นมีคนตั้งคำถามไว้มาก มันเป็นอย่างนั้นจริงหรือเปล่า อย่างไรก็ตามหวังเป็นอย่างยิ่งว่ากฎหมายทางการศึกษา คงมี Guideline ให้มากเพื่อ ให้ความคล่องตัวแก่สถาบันการศึกษาเพราะจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรง หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้ฟังความเห็นจากท่าน

ผู้ดำเนินการอภิปราย

คำถามว่า ทำไมฟลอริดา ไม่ใช่แคลิฟอร์เนีย คำตอบคือ ในบรรดามลรัฐทั้งหมดของอเมริกา ตอนนี้รัฐที่ทุ่มเรื่องการปฏิรูปการศึกษามากที่สุดคือ ฟลอริดา ก้าวไปสู่ Voucher ทั้งรัฐหมดเรียบร้อยแล้ว อันดับ 2 ที่พุ่งมาคือ แมซซาชูเซต ส่วนของแคลิฟอร์เนียเขาทำเฉพาะจุด ซึ่งสำนักงานฯ กำลังทำรายละเอียดตรงนั้นออกมาให้ อีก 2 เรื่องต้องขอร้องท่านด้วย ท่านถามว่ารายงานการวิจัยใครจะนำไปใช้ คำตอบคือ ท่านชุมพลนี่แหละเอาไปใช้ ท่านเป็นประธานคณะกรรมการขั้นพื้นฐาน 2. ท่านบอกเรื่องอาชีพศึกษา สำคัญอีก ถามว่าใครทำอาชีพก็ท่านชุมพลอีก เป็นรายการขว้างงูที่ไม่พ้นคอ

การอภิปรายทั่วไป

ผู้ดำเนินการอภิปราย

สิ่งที่พวกเราคงอยากรับฟังคือความเห็นของท่าน ท่านสามารถแสดงความคิดเห็นได้ 2 เรื่อง คือ 1. เรื่องงานวิจัย 2. เรื่องข้อเสนอของท่านอาจารย์กมล แล้วเรียนว่าเราจะจดเอาไว้ทุกสิ่งทุกอย่าง ถ้าท่านต้องการจะตอบสนองกับท่านที่อยู่ข้างบน ว่าเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วยอย่างไร เรียนเชิญท่านข้างบน และคุยกัน ขอเรียนเชิญผู้เข้าร่วมสัมมนาเสนอแนะความคิด ความเห็น

ดร. สืบแสง พรหมบุญ

ไม่เป็นไรอย่างน้อยก็คงมีนักการเมืองดี ๆ อยู่บ้าง ขอขอบคุณท่านอาจารย์กมล ท่านผู้ที่วิจารณ์และให้แนวคิดในเรื่องการศึกษาที่เรากำลังจะทำในลักษณะรอบด้าน ผมเห็นใจท่านผู้วิจัยด้วยมีข้อจำกัดในเรื่องเวลาและอื่น ๆ แต่ท่านผู้วิจัยได้เต็มให้เต็ม ผมจะพูดตรงนี้ไม่ใช่ฐานะอาจารย์ ผมพูดในฐานะประชาชน ว่าการศึกษาที่เรากำลังสนใจและกำลังทำ ส่วนใหญ่เรามองถูกต้อง แต่เรามักจะลืมอีกด้านหนึ่ง เรามองการศึกษาที่อยู่ในการจัดการของกฎหมาย แต่มีการศึกษาอีกส่วนหนึ่งคือเรื่องการอบรมเลี้ยงดู โดยเฉพาะประการแรกที่เราต้องยอมรับคือ การศึกษาก่อนประถม ซึ่งเป็นเรื่องของครอบครัวเป็นหลัก การเลี้ยงดูเด็กเราไปมองว่าเลี้ยงเด็กให้โต แต่ที่จริงแล้วเป็นเรื่องของการศึกษา ตั้งแต่คู่สมรสจะสมรสกัน จะมีลูกอย่างไร จะมีลูกแล้วเลี้ยงอย่างไร เป็นรากฐานสำคัญของการที่การศึกษาจะต่อขึ้นมาจากระดับพื้นฐานขึ้นมาเรื่อย ๆ ตรงนั้นสำคัญที่สุดประการที่ 1

ประการที่ 2 เรามองไปในระบบหรือนอกระบบหรืออัยาศัย เป็นเรื่องของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติ แต่มีอีกส่วนหนึ่งที่ผู้ปกครองจะต้องเข้าใจเรื่องการศึกษาของลูกหลานของคนใกล้ชิดตลอดเวลา ทำอย่างไรจะให้ผู้ปกครองและคนที่อยู่ที่บ้านได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ไม่ใช่ด้วยความสมัครใจ ด้วยอุดมการณ์และวิญญาน การศึกษาของชาติถึงจะไปได้ เพราะว่าลำพังให้รัฐหรือเอกชนทำ เป็นเพียงการทำที่ปลายเหตุ แต่ต้นเหตุคือที่บ้าน ผู้ปกครอง และสังคม ชุมชน จะเข้าใจในเรื่องนี้อย่างไร ผมไม่เชื่อว่าจะใช้กฎหมายบังคับได้ ถ้าเรามีกฎหมายเราบังคับไม่ได้ ผมหนักใจตรงนี้ คือมีประชาชนอยู่ 2 แบบ แบบหนึ่ง เข้าใจเรื่องการศึกษา อย่างท่าน ดร.อมร แต่จะหาโรงเรียนให้ลูกหลานก็ไม่ว่าจะหาอย่างไร และอีกแบบหนึ่ง ไม่เข้าใจเลย ออกจากบ้านไปเรียน

ได้ยิ่งดี พันภาระ หรือว่าเป็นหน้าที่คนอื่น ฉันทมีหน้าที่มีลูก คนอื่นมีหน้าที่ให้การศึกษาแก่ลูกหลานฉัน ประเภทนี้ไม่ค่อยเข้าใจ แรงจูงใจตรงนี้ท่านจะทำอย่างไร

ผู้ดำเนินการอภิปราย

ท่านสนใจเรื่องการศึกษามาก ถูกบังคับให้รู้เรื่องการศึกษามา 17-18 ปี

ดร. เซ็น แก้วยศ

ผมต้องขอแสดงความชื่นชมท่านอาจารย์กมลและอาจารย์สุนทรที่ได้ Survey ข้อมูลเหล่านี้ ทำให้เราทราบว่าทั่วโลกเขาทำอย่างไรกันบ้าง มีหลายประเด็นที่ติดใจผมมาก อยากจะให้อยู่ในสาระสำคัญของกฎหมายลูก แต่ผมเองก็ประจักษ์ว่าเราจะใส่ทุกสิ่งทุกอย่างคงเป็นไปได้ จึงเป็นเพียงขอฝากประเด็นเอาไว้

ประเด็นที่ 1 คือเรื่องการประเมินผลนักเรียน โดยเฉพาะในเรื่องที่เป็นสาระของเกณฑ์การจบที่มีระบุไว้แล้วในแบบสอบถาม (โปรดดูภาคผนวก) ผมอยากเห็นอย่างน้อย 3 อย่างระบุเอาไว้ อย่างที่หนึ่ง คือการที่เด็กได้คะแนนข้อสอบมาตรฐาน ซึ่งหลังจากปี 18 แล้ว เรากระจายอำนาจให้สถานศึกษาวัดและประเมิน แบบข้อสอบกลางไม่มีอีกแล้วทำให้เสียส่วนนี้ไป อย่างที่ 2 คือ การประเมินแบบใช้ Portfolio เราไม่จำเป็นต้องระบุอย่างนั้น แต่ขอให้ระบุว่าเป็นการประเมินจากการปฏิบัติหรือการแสดงความสามารถจริงของนักเรียน และยังมีอย่างที่ 3 ซึ่งขณะนี้แนวโน้มในการปฏิบัติ และได้แพร่เข้ามาในประเทศไทยเราแล้ว สิ่งที่เราเรียกว่า Exhibition ซึ่งหลาย ๆ โรงเรียนได้จัดเมื่อสิ้นปีการศึกษา โดยเฉพาะผู้ที่จบปีสุดท้าย ก็จะได้ออกมาแสดงความสามารถว่าเขาได้ผ่านการศึกษาระดับพื้นฐานมาแล้วและมีความสามารถอย่างไร

ประเด็นที่สองที่ผมอยากจะฝากไว้คือเกณฑ์การเลื่อนศักดิ์ศรีของครูไม่อยากจะให้เรียกว่าเลื่อนชั้นเลื่อนตำแหน่ง ผมทราบว่าที่ฟลอริดา เขาจะมีสองประเภทคือ ประเภทสูงสุดคือที่ชำนาญการเป็นอย่างดี สามารถที่จะฝึกอบรมได้ และครูประเภทนี้ท้ายที่สุดก็จะเป็น Curriculum Specialist และท้ายที่สุดจะได้รับเลือกให้เป็นผู้บริหารโรงเรียน ทำให้นักถึงประเด็นที่สามคือเกณฑ์การเลือกตั้งผู้บริหารอยากให้มาจาก Successful Teacher จริง ๆ ไม่ใช่เก่งในเรื่องอื่น ผมไม่อยากจะใช้เกณฑ์แบบรัฐศาสตร์เดี่ยวจะโดนเล่นงาน เพราะผมไม่มีความรู้เรื่องรัฐศาสตร์ แต่พฤติกรรมของการแต่งตั้งผู้บริหารในปัจจุบันนี้รู้สึกว่าจะอิงหลักการศึกษาน้อยไปซักนิด

ประเด็นต่อไปคือผมยังเป็นกังวลเรื่อง พ.ร.บ.อาชีวศึกษาเกรงว่าจะจำกัดอยู่เฉพาะเรื่องของอาชีวศึกษาจริง ๆ เท่านั้น จะละเลยส่วนที่เป็นการศึกษาเพื่ออาชีพ ถ้าเป็นอย่างนี้แล้วก็อยากจะให้กำหนดเป็นคุณสมบัติของผู้ที่เรียนจบการศึกษา นอกจาก

เรื่องคะแนนมาตรฐานอะไรต่าง ๆ แล้ว อยากจะให้ระบุไว้เรื่องขีดความสามารถหรือโอกาสที่จะประกอบอาชีพข้างหน้าด้วย ก็โยงไปถึงอีกเรื่องหนึ่งซึ่งมีผู้เขียนไว้ในหนังสือบางเล่มคือเรื่องของ Basic Skill ในปัจจุบันนี้เขาจะเน้น 3 อย่าง คือ 1. Hard Skill คือ Reading Writing Arithmetic และ Critical Thinking 2. Soft Skill ซึ่งท่านอาจารย์กมล ได้กรุณากล่าวถึง คือ ทักษะทางสังคม ซึ่งจะเกี่ยวโยงไปถึง E.Q. ด้วย บังเอิญบ้านเราเป็นเมืองพุทธศาสนา การสอนเรื่องนี้จะถนัดกันมาก เราก็ไม่น่าละเลย และเป็นจุดหมายที่ไม่ไกลเกินเอื้อม และอีกทักษะหนึ่งคือ Computer Skill ถึงกับเป็นวิสัยทัศน์ของบางประเทศ ของเราก็คงจะสามารถก้าวไปสู่ขั้นนั้นได้ ขอฝากประเด็นไว้แค่นี้ครับ

ผู้ดำเนินการอภิปราย

เรื่องอื่นรับไว้หมด ยกเว้นเรื่องอาชีวศึกษา ต้องส่งลูกต่อไปให้ ดร.บุญญศักดิ์ กับ ดร.ชุมพลที่รับผิดชอบเรื่องนี้ต่อไป

อาจารย์ พวงแก้ว กิจธรรม

ต้องขอขอบพระคุณท่านอาจารย์กมล และอาจารย์สุนทร ได้กรุณาฉายภาพรวมกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวางและดิฉันได้คิดเช่นเดียวกับท่าน ดร.ศรีราชาว่าในเอกสารได้เริ่มต้นว่าสาระสำคัญ เพราะฉะนั้นคงจะมีอีกหลายประเด็นของแต่ละประเทศไม่นำเสนอในการวิจัยครั้งนี้ ในฐานะที่ดิฉันได้ทำงานเกี่ยวกับเด็กพิการทางด้านร่างกาย คงต้องเรียนเสนอว่า รู้สึกว่ากฎหมายในแต่ละประเทศนั้นได้กล่าวถึงเรื่องคนพิการน้อยมาก ทั้งที่ในรัฐธรรมนูญและพ.ร.บ.การศึกษาฯ ได้มีการให้แนวทางเกี่ยวกับการศึกษาคนพิการค่อนข้างชัดเจน ถ้ามีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาขั้นพื้นฐานน่าจะได้ระบุเกี่ยวกับเรื่องเด็กพิการไว้ด้วย โดยเฉพาะเรื่องของการให้การศึกษาก่อนเข้าสู่การศึกษาขั้นพื้นฐานหรือการบริการช่วยเหลือแรกเริ่ม การกำหนดอายุ หลักสูตร รูปแบบการเรียนการสอน หรือบริการสุขภาพ โดยเฉพาะในเรื่องการฟื้นฟูสมรรถภาพ การรักษา สื่อและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการระบุนั้นคงจะต้องเชื่อมโยงกฎหมายฉบับนี้กับรัฐธรรมนูญและพ.ร.บ.การศึกษาฯ และอาจจะต้องรวมไปถึง พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการที่มีอยู่แล้ว ประเด็นที่สองคือในเรื่องการสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยภาคเอกชน ซึ่งท่าน ดร.ศรีราชาและอาจารย์ชุมพลได้พูดไว้แล้ว ขอเน้นในเรื่องของการสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในโรงเรียนเอกชนด้วย ในเอกสารการวิจัยมีบางประเทศบอกว่าไม่ชัดเจนการศึกษาสำหรับเอกชน แต่ดิฉันว่าน่าจะใช้คำว่าต้องสนับสนุนการศึกษา สำหรับโรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการแล้วจะต้องมีเกณฑ์อะไรที่สนับสนุนเป็นพิเศษด้วย

ดร. เจอจันท์ จงสถิตอยู่

ฝากเป็นประเด็นไว้ จะต้องนำไปบรรจุไว้เป็นสาระบัญญัติของพ.ร.บ.การศึกษาพื้นฐาน ประเด็นที่ 1 ได้ประโยชน์จากงานวิจัยมาก แต่ดิฉันคิดว่าน่าจะขอความชัดเจนนิดหนึ่งว่าเรามีพ.ร.บ.การศึกษาเหมือนท่านอาจารย์อมรพุดถึง จะต้องมีการกฎหมายลูกคือกฎหมายการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยหรือไม่ เพราะงาน Review ของอาจารย์บางที่ยังไม่ชัดเจนว่าเรามีกฎหมายการศึกษาขั้นพื้นฐานในขณะที่มี พ.ร.บ.การศึกษาโดยรวมหรือเปล่า หรือว่ามีเฉพาะกฎหมายการศึกษาขั้นพื้นฐานเท่านั้น อย่างในสหรัฐอเมริกาเข้าใจว่ามีพ.ร.บ.อุดมศึกษาแยกไปเลย หรืออะไรต่าง ๆ เหล่านั้น หรือหลายประเทศในยุโรปที่ทำลักษณะนี้คงต้องมีความชัดเจน อ่านไปแล้วภาพออกไม่ชัด

ประเด็นที่สอง ที่คิดว่าจะมีความสำคัญในเชิงสาระของการที่จะนำไปบรรจุไว้ ถ้าดูจาก พ.ร.บ.การศึกษา และอาจารย์นำเสนอไว้ที่บทสุดท้ายที่มีความสำคัญมาก ในพ.ร.บ.เราพูดถึงเรื่องการกระจายอำนาจในหลาย ๆ เรื่อง พยายามที่จะให้มีหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรท้องถิ่น สิ่งนี้เป็นสิ่งที่สำคัญ แล้วเวลาอาจารย์เสนอไม่ได้ Reflex ว่าในสาระบัญญัติของการศึกษาขั้นพื้นฐานน่าจะต้องพูดถึงหลักสูตรพวกนี้หรือเปล่า เพราะว่าเจตนารมณ์ของพ.ร.บ.การศึกษา คือระดับชาติคงจะทำเฉพาะหลักสูตรแกนกลาง และให้ท้องถิ่น ชุมชน ทำหลักสูตรท้องถิ่น ตรงนี้น่าจะเป็นสาระบัญญัติที่กำหนดไว้ ประเด็นที่สองที่ดิฉันมองดูตรงนี้ประเทศไทยเราก็ก้าวหน้าไปมากทีเดียวในพ.ร.บ.นี้มีการปฏิรูปหลายเรื่อง ความหลากหลายของการจัดการศึกษา ไม่ได้สะท้อนในข้อเสนอในบทสุดท้ายของอาจารย์ว่า ในสาระบัญญัติต้องสะท้อนความหลากหลายให้มากกว่านี้

อีกประเด็นก็เชื่อมโยงกับท่านอาจารย์ศรียาชาพุด ดิฉันเคยดู แต่ไม่ละเอียดมาก หลายประเทศ เขาอยากจะปฏิรูปการศึกษาพื้นฐานมาก เพราะเขาเห็นความจำเป็นที่ต้องพัฒนาบุคคลให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ และเขาเน้นการพัฒนาบุคคลในเชิงคุณธรรม จริยธรรม อะไรต่าง ๆ เหล่านั้นมากขึ้น คุณลักษณะของประชาชน การอยู่ร่วมอย่างสันติจะอยู่ได้อย่างไร ตรงนั้นเป็นสิ่งสำคัญมาก พ.ร.บ.การศึกษาพื้นฐานเราจะไม่สะท้อนถึงสิ่งเหล่านี้ที่จะเป็นจุดมุ่งหมายของการพัฒนาเด็กและเยาวชนของประเทศหรือ ดิฉันคิดว่าตรงนี้เป็นหัวใจ ที่อยากจะเห็นก็คือในบทสุดท้าย อาจารย์พอดูของประเทศต่าง ๆ เราก็อาจจะไปเรียนแบบเขามากไป ประเทศไทยจะเป็นผู้นำในเรื่องนี้ได้ เรื่องของระเบียบการเข้าเรียน การบังคับ มันออกมาเป็นตัวระเบียบ เราอาจจะมาออกระเบียบของกระทรวงจะแก้ไขง่ายกว่า ตัวพ.ร.บ.น่าจะลงในส่วนที่เป็นหลักและสำคัญจริง ๆ มากกว่าอย่างที่เราเคยผ่านมา โรงเรียนจะต้องเปิดเรียนกี่วัน น้ำท่วมในเขตพื้นที่ น่าจะเป็นระเบียบบออย่าไปลงรายละเอียดมากในเชิงของ พ.ร.บ.

ประเด็นสุดท้าย ที่ท่านเลขาฯ ได้พูดถึงในหมวดที่ 5 หมวดที่ 7 กรรมการปฏิรูปการศึกษาเป็นผู้ดูแล ส่วนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพื้นฐานก็นำเสนอไปได้เลยโดยไม่ต้องผ่านกรรมการปฏิรูปนั้น ในแง่ของการดำเนินการก็เป็นเช่นนั้น ดิฉันเห็นในข้อเสนอของอาจารย์พูดถึงในเรื่องการบริหารการจัดการไว้มาก ดิฉันคิดว่าน่าจะมีการคาบเกี่ยวกัน ก่อนจะนำเสนอกรม.คณะกรรมการปฏิรูปต้องตรวจสอบในเรื่องของการบริหารการจัดการ ซึ่งไปผูกพันสิ่งที่ดิฉันพูดตอนต้นคือ เรื่องหลักสูตรท้องถิ่น หลักสูตรแกนรูปแบบของการจัดที่หลากหลายด้วย ขอขอบคุณ

นพ. พร พันธุ์อิสถ

ถ้าดูจากพ.ร.บ. การศึกษาฉบับใหม่ ที่พูดถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต หรือ การศึกษาต่อเนื่อง ผมเชื่อว่าได้รับอิทธิพลมาจาก...ของ Unesco ซึ่งประกาศไว้เมื่อปี 1996 ผมว่าเป็นเรื่องที่ดี ผมอยากจะเสนอ...อีกหลายจุดที่น่าสนใจ คือ ประเด็นการเลือกรูปแบบการศึกษาของเรา จะเป็นการเลือกรูปแบบของสังคมในอนาคตด้วย สิ่งเหล่านี้ต้องตระหนักและการศึกษานั้นจะต้องไม่นำไปสู่การแตกแยก นี่คือนี่ที่ระบุไว้ใน...จากที่อาจารย์กมลได้ศึกษา พ.ร.บ.การศึกษาในประเทศต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ดี และได้พูดถึงเดนมาร์กไว้ค่อนข้างมาก ซึ่งผมเห็นด้วย เนื่องจากว่าประเทศเดนมาร์กเป็นประเทศที่มีมาตรฐานการศึกษาสูง เมื่อเร็ว ๆ นี้ ได้มีการสำรวจว่า เดนมาร์กเป็นประเทศที่ได้คะแนนเต็ม 10 ในฐานะที่เป็นประเทศที่มีการคอร์รัปชันน้อยที่สุด เป็นประเทศที่มาเป็นอันดับ 1 ถ้าหากเราจะมองอย่างนี้ เป็นจุดที่น่าติดตามดู ผมอยากจะเจาะที่ประเทศเดนมาร์ก รัฐธรรมนูญมาตรา 76 เขาพูดถึงไว้เลยว่า พ่อแม่จำเป็นต้องให้ลูกได้รับการศึกษา คำว่าให้ลูกได้รับการศึกษาไม่ได้หมายความว่าต้องให้ลูกเข้าโรงเรียน

ตรงจุดนี้ผมอยากจะย้ำภาพให้เห็นชัดเจนว่าการศึกษาระดับมัธยม ในตอนที่เราพูดถึงรัฐธรรมนูญเราก็พยายามเลี่ยงไม่ใช้คำนี้ เพราะเมื่อไรใช้คำว่าศึกษาระดับมัธยมจะมองไปอยู่เรื่อยว่าบังคับประชาชน เราพยายามใช้คำว่าการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้รัฐได้ตระหนักภาระหน้าที่ของตัวเองว่าตัวเองมีภารกิจอะไรต่อสังคม ตรงจุดนี้เองในแง่หนึ่ง พ.ร.บ.การศึกษาฯ ได้แสดงเจตจำนงที่ดีที่จะตอบสนองรัฐธรรมนูญ พอออกมามีคำว่าศึกษาระดับมัธยมขึ้นมาในพระราชบัญญัติการศึกษา ผมอยากจะให้ย้ำอีกนิดว่า การศึกษาระดับมัธยมไม่ใช่การเข้าโรงเรียนระดับมัธยม แล้วในเอกสารระบุไว้ชัดเจนว่า เสรีภาพทางการศึกษาของเขาคือว่าพ่อแม่มีเสรีภาพที่จะเลือกรูปแบบอะไรก็ได้และอันนี้เป็นหลักประกันการพัฒนา ใช้คำว่า...of Education System อันนี้ในเดนมาร์กพูดไว้อย่างนี้เป็นหัวใจเป็นแกนกลางของระบบการศึกษาของเขาเลย ถ้าหากเราจะศึกษาเดนมาร์กผมอยากให้ดูจุดนี้ด้วย เพราะทุกวันนี้เราทำทำดูเหมือนจะมี Choice ให้เลือก แต่ผมว่าเป็น

Choice แบบบังคับเลือกมากกว่าไม่ใช่เลือกเสรี จริง ๆ แล้วเขาไม่ได้แยกออกมาเป็นพ.ร.บ. แต่เขาระบุไว้ใน School Acts อย่างที่อาจารย์กมลเสนอไว้ ผมว่าเป็นประเด็นสำคัญ ประการที่ 1

ประเด็นที่ 2 คือเรื่องศาสนา ที่อาจารย์กมลเน้น ให้พิจารณาวิเคราะห์ เดนมาร์กให้ดี เพราะว่าถ้าเราทำผิดอันตราย ผมเห็นด้วยที่ว่าควรจะมีการนำศาสนธรรมจริยธรรมเข้าไปในระบบการศึกษา แต่ว่าถ้าเรากำหนดไว้อย่างเดนมาร์กอาจจะเกิดปัญหา เดนมาร์กเป็นสังคมที่เหมือนเป็นเนื้อเดียวกันและมีกลุ่มอื่นน้อยมาก ต่างกับสังคมไทย

ศ. สุมณ อมรวิวัฒน์

การวิจัยนี้ได้ค้นคว้าในเรื่องไทยย้อนไปถึง พ.ศ. 2464 ใครจะขอเรียนท่านอาจารย์ผู้วิจัยว่า ถ้าได้ย้อนหลังไปอีกนิดหนึ่ง ดิฉันได้วิจัยย้อนหลังไปเรื่องปรัชญาสยาม จะได้เห็น Concept ของการศึกษาขั้นพื้นฐาน สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส และสมเด็จพระยาตราชานุภาพ ได้ทรงวางสาระสำคัญของการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้อย่างไร ที่เราสามารถจะนำเอามาใช้ได้ เช่น การศึกษาขั้นพื้นฐานเกิดขึ้นโดยทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมและจะเห็นภาพชัดในเรื่องการบูรณาการระหว่างการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชัดเจนมาก โดยเฉพาะบทบาทของวัดและชุมชน เรื่องที่ 2 น่าจะได้เป็นแนวทาง คือการพัฒนาครู ที่ได้ทรงวางวิธีการให้ครูพระมาสอน โดยตั้งโรงเรียนสาธิตเป็นแห่งแรกคือที่โรงเรียนบวรนิเวศ ซึ่งอยู่หน้าวัดบวร ไม่ใช่โรงเรียนปัจจุบัน หรืออย่างข้อที่ 3 ได้วางสาระการเรียนรู้ บอกภาระหน้าที่ของครูและนักเรียน ตรงนี้อาจจะขอให้ศึกษาพระมติที่สมเด็จพระมหาสมณเจ้าได้เสนอพระมติไว้ในเรื่องการจัดการศึกษาเพื่อมวลชน เรื่องที่ 4 คุณธรรมเป็นแก่นสารของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตรงนี้อาจให้คำนึงถึงด้วย

ประเด็นที่ 2 ดิฉันไม่เห็นด้วยมา 20 ปีแล้ว ในเรื่องการศึกษาภาคบังคับ ไม่เห็นด้วยที่พ.ร.บ.จะใช้ชื่อการศึกษาภาคบังคับ เพราะเหตุผลที่สำคัญคือจะไม่สอดคล้องกับลักษณะของโลกเสรีและการศึกษาที่เปิดกว้างหลากหลายและมีทางเลือก แล้วถ้าใช้ชื่อเป็นการศึกษาภาคบังคับก็จะต้องมีข้อยกเว้นมากมาย กลายเป็นดาบสองคม ย้อนไปฟันกฎหมายเอง อีกประเด็นหนึ่ง คือว่า ในงานวิจัยของท่านอาจารย์เผื่อได้เพิ่มเติมและเน้นมากขึ้นเกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วม ซึ่งท่านได้พูดถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน พ่อแม่ และบุคคลอื่น ๆ แล้ว แต่อยากเห็นการมีส่วนร่วมของสถานประกอบการ ประเภทต่าง ๆ ตั้งแต่ ไร่นา สวน และสถานประกอบการทางด้านวิชาชีพ เพิ่มขึ้นในกฎหมายการศึกษาขั้นพื้นฐานนี้จะมีบทบาทอย่างไร

เรื่องสุดท้ายที่ดร.เจ็จันทรได้พูดว่ามีบางเรื่องที่น่าจะต้องไปเขียนไว้ในระเบียบมากกว่าที่จะอยู่ใน พ.ร.บ. แต่บังเอิญเรื่องนี้เป็นเรื่องที่สำคัญ คือ การกำหนดเวลาที่จัดในการศึกษา ตอนนี้ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พูดถึง 12 ปี และ 12 ชั้น แต่ว่าเวลาที่จัดการศึกษาจะจัดอย่างไร ระเบียบเดิมบอกไว้ว่า 200 วัน 1,000 ชั่วโมงต่อปี กลายเป็นปัญหา ถ้าบอกไว้ก็เกิดปัญหา เพราะทำให้ตรงตรง จะไปเกาะติดกับตารางสอน ไม่สามารถทำ Block Schedule ได้ ไม่สามารถสอนนอกเวลา กลายเป็นสอนพิเศษ กลายเป็นโอที คือบอกไว้ก็ดี แต่ถ้าไม่บอกเลยสถานศึกษาจะสามารถจัดได้ เช่น สามารถเปิดเรียนตั้งแต่ 11 - 18 น. จะได้หรือไม่ คือจะสุดโต่งไปทางไหน หรือจะห้ามซ้ำวิชาปฏิบัติ จะบอกไว้ในพ.ร.บ.หรือไม่ หรือจะเขียนไว้เป็นระเบียบ

ดร. อมร รักษาสัตย์

ที่ผมพูดในรอบแรก เป็นการติชมกฎหมายการศึกษาแห่งชาติเป็นส่วนใหญ่ จนกระทั่งอาจารย์รุ่งบอกว่าให้มาพูดเรื่องกฎหมายพื้นฐาน ผมเรียนไว้แล้วได้อ่านเล่มย่อ ยังไม่ได้ดูเล่มนี้ ที่นี้ขอติดตามตารางที่ท่านเอามาฉาย ขออนุญาตติชมตามหัวข้อต่าง ๆ ที่ท่านมีอยู่ ส่วนใหญ่เห็นด้วย อาจจะเป็นข้อสังเกตได้ ผู้ที่มาจากโรงเรียนที่ดูแลเด็กพิการ ผมอยากจะเรียนว่า Philosophy ของความเป็นมนุษย์ ประชาธิปไตยเป็นลัทธิ Human Rights คือลัทธิที่เห็นความสำคัญของการความเป็นมนุษย์ มนุษย์เกิดมามีสภาพเป็นมนุษย์ ต้องดูแลอย่างดีที่สุด ผมฝากตรงนี้ไว้ จะอยู่ตรงไหนในกฎหมายผมไม่รู้ แต่ว่าบังเอิญที่ผมไปศึกษาระบบของเยอรมัน เขาใช้ Philosophy ตัวนี้ว่าประชาธิปไตย ต้องดูแลพลเมืองอย่างดีที่สุด แล้วเขาได้ดูแลในระบบที่เรียกว่าระบบเทศบาล และเทศบาลเขาจะร่วมมือกัน ผลัดกัน เทศบาลนี้เปิดโรงเรียนสอนคนหูหนวก อีกเทศบาลเปิดโรงเรียนสอนคนตาบอด แต่ละเทศบาลจะแบ่งงานกัน เพราะฉะนั้น 10 เทศบาล จะมีโรงเรียนพิเศษได้ 10 ชนิด ไม่เป็นภาระแก่ใคร มีรถยนต์วิ่งรับ-ส่ง คือการันตีได้ว่าเด็กพิการคนหนึ่ง ในเยอรมันจะมีที่ได้พัฒนาตัวเอง ในรูปใดรูปหนึ่ง ระยะทางไม่ห่างจากบ้านเกิน 1 ชั่วโมง เขาไม่พยายามเอาเด็กไว้ที่โรงเรียน เขาจะเอาเด็กไว้อยู่กับพ่อแม่ พ่อแม่ก็เอาไปส่ง หรือมีรถบัสไปส่ง เพื่อให้เด็กมีชีวิตอย่างปกติที่สุดที่จะเป็นได้ และพิสูจน์ได้ชัดเจนว่า ไม่ว่าจะพิการหนักขนาดไหนก็แล้วแต่ เมื่อเข้าระบบการพัฒนาไปแล้วเด็กคนนั้นจะพึ่งตัวเองได้ เป็นชีวิตที่ไม่มีประโยชน์เลยเป็นไปไม่ได้ เขาจะต้องทำจนกระทั่งเป็นชีวิตที่มีประโยชน์ อย่างนี้กล้าทำไหมล่ะครับ ผมอยากเห็นใส่ไว้ในนั้น อันนี้เป็นข้อมูลในตารางที่ 2

ตารางที่ 3 มีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับรายละเอียด เรื่องของการรับรองคุณวุฒิ บอกว่าถ้าจะเรียนในบ้านต้องมีวุฒิ และการจดทะเบียนหากจัดการศึกษาในบ้าน ผมอยากให้

เป็น ผมยอมรับตัวนี้ แต่ต้องใจกว้างขวางหน่อย คือการเรียนตามอัธยาศัย ครูผู้สอนอาจจะ เป็นพ่อแม่เอง สมมติพ่อแม่เขามีร้านขายอาหารไทยแล้วพ่อแม่ไม่ได้เรียนปริญญาอะไร แต่ลูกทำอาหารตามพ่อแม่ ก็เก่งขึ้นมาได้ ปัญหานั้นจะต้องเอาพ่อแม่เข้ามาสอบประกาศนียบัตรเพื่อจะเป็นครูหรือเปล่า หรือเพียงแต่ว่าเพราะเหตุเขามีภัตตาคารอาหารขนาด 4 ดาว ซึ่งมหาวิทยาลัยไหนก็สู้ไม่ได้แล้ว ยังจะเอาอะไรไปวัดเขา ผมอยากรู้มหาวิทยาลัยไหนที่สอนคนให้ทำอาหารได้ 4 ดาว ต้องเป็นการยอมรับแบบนี้ จดทะเบียนได้ แต่ต้องมีการยอมรับสภาพบางอย่างของเขา เรื่องของการที่มีวินัย ให้หยุดเรียน หรือไล่ออก ประเด็นที่ตั้งไว้อย่างนั้น ผมเรียนว่าประชาธิปไตยนอกจากจะเคารพมนุษย์ ต้องเคารพที่ว่ามนุษย์มีโอกาสปรับตัวได้ เด็กรวยเท่าไรก็แล้วแต่ ทำผิดพลาดอย่างไรก็แล้วแต่เขายังมีโอกาสกลับมาทดแทน ชดเชย มาเข้าเรียนอะไรก็ได้ เพราะฉะนั้นเป็นโรงเรียนในระบบ Rehabilitation นักเรียน ถ้าเราบอกเขาว่าเรียนมัธยม 3 คุณจะต้องได้คะแนนเท่านี้ ถ้าไม่ได้คุณต้องออก ผมเห็นด้วย แต่เมื่อออกแล้วต้องมีระบบอื่นที่จะให้เขาได้ฟื้นฟูตัวเอง และเมื่อเด็กกลับใจขึ้นมาอยากมาเรียนม.4 ใหม่ก็ต้องให้เขา และมาสอบม.4 ใหม่ ตกอีก ออกอีก แล้วกลับเข้าไปใหม่ โรงเรียนแบบนี้มีมาก ยกตัวอย่างที่ผมเห็นที่เยอรมันชัดเจน เขายอมรับว่าโรงเรียนเขาต้องมีมาตรฐานไม่ใช่ว่าเรียนแบบไทย สอบตกไม่ได้ ต้องเลื่อนไปเรื่อย ๆ ครูต้องไปสอนพิเศษให้สอบได้ ถ้าฉลาดกว่านั้นเรื่องอะไรจะสอนพิเศษ ให้ได้ไปเลย ของเขาไม่มีอย่างนั้น ตกเป็นตก ตกก็ออกไป กลับเข้ามาใหม่ มีตลอดเวลา ตลอดชีวิต เอาอย่างนี้ได้ไหม เขียนไปในลักษณะนั้นได้ไหม ออกได้ แต่ต้องกลับเข้ามาได้ อยู่ในตารางที่ 5 ตารางที่ 6 มีสิ่งที่ขาดไป ที่ว่ารายละเอียดของกฎหมายที่จะให้เขาเรียนอะไร สิ่งที่เราจะยอมรับกันได้คือให้เรียนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เรื่องคุณธรรม จรรยา ศาสนา เรื่องวัฒนธรรมในนี้ผมไม่เห็นชักตัวเดียว มีหรือเปล่ายังไม่เห็นชักคำเดียว

ตารางที่ 7 เรื่องของผู้บริหาร แต่ในกฎหมายการศึกษา และสิ่งที่ท่านกำลังร่างอยู่ก็ตาม อย่าลืมนำร่างไปร่างมาอย่าให้ขัดกับรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญบอกว่าการกระจายอำนาจนั้น หน่วยการปกครองท้องถิ่นทุกชนิด ผมเรียนว่าเขตการศึกษาเป็นการปกครองท้องถิ่นชนิดหนึ่ง จะต้องมีส่วนที่มาจาก การเลือกตั้ง จะมีผู้บริหารซึ่งมาจากการเลือกตั้งหรือผู้ที่สภาเขาคัดเลือกขึ้นไป เพราะฉะนั้นไม่ใช่ศึกษาธิการจังหวัดจะกลายมาเป็นศึกษาเขตไม่ได้ อย่างเก่งก็เป็นเลขาธิการสำนักงานการศึกษาเขตประจำจังหวัดนั้นเท่านั้น คือในส่วนของงานประจำ แต่ว่าผู้ที่เขาจะตัดสินใจนโยบายคือสภา และคณะผู้บริหารซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรง หรือซึ่งสภาเขาเลือกมา อย่าลืมนี่ สภาที่ปรึกษาโรงเรียนหรือสภาสถานศึกษาทั้งหลาย ผมอยากเรียนว่าจะต้องมีอำนาจหน้าที่มากพอ ผลสุดท้ายเขาเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงต่อสถานศึกษานั้น ๆ ในต่างประเทศหลาย

ประเทศที่ผมคุ้นเคย การจัดการศึกษาให้มีมาตรฐานเท่าเทียมกัน ก็ยากมาก แต่ใครจะเป็นคนวินิจฉัยเขาก็ให้สภาที่ปรึกษาของโรงเรียนหรือสมาคมของโรงเรียนเป็นคนวินิจฉัยว่าโรงเรียนของเขาสู้โรงเรียนอื่นได้ไหม ถ้าโรงเรียนของเขาสู้โรงเรียนอื่นไม่ได้ ปลดครูทิ้งชุด ผมยกตัวอย่างเรื่องจริง ที่เยอรมันโรงเรียนต่าง ๆ ของเขาโดยเฉลี่ยแล้วโรงเรียนนี้อ่อนกว่าโรงเรียนอื่นทั้งหมด เขาขอย้ายครูทั้งหมด ถ้าคุณทำอย่างนี้ได้ การที่ไปแย่งโรงเรียนกันก็ไม่เกิดขึ้น เพราะโรงเรียนทุกโรงเรียนใกล้เคียงกัน เวลานี้เท่าที่ผมทราบรัฐนิวยอร์กพยายามทำแล้ว แต่ที่แน่ ๆ คือรัฐอินเดียน่าทำแล้ว ประกันได้ว่า Public School เบอร์ 1 เบอร์ 2 ถึงเบอร์ 200 คุณภาพเท่ากัน เพราะพ่อแม่เขาไม่ยอม อันนี้ที่จะเป็นตัวคุมมาตรฐานการศึกษาอย่างแท้จริง ไม่ใช่ให้ศึกษาเขตเป็นคนไปปลดครูหรือย้ายครู แต่ให้สมาคมของเขาเองวินิจฉัย ตารางที่ 8 มีเรื่องหนึ่งที่ผมชอบใจที่สุด และผมได้วิจารณ์ไว้แล้ว คือเรื่องนิยามคำศัพท์ ในกฎหมายการศึกษาใช้ศัพท์หลวมมากเหลือเกิน เฉพาะเรื่องกฎหมายการศึกษาแห่งชาติ ขอให้มีความกระตือรือร้นพิจารณาว่าคำศัพท์นิยาม คือนิยามที่ให้ไว้ในกฎหมายน้อยไป ในบทความของผมยกตัวอย่างให้ประมาณ 10 กว่าคำที่ใช้แล้วมันไม่เสมอกัน คือคำเดียวกันใช้ในที่ต่าง ๆ คนละความหมาย เรื่องนี้ต้องแก้ ถ้าจะเขียนกฎหมายใหม่ ต้องมีบทนิยามศัพท์หรือคำอธิบายเพิ่มเติมท้ายพระราชบัญญัติ

กฎหมายฉบับนี้ควรจะออกหรือไม่ต้องไปดูช่องว่างว่าจำเป็นจะต้องออกใหม่ เพราะเหตุที่ว่ากฎหมายการศึกษาแห่งชาติออกไปมากแล้ว เป็นไปได้ไหมว่าในบางกรณีจะออกเป็นพระราชกฤษฎีกา เพราะกฎหมายการศึกษาแห่งชาติเป็นพระราชบัญญัติแล้วไปบอกว่าเขาออกกฎกระทรวงได้ ตรงกลางคือพระราชกฤษฎีกายังไม่ได้เขียนไว้เลย ว่าให้ออกพระราชกฤษฎีกาได้ เพราะฉะนั้นส่วนเบ็ดเตล็ดแต่ละส่วนอาจจะออกเป็นพระราชกฤษฎีกา หรือถ้าจะเขียนใหม่ก็ไม่ว่าแต่อย่าให้ไปกระเทือนส่วนอื่น เพราะกฏหมายการศึกษาผมเรียนแล้วว่ามีความหมายต้องออก 11-12 ฉบับ มีกองทุนที่จะต้องตั้งอีก 11-12 กองทุน ซึ่งจะต้องเป็นกฎหมายของมันเอง หรือจะแก้กฎหมายอื่น

ผู้ดำเนินการอภิปราย

กราบขอบพระคุณท่านอาจารย์อมร ท่านพูดถึงเรื่องการปฏิรูปการศึกษาของอินเดีย น่าที่ท่านผู้ใดสนใจวันจันทร์หน้า ทีมของ College of Education ที่อินเดีย น่า ซึ่งเพื่อนอาจารย์อมรจะมาคุยกับเราเรื่องนี้บ่าย 2 โมงห้องกำแพง สกศ. ชักตัวต่อตัวได้ว่าที่นั่นเขาทำอะไรไปแล้วบ้าง

คุณสุภัทรา เรณางกูร

ดิฉันได้ทำรายการวิทยุ รายการการศึกษาไทยร่วมใจคิด ออกอากาศทุก วันเสาร์ เวลาบ่าย 2 ถึง บ่าย 3 ที่ AM 1350 รายการที่ทำเราจะรับปัญหาเกี่ยวกับการ ศึกษาที่ทางประชาชนได้โทร.เข้ามาร่วมในรายการมากมาย ปัญหาที่ประชาชนอยากจะ ทราบเรื่องเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา เขาไม่เข้าใจหลาย ๆ เรื่อง เช่น วิชาที่เรารู้ ท่านผู้ปกครองหลายท่านได้พูดว่าการเรียนมากไปไหม หนังสือมากไปไหม เพราะลูกเล็ก ๆ แค่ ป.1 ต้องแบกหนังสือที่หนักมาก การใช้ในการเรียนจริง ๆ ใช้แค่หน้า 2 หน้า แต่ เด็กแบกหนัก ถ้าเด็กไม่เอาหนังสือมาโรงเรียน ครูใช้วิธีการตี ท่องหนังสือไม่ได้ถูกตี ไป โรงเรียนซ้ำถูกตี จนเด็กบอกว่าไม่อยากไปแล้ว เพราะว่าไปแล้วมีความรู้สึกส่วนตัวถูก ทำร้ายตลอดเวลา ครูบางท่านใช้คำพูดที่รุนแรงมาก ใช้คำพูดที่ไม่ไพเราะกับเด็ก ทำให้ เด็กเกิดความรู้สึกว่าที่บ้านและโรงเรียนต่างกันมาก ผู้ปกครองต้องคุยกับเด็กว่าลูกอดทน นะ เพราะว่าแม่ไม่มีเงินส่งลูกเรียนเอกชน มิฉะนั้นลูกก็ไม่ได้เรียนหนังสือ ต้องอดทน ถ้ามเด็กว่าถูกตีเจ็บไหม เจ็บคะ หนูต้องอดทน ปัญหานี้เกิดขึ้นมาก ในโรงเรียนเอกชน ไม่ใช่ว่าปัญหานี้ไม่เกิด โรงเรียนมีชื่อเสียงด้วย ครูก็ตีอีก ผู้ปกครองไม่อยากให้เรียนก็ ย้ายไป เพราะที่นี้ต้องใช้วิธีนี้ ตีเด็กแล้วเด็กจะได้ตี ถ้าดร.อมร ไม่รู้จะเอาลูกเรียนที่ไหน โรงเรียนที่ดีที่สุดคือเรียนนานาชาติ สอนเด็กให้มีความคิด จะมีดาราหลาย ๆ ท่านนำลูก เข้าโรงเรียนนานาชาติ เพราะว่าเขารู้ว่าลูกเขาปลอดภัย แต่ค่าเล่าเรียนสูงมาก ผู้ที่รักลูก ทุก ๆ ท่านก็อยากให้เรียนโรงเรียนนานาชาติหมด แต่ไม่มีปัญญาส่ง ฟังดูแล้วปัญหาที่ เกิดขึ้นสะท้อนความรู้สึกของเด็กที่เกิดความรู้สึกว่าเขาโดนถูกทำร้าย เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ ขึ้นมา ถ้าโดนถูกกดดันเรื่องทางความคิด คำพูด เขาจะเป็นผู้ใหญ่ที่ไม่กล้าพูด ไม่กล้าคิด พอเข้าประชุมผู้ใหญ่เวลานี้ก็เหมือนกันหมด เข้าประชุมบอกว่ามีปัญหาใหม่ ไม่มี แต่ ออกนอกห้องประชุมปัญหาเต็มหมด กว่าแก้ปัญหาก็ก็สายเกินไปเสียแล้ว ยังมีอีก หลายบริษัทที่เจอปัญหานี้มากมาย พนักงานไม่กล้าพูด ไม่กล้าทำอะไร ถ้าทนไม่ไหว จริง ๆ ก็ลาออก เสียคนดี ๆ ไปมาก เหมือนเด็กที่มีความคิดมีความสามารถไม่อยากพูด พูดน้อยลง ๆ จนไม่พูดเลย ในสังคมที่เด็กกล้าพูดมาก ๆ จะมองเด็กที่ไม่กล้าพูดว่าเขา เศร้า เขามีความกดดันที่โรงเรียนมาหรือเปล่า บางทีเขามีความกดดันที่บ้านแล้ว พ่อแม่ ชอบตีเขา สอบไม่ได้ พ่อแม่ไม่มีเวลาดูแล พอไปถึงโรงเรียน ถูกโดนตีอีก สรุปแล้วชีวิต เขาถูกโดนทำร้าย จะแก้ปัญหานี้ได้อย่างไร ไม้เรียวมีขายที่ครุสภา อยากทราบว่าจะแก้ ปัญหานี้ได้อย่างไร ไม่ทราบกฎหมายจะมีการยกเลิกการใช้ไม้เรียวหรือเปล่า การเรียนรู้ ด้วยตนเอง ซึ่งตรงนี้มีผู้ปกครองหลายท่านที่ถูกถูกทำร้าย อยากจะเรียนรู้ด้วยตัวเอง จะมี มาตรการอย่างไร จะให้ลูกสอบเทียบได้ตั้งแต่ชั้นประถม การเรียน กศน. ประถมเรียน

ได้ ปัจจุบันไม่ได้ ได้ชั้น ม.1 ขึ้นไป การแก้ปัญหาดังนี้ อยากให้แจ้งให้ทราบ จะได้บันทึกไปแจ้งในรายการของเราด้วย

คุณยุทธชัย เฉลิมชัย

เป็นผู้ประสานงานของกลุ่มปัญญากร ซึ่งเป็นกลุ่มครอบครัวที่มีความตั้งใจว่า จะทำการศึกษาแบบที่บ้าน โรงเรียนที่บ้าน คิดว่ากลุ่มอย่างพวกเราเป็นพ่อแม่ประเภทกลุ่มที่ 3 ท่าน ส.ส. บอกว่ามีพ่อแม่อยู่ 2 กลุ่ม ของเราเป็นกลุ่มที่ 3 หรือ 4 เป็นกลุ่มที่เข้าใจหาโรงเรียนให้ลูกได้ ไม่เกิดความสับสน และไม่ได้เป็นกลุ่มพ่อแม่ที่จะลาออกจากความเป็นไทยด้วยการเอาลูกไปเข้าโรงเรียนนานาชาติ หาโรงเรียนให้ลูกได้โดยพยายามทำโรงเรียนของเราขึ้นมาเอง ด้วยความรับผิดชอบที่ว่ามันคือลูกของเราจริง ๆ ไม่ได้ไปขึ้นใจให้ใครมาจัดการลูกเราแทนตัวของเราที่เป็นพ่อแม่ ผมคิดว่ากลุ่มพ่อแม่พวกนี้มีจำนวนมากขึ้นทุกทีในสังคมไทย น่าที่จะได้รับความดูแลสนับสนุนจากทุกฝ่ายตามสมควร

ผมสนใจต่องานวิจัยชิ้นนี้มาก ตรงที่มีข้อสังเกตในงานวิจัยว่าความจริงเรื่องดี ๆ เป็นต้นว่าการให้ประชาชนมีส่วนร่วมหรือการรับรองในสิทธิการจัดการศึกษาของพ่อแม่ได้เคยมีอยู่แล้วในกฎหมายของไทย แล้วก็สูญหายไป ยังมีข้อสังเกตของผู้วิจัยบอกว่าที่สูญหายไปสาเหตุเป็นเพราะที่งานวิจัยใช้คำว่า รัฐเข้าไปจัดการมากเกินไป เพราะฉะนั้นประเด็นตรงนั้นผมคิดว่า ถ้าหากจะมีการทำกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาขึ้นพื้นฐานขึ้นมาใหม่อีกฉบับหนึ่ง ทำอย่างไรถึงจะให้ข้อสังเกตตรงนี้ ปัญหาเหล่านี้ไม่ไปเกิดขึ้นในกฎหมายฉบับใหม่อีก นั่นคือการศึกษาระดับพื้นฐานที่จะออกมา คงจะต้องเป็นกฎหมายที่เปิดให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ขณะเดียวกันก็รับรองสิทธิเสรีภาพในการเลือกรูปแบบการจัดการศึกษา หรือจัดการศึกษาด้วยตัวเองของพ่อแม่ผู้ปกครองได้อย่างเต็มที่ ซึ่งตรงนี้ผมรู้สึกว่าพอลงรายละเอียดไปในงานวิจัยมาเป็นข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในกฎหมายที่จะออกมาใหม่ยังไม่ค่อยมีความชัดเจนเท่าไร ทำอย่างไรเราถึงจะไม่ผิดพลาด ทำอย่างไรรัฐถึงไม่เข้าไปจัดการมากเกินไปอีกในกฎหมายการศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับใหม่ ผมมีข้อสมมุติฐานของตัวเองว่า มีวิธีเดียวเท่านั้นที่จะทำให้การศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับใหม่ไม่ผิดพลาดไปอีก คงไม่สามารถให้หน่วยงานหรือให้ภาครัฐเท่านั้นที่เป็นผู้ร่างกฎหมายฉบับนี้ กระบวนการในการร่างกฎหมายฉบับนี้จะต้องเป็นกระบวนการที่มีส่วนร่วมของประชาชน ของพ่อแม่ผู้ปกครองตั้งแต่ต้น ไม่ใช่ร่างแล้วออกมาจัดประชุมสัมมนาทำนองว่าเป็นการประชาพิจารณ์ แต่จะต้องเริ่มตั้งแต่กระบวนการร่างเลยว่าจะอย่างไรจะให้มีส่วนร่วมตั้งแต่ตรงนั้น ถ้าขึ้นให้ภาครัฐ กศน.ร่าง จะกังวลว่า กศน.จะอยู่ตรงไหน อะไรจะสูญหายไปบ้างในเชิงอำนาจ สปช.ร่าง จะให้สปช.

อยู่ตรงไหน อะไรจะสูญหายไปบ้างในอำนาจของ สปช. มีทางเดียวเท่านั้นคือเป็นกระบวนการร่างที่มีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นของพ่อแม่และของภาคประชาชน

ที่บอกว่ากฎหมายการศึกษาขั้นพื้นฐาน คงจะหมายถึง พ.ร.บ.ฉบับใหม่ หรืออาจจะเป็นพระราชกฤษฎีกา แต่ว่าถ้าเราไปดูในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 16 ผมขออ้อ เพราะไม่มีใครพูดถึง จะเห็นว่ามาตรา 16 พูดไว้ชัดเจนว่าการศึกษาระบบมี 2 ระดับ คือการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษาและในวรรคที่สองบอกว่าการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วยการศึกษาที่จัดไม่น้อยกว่า 12 ปี กับระดับอุดมศึกษา การแบ่งระดับและประเภทของการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เหมือนกับชัดเจนว่าให้เป็นกฎกระทรวงเกี่ยวกับเรื่องรายละเอียด การศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วยังมีในวรรคสี่ที่พูดถึงเรื่องการเทียบโอนระหว่างการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งจะมาเทียบโอนกับการศึกษาพื้นฐานในระบบ ให้กำหนดไว้ในกฎกระทรวงเช่นเดียวกัน นอกเหนือจากนี้ในบทเฉพาะกาล มาตรา 16 วรรคสอง และวรรคสี่ เป็นมาตราที่ได้รับการกำหนดไว้ในบทเฉพาะกาลอย่างชัดเจนเลยว่าจะต้องทำให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปี จะต้องให้มาตรา 16 วรรคสองและวรรคสี่เสร็จ หมายความว่าในเรื่องรายละเอียดเกี่ยวกับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการเทียบโอนระหว่าง การศึกษานอกระบบในระบบและอัธยาศัยจะต้องเสร็จภายใน 1 ปี โดยการกำหนดเป็น กฎกระทรวง ผมไม่แน่ใจว่าถ้าหากจะมีการทำกฎหมายการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้นมาใหม่ ออกมาเป็นรูปของ พ.ร.บ. มีความเป็นไปได้หรือไม่ที่จะไปออกให้เสร็จภายใน 1 ปี และขัดแย้งกับการที่มาตรา 16 กับบทเฉพาะกาลกำหนดไว้ใน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติหรือไม่ ถ้าหากทำเป็นกฎกระทรวงที่น่าจะออกได้รวดเร็วกว่า ออกมาก่อน ส่วนจะไปทำพ.ร.บ.การศึกษาขั้นพื้นฐานอีกหรือไม่เป็นอีกประเด็นหนึ่ง

มีอีกมาตราหนึ่งที่น่าจะเกี่ยวพัน คือมาตรา 12 ที่ให้สิทธิ บุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กรเอกชน สถาบันศาสนา สถาบันทางสังคมทั้งหลาย มีสิทธิ ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้และในนี้ก็กำหนดเหมือนกันว่าต้องให้เป็นไปตาม กฎกระทรวง ผมในฐานะพ่อแม่ที่มีความสนใจอยากจะทำการศึกษาของครอบครัวขึ้นมา ก็เริ่มลังเลไม่แน่ใจว่าผมจะสามารถดำเนินการจัดการศึกษาได้หรือไม่ภายในปีการศึกษา หน้า เพราะกฎกระทรวงตามมาตรา 12 ไม่ได้ระบุไว้ในบทเฉพาะกาลว่าจะแล้วเสร็จ เมื่อไร อาจจะกลายเป็นภายใน 5 ปีก็ได้ ตามที่ผมเข้าใจถ้าหากกฎกระทรวงยังไม่ออก มาตรา 12 ก็ยังไม่มีผลบังคับใช้แต่อย่างใดเลย ถ้าในฐานะเป็นพ่อแม่ในกลุ่มที่ 3 หรือ ที่ 4 บางทีก็เป็นความหวังทางออกเรื่องการปฏิรูปการศึกษาในสังคมไทย ผมว่ารัฐน่าจะ ให้ความสนใจว่าทำอย่างไรถึงจะผลักดันให้กฎกระทรวงตามมาตรา 12 หรือ

กฎกระทรวงตามมาตรา 16 วรรคสองและวรรคสี่ เกิดขึ้นมีผลบังคับใช้ได้จริง ภายในปีการศึกษา 2543 ก็อยากจะฝากไว้สำหรับท่านผู้รับผิดชอบช่วยกรุณาผลักดัน

ดร.อมรวิชัย นาคทรพรพ

เห็นด้วยว่าคงต้องริบทำเรื่องนี้ กระแสพ่อแม่ค่อนข้างจะมาแรง พูดถึงประเด็นปลีกย่อยว่าในกฎกระทรวงที่ออกมาในเรื่อง Home School ต้องไปแต่ละหลายเรื่องในรายงานที่ทำให้สภาการศึกษา มี 4-5 เรื่อง เช่น เรื่องการจดทะเบียน ยกตัวอย่างบางประเทศ เขาใช้วิธีจดทะเบียนกับโรงเรียนใกล้บ้าน แต่ไปกับระบบที่รัฐมี Subsidy ให้โรงเรียนด้วย เงินต่อหัวที่ให้โรงเรียนแค่ 1 ใน 4 สำหรับเด็กที่เรียน Home School เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายที่โรงเรียนจะไปจ่ายให้ครูที่เลี้ยง อนุญาตให้มาใช้ห้องสมุดโรงเรียนได้ ใช้ศูนย์คอมพิวเตอร์ได้ มาร่วมกิจกรรมเนตรนารี ลูกเสือได้ ประการที่ 2 เรื่อง Minimum Requirement อาจจะเป็นเรื่องใหญ่ พ่อแม่มาช่วยพูดเรื่องนี้ พ่อแม่ต้องมีคุณวุฒิแค่ไหน ที่ศึกษามา มีตั้งแต่ไม่กำหนดอะไรเลย ไปถึงจบปริญญาตรี ขึ้นอยู่กับปรัชญาแนวคิดด้วย เรื่องนี้เทศตามบ้าน ให้ครูที่เลี้ยงไปคุยด้วย 2 เดือนต่อครั้ง ตรงนี้เป็นมาตรการสนับสนุนมากกว่าไปควบคุม เรื่องบทบาทของรัฐเอง จะมี List ของเอกสารตำรา สื่อที่รับรองมาตรฐานจากกรมวิชาการให้พ่อแม่หรือเปล่า เรื่องการวัดผลจะสอบปีเว้นปี สอบทุกปี โยงเข้าไปสู่เรื่องการสอบเทียบ กลับเข้าสู่ระบบได้หรือเปล่า ตรงนี้ไม่ใช่เฉพาะประถม มัธยม อาจจะไปถึงเด็ก Home School ในระยะยาวเข้ามหาวิทยาลัยด้วย ... จะต้องคิดกัน

เรื่องกฎหมายปฏิรูป ผมตั้งใจมากไม่มียุคไหนที่เราารวบรวมข้อมูลทางการศึกษาเท่ายุคนี้ ต้องขอบคุณสภาการศึกษา อาจารย์กมลก็เป็นจุดเริ่มต้นที่ให้ความรู้เรื่องการใช้กฎหมายไปเรียกในสิ่งที่ต้องการออกมาจากการศึกษาขั้นพื้นฐาน อ่านรายงานชิ้นนี้แล้วเหมือนมีความรู้สึกถูกยิงด้วยกระสุนลูกซองเบอร์ 12 พรุนไปหมด ข้อมูลเยอะมากดีมาก ในตอนท้ายให้เป็นลูกโดดมากขึ้น หรือมีมาตรการทางกฎหมายอะไรหรือเปล่าที่จะดึงเอาเรื่องบางเรื่องมาจากการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ เช่นเรื่องครู เรื่องหลักสูตร อย่างเรื่องครูที่จะมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ อาจจะไปถึงขั้นที่มีกฎระเบียบออกมาว่าให้ครูไปสะสมเครดิตของการฝึกอบรม แล้วเอาเครดิตเหล่านี้ไปขอต่อใบประกอบวิชาชีพ เพื่อบังคับว่าเขาต้องพัฒนาตนเองต่อเนื่อง ไม่ให้เขามองว่าการสอบใบประกอบวิชาชีพจะเป็นการพิพากษาคน แต่มันเป็นการพัฒนาคน หรือในเรื่องการศึกษาต่อเนื่องที่ค่อนข้างน้อยสำหรับผู้ใหญ่ในการเรียนรู้ในระดับขั้นพื้นฐานมีมาตรการทางกฎหมายอะไรที่จะเรียกเอาลักษณะ Life Long Learning ออกมาให้เป็นรูปธรรม ในหลาย ๆ ประเทศในอเมริกาหลายรัฐก็มีเรื่องนี้ หรือในเรื่องเทคโนโลยี จะมีกฎระเบียบอะไรออกมา เช่น

บางที่รัฐออกมาเลยว่าจะต้องมี Matching Fund ให้สำหรับเขตที่มีการลงทุนเรื่อง IT เรื่อง การศึกษาค่อนข้างสูง รัฐจะมีเงินบางส่วนสมทบให้ แม้แต่เรื่องอบรมครูบางรัฐกำหนดไป เลยการสอบใบประกอบวิชาชีพ 20-30% ต้องลงไปที่ Training เรื่อง IT เป็นต้น บางรัฐ กำหนดด้วยซ้ำว่ายุคนี้ต้องมี Technology Coordinator ประจำโรงเรียน กำหนดเป็น Mandate ไปเลย เพื่อให้แน่ใจว่ามีคนดูแลเรื่อง IT เพื่อการศึกษาจริง ๆ เป็นประเด็นที่ ผากอาจารย์กมล ขมวดเป็นลูกโอดออกมาว่าจะใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อเรียกบาง อย่างออกมาจากการศึกษาขั้นพื้นฐานจะได้หรือไม่

เรื่องสุดท้ายเรื่อง Innovation พุดเรื่องออกกฎระเบียบ จริง ๆ โดย เจตนารมณ์เราอยากให้เห็นการศึกษาที่หลากหลาย มีเสรีภาพ หลักสูตรสมัยใหม่ซึ่งจะ ต้องยืดหยุ่นและมีแปลกมาก ๆ ขึ้น เป็นอะไรต่าง ๆ อาจจะต้องคิดว่าจะประยุกต์กฎเดิม อะไรด้วยที่จำกัดเรื่อง Innovation คือว่าเรื่องการวิจัย ดีใจมากกว่าเรามาพูดถึงเรื่องการ เปลี่ยนแปลงบนฐานวิจัยมากขึ้น อยากเรียนว่าในระยะต่อไป ผมคิดว่าเรามีองค์ความรู้ เรื่องการปฏิรูปจากนอกประเทศค่อนข้างมาก เราทำ Document Research ดูประสบการณ์ต่างประเทศ ตอนนี้ผมคิดว่าต่อให้มีกฎหมายแม่กฎหมายลูกออกมาแล้ว มันมีงานอะไรต่อเนื่องแน่นอนที่จะดูว่าแล้วพอมาดูในบ้านเราเอง โดยภูมิปัญญาไทย โดยลักษณะการเรียนรู้แบบไทย ชุมชนไทย โดยเงื่อนไขข้อจำกัดแบบไทย เราจะต้องปรับ ไปในเส้นทางการปฏิรูปอะไรบ้าง อาจจะเป็นอีกมิติของการวิจัยต่อเนื่อง ขอ เรียนฝาก ทางสภาการศึกษาด้วย

ดร. ชัยณรงค์ มณฑิยวิเชียรฉาย

ผมนายกสมาคมโรงเรียนนานาชาติ ขอขอบคุณท่านอาจารย์ดร.กมลเป็น อย่างสูง ผมอ่านงานวิจัยตรงนี้โดยพยายามมุ่งเน้นไปสู่จุดที่ถือว่าเป็นจุดใหม่ในพ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ คำว่าจุดใหม่คือ หลายสิ่งหลายอย่างในพ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ ที่ต้องการให้เราจัดการศึกษานั้น ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ยกตัวอย่างเช่น หมวดการจัดการ เรียนการสอน ดูเหมือนกับว่ามีอยู่แล้ว แต่จริง ๆ ไม่ใช่ ทุกมาตรการกำลังต้องการสิ่งใหม่ ทั้งนั้น ผมพยายามไปอ่านในงานวิจัยตัวนี้ว่าที่อื่น ๆ เขาทำอย่างไรเพื่อให้เกิดสิ่งนั้น ๆ ขึ้นมาได้ และตรงนี้เองผมคิดว่าอยากจะพยายามทำอีกชั้นหนึ่งถ้าเป็นไปได้ว่าสิ่งใหม่ ๆ ที่พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติเรียกร้องนั้น ที่อื่นเขาทำอย่างไรเพื่อให้เกิดการปฏิบัติตรงนั้น ได้ยินเกี่ยวกับเรื่อง Home School ตรงนี้ก็เหมือนกัน ทำอย่างไร เพราะเป็นสิ่งใหม่ มาก ๆ อ่านของออสเตรเลีย เป็นประเทศที่กว้างใหญ่และการศึกษาเขาต้องอาศัย Home School สูงมาก ทำอย่างไรถึงจะทำได้ดีและทำได้สำเร็จและตรงนี้เองอยากให้ลงละเอียด

และผมเชื่อว่าลงละเอียด เวลาถึงมาในสาระที่สำคัญตรงนี้ อาจจะขาดหายไปบ้าง อาจทำให้เรายังไม่ซาบซึ้งเท่าที่ควร

เรื่องของครูเป็นเรื่องหนักใจ เมื่อครูนี้ตีใจที่เห็นไม้เรียว นึกถึงท่านอาจารย์ดร.อมร พุดถึง บางแห่งขอเลยว่าปลดครูทั้งโรงเรียน จริง ๆ แล้ว โรงเรียนนานาชาติทำได้ดี ผู้ปกครองอยากส่งลูกไป เพราะครูได้เงินเดือนสูง เฉลี่ยแล้วได้คนละ 7-8 หมื่นบาท ถ้าครูได้ประมาณนั้น หรือแม้แต่ครึ่งเดียวผมเข้าใจว่าไม้เรียวก็ไม่ต้องการจะอุทิศจะทุ่มเทให้ได้เต็มที่ ในพ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติบอกว่าต้องการให้วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง Define ตัวนี้ดี ๆ และพยายามทำครูไปสู่จุดนั้น เพราะครูจะเป็นตัวแปรที่สำคัญสูงมากที่จะทำให้หลายสิ่งหลายอย่างที่เราฝันไว้ในพ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติเกิดขึ้นมาได้ จริง ๆ แล้วทำอะไรให้กฎหมายตัวนี้ออกมาตรงนี้ถ้าไปเจอการศึกษาที่ไหนโรงเรียนไหนก็ตามที่ไม่ดี บางทีไม่ใช่ครูเสมอไป เป็นผู้บริหารสถานศึกษา และถ้าหากว่าเจอแน่ชัด กรุณาอย่าย้าย แต่ต้องปลด เพราะย้ายไป โรงเรียนที่ถูกย้ายไปช่วยเลย ตรงนี้เองที่ผมคิดว่าสำคัญมาก สิ่งเหล่านี้ที่อยากดูว่าในประเทศต่าง ๆ เขาทำตรงนี้ เขาทำอย่างไรเราจะได้ใส่เอาไว้ได้ ในแง่ของการทำข้อมูลตรงนี้ไม่ทราบว่ามีโอกาสได้ปรับหรือทำเพิ่มเติมตรงไหนอีก อยากรู้จักประเทศที่เขากำลังปรับแบบเราจากการศึกษา 6 ปีแล้วเริ่มมีการศึกษาพื้นฐาน 12 ปี เขามองอย่างไรแบบไหน เราสามารถศึกษาจากเขาตรงนี้ได้ไหม หรือประเทศที่มีสภาพเศรษฐกิจและสังคมแบบไทยเราอย่างนี้ เพื่อว่าเราจะได้เรียนรู้ได้มากกว่า 7 ประเทศที่เราได้ยกเป็นตัวอย่างมา แล้ว ประเทศเหล่านั้นไม่ว่าจะ 7 ประเทศนี้ หรือเพิ่มเติมใหม่ มีปรัชญามีจุดมุ่งหมายมีหลักการในการจัดการศึกษาในมาตรา 6 และมาตรา 7 ที่อาจารย์ศรัทธาได้พูด เหมือนกับเราหรือเปล่า เพราะการเหมือนจะทำให้เราสามารถเรียนรู้ได้ดีมากขึ้น ผมคิดว่าขอแค่นี้

แต่ยังไม่อึดใจในเรื่องของเอกชน บังเอิญได้สัมผัสและมีการพูดนิดหน่อย ในนั้น อยากจะเรียนรู้ว่าในแต่ละประเทศเขามองการศึกษาเอกชนอย่างไร ฝันเหลือเกิน อยากจะเห็นว่าในกฎหมายพื้นฐานนี้ให้เอกชนเป็นตัวนำด้านการศึกษาเพราะมีความคล่องตัว ใช้ความคล่องตัวให้เป็นประโยชน์กับการศึกษาของชาติ ให้มี Innovation ต่าง ๆ ออกมาให้เต็มที่เพื่อว่าการศึกษาของชาติจะได้อาศัยความคล่องตัวนั้นเป็นทิศทางในการกำหนดเพื่อสร้างความเจริญก้าวหน้าให้การศึกษาของชาติต่อไป กรุณาอย่ามองเอกชนเป็นฝ่ายจัดการศึกษาเพื่อมุ่งหาความร่ำรวยแต่อย่างเดียว แต่ขอให้มองเหมือนกับอีกบางประเทศว่าการศึกษาเอกชนนั้นจะให้คุณภาพการศึกษาที่ดีที่เราจะสามารถเอาไปใช้ปรับปรุงการศึกษาส่วนรวมและส่วนใหญ่ของชาติได้

ผู้ดำเนินการอภิปราย

ขอบคุณท่านดร.ชัยณรงค์ อยากให้ข้อมูลว่าหน่วยงานจัดการศึกษาที่มีปัญหานั้น ไม่ใช่ครูถูกไล่ออกทั้งโรงเรียน เขายึดกระทรวงศึกษาธิการมาทั้งกระทรวงก็มี คือที่มลรัฐเคนตักกี จัดการศึกษาล้มเหลว เขายุบเลย ตั้งใหม่วันรุ่งขึ้น เอาคนเก่าออกไปเกือบหมด

ครูประทีป อึ้งทรงธรรม ฮาตะ

มูลนิธิดวงประทีป ขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์กมล สุดประเสริฐที่ได้นำความรู้ รวมทั้งวิทยากรด้วย ตลอดจนผู้ที่ให้ข้อมูลท่านอื่น ๆ ด้วย ...ดิฉันอยากเรียนถามท่านดร.กมล เรื่องเหตุผลที่เลือก 7 ประเทศ มาทำการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายขั้นพื้นฐาน ดิฉันมองว่าประเทศในเอเชียค่อนข้างจะน้อยเกินไปถ้าดูจากสัดส่วนมองว่าการศึกษาวัฒนธรรมเป็นปัจจัยของการเป็นเอกราช ถ้าหากพื้นที่ในสมองของเราตกเป็นทาสแล้ว ความคิดที่จะนำพาประเทศชาติให้หลุดพ้นภัยยาก ดิฉันมองประเด็นนี้และเกี่ยวกับเรื่องคำถามที่ให้มาเป็นกระดาศในข้อ 3 สารบัญญัติต้านควบคุมระเบียบวินัยของนักเรียน (โปรดดูภาคผนวก) ประเด็นที่เรียง ๆ กันมาในข้อ 7 อาจจะถูกบิดเบือนไปในแง่ลบ ใช้คำว่าห้าม ซึ่งค่อนข้างไปในทาง Negative ห้ามมีการจัดตั้งและเป็นสมาชิกสมาคมลับ ไม่ทราบว่าจะไหนเขาทำบ้าง อาจจะมี แต่ดิฉันว่าน่าจะเปลี่ยนคำพูดใหม่ เป็นการส่งเสริมให้ตั้งเป็นรูปชมรม สมาคมอย่างเปิดเผย ดิฉันว่าเป็นการกระตุ้นให้สังคมเราเกิดการรวมกลุ่มกัน ร่วมคิดร่วมกันทำต่าง ๆ มากขึ้น ข้อ 10 ในเรื่องการสอนเกี่ยวกับโรคเอดส์ อยากให้เติมคำว่าเพศสัมพันธ์เข้าไปด้วยได้ไหม การสอนการควบคุมอารมณ์ความรู้สึก สอนถึงเรื่องความรับผิดชอบของครอบครัว

ผู้ดำเนินการอภิปราย

เพื่อความเข้าใจ ทำไมเราเลือก 7 ประเทศนี้ เหตุผลคือ ประเทศเอเชียของเราเขาก็มีระบบการศึกษาแต่ปัญหาคือ ข้อมูลที่เราได้ส่วนใหญ่เราได้จาก Website ประเทศในเอเชียจะไม่ค่อยมีข้อมูลที่เป็นภาษาต่างประเทศที่เราอ่านได้ เช่น ประเทศจีนแผ่นดินใหญ่ ต้องการคนมานั่งแปลอีกทีหนึ่ง

พ.ต.พิพัฒน์ ศรพรหม

รูปแบบการศึกษาทำให้ผมเป็นแบบนี้ อะไรคือเป็นแบบนี้ คือเวลาที่ผมออกมาขึ้นตรงนี้ ผมจะมีความรู้สึกไม่มั่นใจตัวเอง เพราะว่าตอนผมเป็นนักเรียน ผมถามอาจารย์ว่าทำไมผมเป็นอย่างนี้ อาจารย์บอกว่าวันนี้เธอจะลองภูมิอะไรฉัน

ในอดีตที่ผ่านมาผมจบวิศวะ และเข้าไปอยู่ในกองทัพ ทำงานด้านวิจัยและพัฒนา มีปัญหาเรื่องบุคลากร บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถพร้อมที่จะทำงานกับเราได้ในเชิงวิชาการ ไม่มี นักวิทยาศาสตร์ ในเมืองไทยปัจจุบันไม่ถึง 5 คนทั้งประเทศ ที่มีความสามารถในระดับที่จะทำงานกับเราได้ และหลาย ๆ อย่าง คือว่า ผมมองเห็นว่าที่เราคิดอะไรเรามากจะตามอย่างคนอื่นเขา เรามากจะเอาประเทศโน้นมาเป็นกรอบ ผมเองไม่ได้ผ่านการศึกษาจากต่างประเทศมา ปริญญาตรีในประเทศไทย จบปริญญาโทในเมืองไทย บางครั้งผมอาจจะเป็นคนไม่มีกรอบ แต่ในช่วงเวลาที่ผ่านมามีการสำรวจมหาวิทยาลัยเกือบทุกมหาวิทยาลัยในเมืองไทย เพราะในขณะที่ผมได้ทำงานวิจัย ผมได้รับการสอนจากท่านอาจารย์หลาย ๆ ท่านว่า บางวิชา บางสาขา บางแขนง มีคนบางคนเท่านั้นที่ทำได้ ให้หาคน ๆ นั้นมาทำงานกับเรา สิ่งที่เราไปคือว่า เราไปดูว่า เราเกิดภาพผมขอเล่าเพราะว่าตรงนั้นจะเป็นจุดหนึ่งที่จะเป็นประเด็นว่าถ้าเราวางพื้นฐานทางการศึกษาที่ดี ตรงนี้จะไปจุดต่อไปหาจุดที่ผมอยู่ สิ่งที่ผมเจอกับแบบนักวิจัยพัฒนา มี 3 อย่าง คือ 1. นักวิจัยทางวิชาการ คือทำงานวิจัยทางวิชาการจริง ๆ ไม่สนใจอะไร ทำงานหามรุ่งหามค่ำ อยู่กับห้องวิจัย อยู่กับวิชาการ 2. นักวิจัยทางการเมือง ไม่ได้ทำงานวิจัยทำการเมืองอย่างเดียว ทำอย่างไรก็ได้ให้ได้ผลประโยชน์ตรงนั้นมา 3. ผู้แสวงหาผลประโยชน์จากงานวิจัย เขาไม่ได้ทำ เขาแสวงหาผลประโยชน์จากจุดที่เขากำลังยืนอยู่ นั่นคือความเป็นจริงของบ้านเรา หลาย ๆ อย่างที่เกิดขึ้น ย้อนมาเรื่อย ๆ ว่าเกิดอะไรขึ้นกับนักศึกษามหาวิทยาลัยกับคนที่จบออกมาแล้วไม่สามารถเข้ามาทำงานกับเราได้

ผมขอสรุป 2 ประเด็นคือ ว่า 1. เราไม่เลียนแบบเขา เราศึกษาเขา 2. เราไม่มีเป้าหมายชัดเจน เราไปเรื่อย ๆ เรายังไม่รู้ว่าเราวางการศึกษาเพื่อสังคม วางการศึกษาเพื่อเป้าหมายสุดท้าย หรือว่าประเทศไทยจะไปตรงไหน และไปทำไม ไปอย่างไร

ผู้ดำเนินการอภิปราย

ในนามของท่านอาจารย์ ดร.กมล อาจารย์สุนทร และในนามของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ขอขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณาเสียสละเวลาของท่านมาร่วมคุยกับเราในวันนี้ ผมเรียนว่า ยุคนี้เป็นยุคเปิดเป็นยุคของโอกาส เราอยากเห็นประเทศของเราเป็นอย่างไร คนไทยในอนาคตเป็นอย่างไร เราอาจจะขอความกรุณาว่า เลิกชี้ไปที่คนอื่นได้แล้ว เลิกชี้ไปที่นักการเมือง เลิกชี้ไปที่ใครต่อใคร ถ้าเรานั่งลงและเราทำร่วมกัน คนทั้งประเทศ เราสามารถสร้างประเทศของเราได้ เหมือนกับที่หลาย ๆ ประเทศเขาทำ ขอขอบคุณ ถ้าใครสนใจ เชิญท่านมาเป็นสมาชิกเครือข่าย ถ้าท่านใดที่ตอบคำถามแล้วไม่พอใจ สามารถส่งข้อมูลต่าง ๆ มาที่สำนักงานฯ ได้ตลอดเวลา

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมทางวิชาการ
เรื่อง กฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาขั้นพื้นฐานกับการปฏิรูปการศึกษาไทย

ประธานเปิดการประชุม

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

วิทยากร

ดร. กมล สุตประเสริฐ
ดร. ชุมพล พรประภา
รศ.ดร. ศรีราชา เจริญพานิช
ศ.ดร. อมร รักษาสัตย์

ผู้ดำเนินการอภิปราย

ดร. รุ่ง แก้วแดง

ผู้เข้าร่วมประชุม

กนกพร ถนนมกลิ่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
กฤตพล เทียนสุวรรณ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน
ก้องเกียรติ สหวรรณางกูร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
กอบสุข อัตถิ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
กัลยา ไม้เกาะ (พ.ท.) วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก
กาญจนา กองสุผล กรมการศาสนา
กาญจนา สิงห์สา โรงเรียนพระหฤทัยคอนแวนต์
กาญจนา เอกะวิภาต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
กิตติ จันศิริวานิชย์ หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน
เก็จกนก เอื้อวงศ์ กรมสามัญศึกษา
ขติยา มหาจัน หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์
ชนิษฐา เทวินทรภักดี กรมการแรงงานและสวัสดิการสังคม
จริยา ทัพพะกุล ณ อยุธยา กรมอาชีวศึกษา
จรีย์ ศิราพันธ์ โรงเรียนประชานิเวศน์

ผู้เข้าร่วมประชุม (ต่อ)

จันทน์กฤษณา ผลวิวัฒน์
 จันทิมา โภญจนาท
 จำเนียร จิตเสวีวงศ์
 จำรัสพร สังฆะทรัพย์
 จินตนา ตักดิ์ภู่อรัมย์
 จิราพร สุวินทวงศ์
 จุฑารส พลเสน
 เจือจันทร์ จงสถิตอยู่
 ฉลวยลักษณ์ สิ้นประเสริฐ
 เฉลิมชัย หาญกล้า
 ช่อทิพย์ ลิ้มเจริญ
 ชัยณรงค์ มณฑิยวิเชียรฉาย
 ชาญ ตันติธรรมถาวร
 ชาติชาย พงษ์ศิริ (บาทหลวง)
 ชำนิ ยี่งวัฒนา
 ชินทัต วิภาสธวัช
 ชุมจิรา เลหาบุตร
 ชูชาติ เขิงฉลาด
 ชูรัตน์ ยามสุข
 เชื้อน แก้วยศ
 ณัฐนิภา คูปรรัตน์
 ดวงเดือน เทศวานิช
 ดวงสุดา เมืองวงษ์
 ดาว มงคลสมัย
 ดาวรุ่ง ชะระตี
 ดิเรก วรรณเศียร
 ต่อศักดิ์ ประศาสน์ศิลป์
 เตือนใจ เจริญพงษ์
 ถนอม อินทรกำเนิด

เครือข่าย สกศ.
 กรมศิลปากร
 โรงเรียนตรุณาราชบุรี
 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
 สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย
 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
 สถาบันราชภัฏเทพสตรี ลพบุรี
 สำนักงบประมาณ
 มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น
 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
 โรงเรียนปัญญาทรัพย์
 สปจ. พัทลุง
 สยช.
 โรงเรียนชุมชนวัดบางชัน
 สถาบันราชภัฏธนบุรี
 กรมการจัดหางาน
 กรมสามัญศึกษา
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 สถาบันราชภัฏพระนคร
 กรมพัฒนาชุมชน
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 สถาบันราชภัฏสวนดุสิต
 โรงเรียนร่องกวางอนุสรณ์
 หนังสือพิมพ์มติชน
 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ผู้เข้าร่วมประชุม (ต่อ)

ทงศักดิ์ หมื่นหนู	หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ
ทิพย์สุดา สุเมธเสนีย์	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
ธรรมบุญ วิสัยจร	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
นงราม เศรษฐพานิช	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
นภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
นันทิชา ไวยนพ	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
นิตยา ภัสสรศิริ	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
นิตยา หลานไทย	สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
นิภา กิตติเรืองชาญ	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ- และสังคมแห่งชาติ
นिरาพร เหลืองแจ่ม	สถานเลี้ยงเด็ก Baby Home
เนตรนิล หนูชูแก้ว	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
บุญญศักดิ์ ใจจงกิจ	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
บุญเทียม ศิริปัญญา	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
บุญมี เณรยอด	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
บุญรอด สิงห์วัฒนาศรี	สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน
เบญจพร แสงมีศรี	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุราษฎร์ธานี
ประทีป เชิดธรณินทร์	สมาคมครูโรงเรียนราษฎร์แห่งประเทศไทย
ประเทือง เครือหงส์	กรมศิลปากร
ประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ	กรมสามัญศึกษา
ประภาพรรณ ไชยวงศ์	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
ประภิน วีระศิลป์	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
ประสิทธิ์ เขียวศรี	สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา
ประเสริฐ รัตนะรัต	สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
ประเสริฐ อินทรรักษ์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผานิต วิมลรัตน์ปัญญา	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
พจนา ธรรมรัตน์พฤกษ์	กรมประชาสัมพันธ์
พยนต์ จันทรวินัย	บ้านเรียนปัญญากร
พร พันธุ์โอสถ	โรงเรียนวอลดอล์ฟปัญญาไทย

ผู้เข้าร่วมประชุม (ต่อ)

พรเทพ ฐัฒน	โรงเรียนวัดท่าเลไทยโปรดสัตว์
พรสวรรค์ วงษ์ไกร	สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย
พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี (สิงหรา)	วัดเกาะ จังหวัดอ่างทอง
พริ้มพราย สุพโปฏก	โรงเรียนไผทอุดมศึกษา
พริ้มเพรา บุญมทิทธิสุทธิ	กรมประชาสัมพันธ์
พวงแก้ว กิจธรรม	โรงเรียนศรีสังวาลย์
พัชรี ผลานรักษา	กรมศิลปากร
พิทักษ์ คิริพูนทรัพย์	สมาคมพัฒนาเด็กที่มีความสามารถพิเศษ
พิชัย แก้วสุวรรณ	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
พิเชษฐ์ อุไรวงศ์	สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย
พินสุดา สิริธวัชศรี	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
พิพัฒน์ ศรพรหม (พ.ต.)	บริษัท มิเลซเซียม โมลเดด เคส ดิสทริบิวชัน- ซีสเต็มท์ จำกัด
พิภพ ธงไชย	มูลนิธิเด็ก
เพ็ญพรรณ จิตตะเสนีย์	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
ไพยม วรรณศิริ	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
ไพรัช อรรถกามานนท์	สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร
ภาวิณีย์ เจริญยิ่ง	บริษัท มติชน จำกัด (มหาชน)
มณฑล ฉายอรุณ	สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
มัญญ สนั่นเจริญ (บาทหลวง)	โรงเรียนดอนบอสโก
มณฑนา ศรีขจรวุฒิศักดิ์	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
ยุทธชัย เฉลิมชัย	มูลนิธิแสงอรุณ
ยุพิน อุปการนาถ	สถาบันราชภัฏสวนดุสิต
ยุวดี ศันสนีย์รัตน์	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
รังสรรค์ ทองทา	คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย
รัชณี พึ่งพาณิชย์กุล	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
รุ่งเรือง สุขภิรมย์	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
เรวดี พานิช	สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย
เรืองรัตน์ วงศ์ปราโมทย์	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
ลดาวลัย ชาตไทย (รตอ.หญิง)	กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน

ผู้เข้าร่วมประชุม (ต่อ)

เลขา ปิยะอัจฉริยะ	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
วรรณภา เปลี่ยนศรี	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
วรรณรัตน์ อิศริยพงศ์	สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย
วลัยพร แสงนภาพร	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล	ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง
วัชร นิมมาแก้ว	กรมศิลปากร
วัฒนา พัทธราวิช	สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
วันดี ทองใหญ่ ณ อยุธยา	สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา
วันทนีย์ ไทยเที่ยง	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
วัลลภัตม์ ศรีทองสุข	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
วารุณี สุรนิวงศ์	สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
วาสนา ลิ้มบุญย์	พิพิธภัณฑหุ่่นขี้ผึ้งไทย
วาสนา อธิรัตน์ปัญญา	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
วิชัย วงศ์ใหญ่	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
วิชิต ตรงต่อศักดิ์	กรมประชาสัมพันธ์
วิเชียร เกตุสิงห์	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
วิเชียร สามารถ	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
วิวัฒน์ อักษรชู	สพจ. พัทยา
วิมลลักษณ์ ชูชาติ	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
วิศิษฐ์ ศรีวิชัยรัตน์ (ภราดา)	โรงเรียนเซนต์คาเบรียล
วิษณุ เอ็มประณีตร	พิพิธภัณฑหุ่่นขี้ผึ้งไทย
วิสิทธิ์ สนามชวด	สำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ
วีรยุทธ ชาติกาญจน์	สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช
วีรวัฒน์ วรรณศิริ	สมาคมโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย
ศรีน้อย โปวาททอง	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
ศานสนีย์ ศิริชุมแสง	สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย
ศิริ วัฒนศิลป์	กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน
ศิริทัต จันทน์คราญ	สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
ศิวาพร บุญยปรัตยุด	สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร
ศุภกิตต์ จันทกรานต์	สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร

ผู้เข้าร่วมประชุม (ต่อ)

ศุภร รัตนาวดี	กรมศิลปากร
สมเกียรติ โสมาภา	โรงเรียนโสมาภานุสรณ์
สมบัติ คุรุพันธ์	กรมพลศึกษา
สมบูรณ์ จงยอด	กรมพลศึกษา
สมบูรณ์ สาลีทอง	กรมอนามัย
สมพงษ์ ผุยสาธธรรม	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
สมลักษณ์ คล่องแคล่ว	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
สมวุฒิ ศรีอำไพ	สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
สมาน ชาตียนนท์	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
สวัสดิ์ ภูทอง	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
สาคร อัมจักร	กรมการศาสนา
สำเร็จ ประเสริฐสุข	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
สิทธิรักษ์ จันทร์สว่าง	โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า
สิรินธร พวงนก	สำนักงานประมาณ
สิริพร ถาวโรฤทธิ	กรมประชาสัมพันธ์
สีบแสง พรหมบุญ	คณะกรรมการการศึกษา สภาผู้แทนราษฎร
สุกัญญา สันติพัฒนาชัย	โรงเรียนราชวินิตมัธยม
สุทิวรรณ ตัญญาพงศปรัชญ์	หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ
สุนทร สุนันท์ชัย	ผู้ทรงคุณวุฒิ
สุนันท์ อังเกิดโชค	สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย
สุนันทา แก้วจันทร์	กรมการจัดหางาน
สุนันทา แสงทอง	สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
สุภัจฉรีย์ จันทนา	นิตยสารสถานปฏิรูป
สุภัทร พันธุ์พัฒนกุล	สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
สุภัทรา เรณางกูร	สมาคมนักวิทยุและโทรทัศน์แห่งประเทศไทย
สุภัทรา เอื้อวงศ์ (นอ.หญิง)	กรมการแพทย์ทหารเรือ
สุนน อมรวิวัฒน์	ราชบัณฑิตยสถาน
สุรกิจ โป่งท่า	สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครอง
สุรศักดิ์ หลาบมาลา	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
สุรีพร เจริญพานิช	กรมการศึกษานอกโรงเรียน

ผู้เข้าร่วมประชุม (ต่อ)

สุวิทย์ ภาณุจारी	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
หทัยรัตน์ สังขศิลา	หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน
หัสยา เขียววิวัฒน์นุกุล	บ้านเรียนปัญญากร
อมรวิรัช นาครทรรพ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อรพรรณ อ่อนเจริญ	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อรรวรรณ สำอางค์ญาติ	หนังสือพิมพ์เดลินิวส์
อรรวรรณ สุนทรชัย	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
อรุณศรี อนันตรศิริชัย	กรมวิชาการ
อรุณี สถานุพงษ์	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
อาจินต์ พิภทองพรรณ	สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย
อาณัติ พงศ์สุวรรณ	สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย
อาทิตย์ แดงพงษ์ไพบูลย์	Home School
อาทิตย์ จันทรวิมล	สมาคมพัฒนาเด็กที่มีความสามารถพิเศษ
อากาศ สุชาวงษ์	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
อุเรนทร์ สุขนวล	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
อุทัย บุญประเสริฐ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อุษณีย์ โพธิสุข	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
เอกชัย ปิ่นแก้ว	แปซิฟิก คอร์पोเรชั่น
เอกรินทร์ ศิริวราศิลป์	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
เอกลักษณ์ ขำดี	สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
เอกสิทธิ์ ยุทธชัยวรกุล	สำนักงานประมาณ
เอื้อจิตร สมจิตต์ชอบ	กรมการศึกษานอกโรงเรียน

คณะกรรมการจัดประชุม

นางรุ่งเรือง	สุชาภิรมย์	ประธานคณะกรรมการ
นายโพยม	วรรณศิริ	รองประธานคณะกรรมการ
นางอรุณี	สถานุพงษ์	
นางมัทนา	ศรีขจรวุฒิกิติ	
นางเพ็ญพรรณ	จิตตะเสนีย์	
นางก้องเกียรติ	สทวรรณางกูร	
นางสาวอากาศพร	สุขาวงษ์	
นายสมชาย	บัวเล็ก	
นายอุคเรนทร์	สุขนวล	
นางกนกพร	ถนอมกลิ่น	
นางสาวประภิน	วีรศิลป์	
นายสมพงษ์	ผุยสาธรรม	
นายดุสิต	ทองสลวย	
นายสาวสมลักษณ์	คล่องแคล่ว	
นายนภมณฑล	ลิบหมื่นเปี่ยม	
นางเนตรนิล	หนูชูแก้ว	
นางจุฑารส	พลเสน	

ผู้จัดทำรายงานการประชุม

นางรุ่งเรือง	สุชาภิรมย์	ที่ปรึกษา
นายสมชาย	บัวเล็ก	

โครงการประชุมทางวิชาการ

เรื่อง กฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาขั้นพื้นฐานกับการปฏิรูปการศึกษาไทย

หลักการและเหตุผล

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีบทบัญญัติในหลายมาตรากำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการออกกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องจัดทำกฎหมายเฉพาะเรื่องให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว และเป็นเครื่องมือในการปฏิรูปการศึกษาไทย เพื่อให้คนไทยได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การศึกษาภาคบังคับ 9 ปี เป็นเรื่องหนึ่งที่ได้มีการบัญญัติไว้ (มาตรา 17) เป็นผลให้ต้องมีการจัดทำกฎหมายใหม่ ทดแทน พ.ร.บ. ประถมศึกษา พ.ศ. 2523 ที่มีการบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน

เนื่องจากความสำคัญของการออกกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาขั้นพื้นฐานดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จึงได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศต่างๆ ประกอบด้วยกฎหมายการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา สหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย มาเลเซีย เดนมาร์ก รวมทั้งของประเทศไทย ทำให้ได้องค์ความรู้ที่มีคุณค่ายิ่ง และขณะนี้กระทรวงศึกษาธิการ โดยคณะกรรมการชุดต่าง ๆ กำลังจัดทำกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องนี้ ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จึงเห็นควรจัดประชุมทางวิชาการในครั้งนี้ เพื่อระดมความคิดเห็นของของบุคคลต่าง ๆ สำหรับนำไปจัดทำกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำเสนอผลงานวิจัย เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศต่าง ๆ
2. เพื่อระดมความคิดเห็นและรวบรวมข้อเสนอแนะจากที่ประชุม สำหรับปรับปรุงแก้ไขรายงานวิจัยให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นและนำไปจัดทำกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวทางที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

ผู้เข้าร่วมประชุม

ผู้เข้าร่วมประชุมทางวิชาการ ประกอบด้วย นักวิชาการ นักการศึกษา
นักการเมือง นักกฎหมาย และประชาชนอาชีพต่าง ๆ ประมาณ 200 คน

วิธีการดำเนินงาน

1. เสนอผลงานวิจัย
2. อภิปรายนำ
3. อภิปรายทั่วไป

ระยะเวลา

วันที่ 18 พฤศจิกายน 2542 เวลา 08.00 - 13.30 น.

สถานที่ดำเนินการ

โรงแรมรอยัลริเวอร์ กรุงเทพฯ

งบประมาณ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ผู้รับผิดชอบโครงการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษา
ของประเทศต่าง ๆ ได้รับการปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์และได้ข้อเสนอแนะที่เป็น
ประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของเรื่องต่าง ๆ ใน พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

กำหนดการประชุมทางวิชาการ
เรื่อง กฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาขั้นพื้นฐานกับการปฏิรูปการศึกษาไทย
วันที่ 18 พฤศจิกายน 2542
ณ ห้องกรงรุณ โรงแรมรอยัลริเวอร์ กรุงเทพฯ

08.00 – 09.00 น.	ลงทะเบียน
09.00 – 09.15 น.	พิธีเปิดการประชุม ประธาน : ฯพณฯ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ)
09.15 – 10.00 น.	รายงานผลการวิจัย เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบ กฎหมายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของประเทศต่าง ๆ โดย ดร. กมล สุดประเสริฐ
10.00 – 10.15 น.	พัก (ดื่มชา - กาแฟ และของว่าง)
10.15 – 11.00 น.	การอภิปรายนำ เรื่อง พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กับสาระที่ควรบัญญัติในกฎหมาย โดย : ดร. อมร รักษาสัตย์ ดร. ชุมพล พรประภา ดร. ศรีราชา เจริญพานิช ดร. รุ่ง แก้วแดง ผู้ดำเนินการอภิปราย
11.00 – 12.15 น.	อภิปรายทั่วไป
12.15 – 12.30 น.	พิธีปิดการประชุม โดย ดร. รุ่ง แก้วแดง
12.30 – 13.30 น.	รับประทานอาหารกลางวัน

สารบัญญัตินิติการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

- เพศ ชาย หญิง
- อายุ ต่ำกว่า 21 ปี 21 – 25 ปี 26 - 30 ปี 31 – 35 ปี
 36 – 40 ปี 41 – 45 ปี 46 – 50 ปี มากกว่า 50 ปี
- อาชีพ ครู/อาจารย์ ผู้บริหารการศึกษา นักวิชาการ/นักการศึกษา
 นักการเมือง นักธุรกิจ/ค้าขาย พ่อแม่/ประชาชนทั่วไป
 นิสิตนักศึกษาครู อื่น ๆ (ระบุ)
- การศึกษาสูงสุด จบประถมศึกษา จบมัธยมศึกษาตอนต้น
 จบมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จบปวส./อนุปริญญา
 จบปริญญาตรี จบปริญญาโท จบปริญญาเอกหรือเทียบเท่า

ท่านเห็นว่าประเด็นใดบ้างที่ควรนำไปพิจารณา กำหนดเป็นสาระในกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. สารบัญญัตินิติ ด้านบิดามารดา/ผู้ปกครองของเด็กกับการศึกษา

ประเด็น	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
(1) พ่อแม่/ผู้ปกครองต้องนำเด็กเมื่อมีอายุครบเกณฑ์เข้าเรียนใน โรงเรียน/ศูนย์การเรียนรู้		
(2) พ่อแม่/ผู้ปกครองต้องรับผิดชอบต่อความชำรุดของสื่อ หนังสือเรียน(ยืมเรียน) ฯลฯ		
(3) พ่อแม่/ผู้ปกครองมีสิทธิรับแจ้งข้อมูลการมาเรียน ความประพฤติ และความก้าวหน้าของเด็ก		
(4) พ่อแม่/ผู้ปกครองมีสิทธิยื่นคำคัดค้านในการเข้าร่วมกิจกรรมบางอย่างของเด็กได้		
(5) พ่อแม่/ผู้ปกครองมีสิทธิเข้าร่วมเป็นกรรมการของสภาที่ปรึกษาของผู้ปกครอง		
(6) พ่อแม่/ผู้ปกครองต้องยื่นคำร้องเป็นลายลักษณ์อักษร ในการนำเด็กออกจากโรงเรียนขณะยังไม่จบการศึกษา		
(7) พ่อแม่/ผู้ปกครองต้องส่งใบรับรองแพทย์ถ้าเด็กเจ็บป่วยเกิน 5 วัน		
(8) พ่อแม่/ผู้ปกครองต้องประกันว่าเด็กมาเรียนทุกวัน		
(9) พ่อแม่/ผู้ปกครองหรือผู้ให้การศึกษาต้องมีคุณวุฒิ และจดทะเบียนหากจัดการศึกษาในบ้าน		
(10) ลงโทษพ่อแม่/ผู้ปกครองที่ไม่นำเด็กวัยเกณฑ์เข้าเรียน		
(11) พ่อแม่/ผู้ปกครองมีสิทธิอุทธรณ์ ถ้าเด็กในความดูแลไม่ได้รับการศึกษาในสถานศึกษาตามเกณฑ์ที่มีการกำหนด		

2. สารบัญญัตินิติด้านเด็กกับการศึกษา

ประเด็น	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
(1) เด็กในวัยเรียนที่จะเข้าโรงเรียนของรัฐต้องเรียนในพื้นที่ใกล้บ้าน		
(2) การเรียนข้ามเขต ต้องได้รับการยินยอมจากเขตที่เด็กอาศัยอยู่ และเขตที่ย้ายไปเรียน		
(3) เขตที่เด็กย้ายออกไปต้องสนับสนุนค่าใช้จ่ายให้กับเขตที่เด็กย้ายไปเรียน		
(4) สถานศึกษาต้องจัดโปรแกรมพิเศษให้นักเรียนที่ตั้งครรภ์ระหว่างเรียน		
(5) เด็กสภาพบกพร่องทางกายและจิตใจ เมื่อ 3 ขวบมีสิทธิเข้ารับบริการการศึกษาพิเศษ		

ประเด็น	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
(6) เด็กบกพร่องทางกายและใจ ขอยกเว้นการเข้าเรียนได้ถ้าได้รับการรับรองจากแพทย์ว่าไม่สามารถเรียนได้		
(7) เด็กอายุ 14 ปี มีใบขออนุญาตทำงาน หรือได้รับการยินยอมจากศาล ไม่ต้องเข้าเรียนที่โรงเรียนก็ได้ ถ้าได้รับการจัดการศึกษาให้ในรูปแบบที่เหมาะสม		
(8) เขตพื้นที่การศึกษาต้องจัดโปรแกรมการศึกษาเป็นพิเศษให้กับเด็กที่ไม่สามารถเรียนในโรงเรียนหรือสถานศึกษาอื่นในเขตได้		

3. สาระบัญญัติ ด้านการควบคุม ระเบียบวินัยนักเรียน

ประเด็น	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
(1) สิทธิ และหน้าที่ของเด็กในการเข้ารับการศึกษาภาคบังคับ		
(2) การให้หยุดเรียนชั่วคราวหรือไล่ออกจากโรงเรียนในกรณีกระทำผิดร้ายแรง ต้องมีการจัดโปรแกรมการศึกษาอื่นให้		
(3) ห้ามการลงโทษโดยการตีคละแ่นน/ระดับคละแ่นน		
(4) ห้ามการลงโทษทางกาย ยกเว้นการป้องกันอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นแก่ผู้อื่นหรือป้องกันตนเอง		
(5) มีเสรีภาพในการแสดงออกทางการพูด การพิมพ์ การแสดงสัญลักษณ์ตามรัฐธรรมนูญ เว้นแต่การกระทำเช่นนั้นจะทำให้เสียระเบียบวินัย ชักชวนให้มีการก่อความรุนแรง ฯลฯ		
(6) การห้ามไว้ผมและการแต่งกายเพื่อรักษาสุขภาพและระเบียบวินัยสามารถกระทำได้		
(7) ห้ามมีการจัดตั้งและเป็นสมาชิกสมาคมลับ		
(8) การตรวจค้นตู้เอกสาร กระเป๋า สามารถทำได้โดยแจ้งล่วงหน้า		
(9) จัดให้มีการเคารพธงชาติ และการกล่าวคำปฏิญาณ		
(10) จัดให้มีการสอนเกี่ยวกับโรคเอดส์		
(11) จัดให้มีการสอนเกี่ยวกับการขบขี้นยานยนต์และการจราจร		
(12) จัดให้มีการสอนเกี่ยวกับการป้องกันการใช้ยาเสพติด		

4. สาระบัญญัติด้าน การบริหารจัดการการศึกษา

ประเด็น	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
(1) กำหนดบทบัญญัติตำแหน่งหน้าที่ของผู้บริหาร 1.1 ระดับชา 1.2 ตี		
1.2 ระดับเขตพื้นที่การศึกษา		
(2) กำหนดบทบัญญัติการเลือกตั้ง และภาระหน้าที่ของสมาชิกสภาการศึกษาเขตและเขตพื้นที่การศึกษา		
(3) กำหนดบทบัญญัติเรื่องอำนาจหน้าที่และการได้มาของสภาที่ปรึกษา โรงเรียน/สถานศึกษา		

5. สาระบัญญัติ ด้านผลลัพธ์และมาตรฐานการศึกษา

ประเด็น	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
(1) เขตการศึกษาจัดประเมินผลในวิชาหลัก		
(2) สภาการศึกษาเขตใช้มาตรฐานเป็นเกณฑ์		
(3) สภาการศึกษาเขตกำหนดมาตรฐานผลการเรียน		
(4) มีเกณฑ์การจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย		
(5) มีแนวทางพัฒนา ประเมิน และตรวจสอบ		
(6) มีคณะกรรมการสื่อการสอนและมาตรฐาน		
(7) มีการสอบเพื่อรับประกาศนียบัตร		

6. สาระบัญญัติ ด้านวิธีการจัด

ประเด็น	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
(1) การขอตั้งและเลิกล้ม โรงเรียน		
(2) คณะกรรมการ โรงเรียนหรือสภาโรงเรียนเป็นผู้มีบทบาทการบริหาร โรงเรียนของรัฐ		
(3) การจัดการศึกษาในบ้าน โดยพ่อแม่/ผู้ปกครองสามารถกระทำ ได้โดยผู้จัดต้องมีคุณวุฒิและ มีการจัดทำโปรแกรมการสอน		
(4) กำหนดอายุเด็กในการเข้าเรียนใน โรงเรียนหรือชั้นก่อนอนุบาล/อนุบาล		
(5) การจัดการศึกษาที่อื่นซึ่งมิใช่โรงเรียน เช่น โรงพยาบาล เป็นต้น สามารถกระทำ ได้โดยการ ยื่นขออนุญาตจากเขตพื้นที่การศึกษา		
(6) เขตพื้นที่ต้องจัดรถบริการการเดินทางมาโรงเรียน ถ้าเด็กอยู่เกินระยะทางที่กำหนด และ เขตต้องออกค่าใช้จ่ายให้ถ้าไม่สามารถจัดบริการได้		
(7) พนักงานขับรถโดยสารนักเรียนต้องจัดทำประวัติไว้เป็นหลักฐาน		
(8) รถโดยสารนักเรียนต้องมีอุปกรณ์ความปลอดภัย		
(9) ทุกเขตพื้นที่การศึกษาต้องมีแพทย์รับผิดชอบดูแลสุขภาพและความปลอดภัยของนักเรียน		
(10) การบริการตรวจสอบสุขภาพต้องดำเนินการเป็นประจำปี		
(11) บทบัญญัติด้านหลักสูตร ให้กำหนดวิชาหลักที่แต่ละระดับจะต้องเรียน		
(12) การสอนวิชาศาสนา/ศาสนา สามารถกระทำ ได้แต่ไม่เป็นการบังคับ		
(13) เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรอื่น ที่ได้รับการยินยอมจากเขต สามารถจัดโปรแกรมการ ศึกษาให้แก่ผู้ที่พลาดโอกาสทางการศึกษา		
(14) กำหนดวันเวลาเปิด-ปิดภาคการศึกษา (ปฏิทินการศึกษา)		
(15) กำหนดการเก็บและการตรวจสอบระเบียบและทะเบียนนักเรียน		
(16) โรงเรียนทุกแห่งต้องมีการกำหนดธรรมเนียมโรงเรียน โดยระบุถึงประวัติ นโยบาย จุด ประสงค์ กิจกรรมที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน		
(17) การจดทะเบียนโรงเรียน		

